

**KLÍČ KE CVIČENÍM  
Z UČEBNICE  
ČESKÝ JAZYK 9 (99-50)  
2. VYDÁNÍ**



Nakladatelství Nová škola – DUHA

[www.novaskoladuha.cz](http://www.novaskoladuha.cz)

# Uč. str. 5–37 I. TVAROSLOVÍ – OPAKOVÁNÍ

## 1. PODSTATNÁ JMÉNA

### A. Podstatná jména – opakování

#### strana 5

1. a) Po gymnáziu nastoupil strýc jako informační pracovník na rozhledně Vidlička v Beskydech s tím, že udělá něco pro lidstvo. Pohled na kopce ho tak okouzлил, že si o nich vymýšlel nové, krásně děsivé prastaré pověsti a vyprávěl je tak barvitě, že si někteří vyjevení turisté cestou z rozhledny pletli žluté a červené značky. Když mu ale třetí den dali štětec a barvu, aby na rozhledně pomohl s natíráním zábradlí, odmítl to s tím, že barva smrdí široko daleko do voňavých luk a lepí se na ni světlušky. Čtvrtý den ho vyhodili. Počítal pak na loukách v Bílých Karpatech vstavače z čeledi orchidejí, sledoval tamější ptactvo, zapisoval přílety a odlety kachen na jihomoravských rybnících, zjišťoval hustotu komárů, za mlhavých dní vyprávěl turistům na Sněžce, co by bylo vidět, kdyby bylo vidět dál než na krok.

b) vlastní jména: Vidlička, Beskydy, Bílé Karpaty, Sněžka; obecná jména např.: rozhledna, kopec, pověst, vyhlídka, značka, štětec;

c) konkrétní např.: vstavač, orchidej, kachna, komár, světluška, zábradlí; abstraktní např.: čeleď, přílet, odlet, hustota, lidstvo;

d) podstatné jméno pomnožné: Beskydy, Karpaty; hromadné: lidstvo, ptactvo;

e) podstatné jméno látkové: barva;

f) podstatné jméno abstraktní; Poslal jsem pohled (K) dědečkovi.

g) humoristická literatura.

2. a) únava (A), záhada (A), sněžka (K), jablko (K), píle (A), pilka (K), znalost (A), zvuk (A), přátelství (A), léto (A), pověst (A), zpěv (A), síla (A), věrnost (A), tužka (K), hradba (K), smír (A), lípa (K), zájem (A), nenávisť (A), kruh (K)

b) Koupila si nové hodiny (K). Trvalo to celé hodiny (A). Dnes opět zasedala vláda (K). Vláda (A) Karla IV. znamenala rozvoj Českých zemí. Objednal si oříškový řez (K). Lékař provedl při operaci pouze jeden řez (A).

3. a) Klínovec (V), Bezděz (V), zámek (O), most (O), náměstí (O), ostrov (O), Asie (V), Balkán (V), Norsko (V), průliv (O), kniha (O), Mars (V), vrchol (O), propast (O), Liberec (V), pejsek (O) Škubánek (V), princezna (O) Jasněnka (V);

b) Vlastní jména píšeme s velkým počátečním písmenem.

#### strana 6

4.- Sál (1) byl plný lidí. – Koloušek sál (5) mateřské mléko. Až půjdu kolem (6), stavím se. – Přišel se pochlubit novým kolem (1). Denně chodil kolem (7) našeho domu. Od severu vál (5) silný vítr. – K rozválení těsta používáme kuchyňský vál (1). Skončili jsme čtvrtí (4). – Naší čtvrtí (1) vede cyklostezka. Tatínek čtvrtí (5) kuře. Napiš Pavlovi (1). – Pavlovi (2) bratři jsou líní. Všichni soutěžící (1) stáli na startovní čáře. – Soutěžící (2) družstva se postavila na startovní čáru. Zloději ukryli svůj lup (1) do skrýše. Babička lup (10) v kříži. – Maminka solí (5) polévku. – Přinesla slánku se solí (1). Svatební veselí (1) nebralo konce. – Jeho bratři byli veselí (2), vyhráli totiž zápas. Na svatbě se většinou všichni veselí (5). Venku je teplo (6). – Teplo (1) svědčí teplomilným rostlinám. Pokus (5) se dnes vyhrát. – Ten pokus (1) se nám podařil na jedničku. Dávej si pozor na svůj hlas (1). – Hlas (5) se pořádně! Nemocní (1) by měli zůstat doma. – Nemocní (2) lidé zůstali doma. Běžte už domů (6). – V naší ulici vyrostlo několik nových domů (1). Najdi na mapě Ústí (1) nad Labem. – Labe ústí (5) do Severního moře.

5. vlci (mn.), vlaky (mn.), zelenina (j.), oděvy (mn.), klíče (j., mn.), želvy (j., mn.), králíci (mn.), lev (j.), opice (j., mn.), had (j.), zábradlí (j., mn.), včely (j., mn.), zajáci (mn.), kočky (j., mn.), hlad (j.), pes (j.), žirafy (j., mn.), spisovatelé (mn.), koláče (j., mn.), úkoly (mn.), básně (j., mn.), kalhoty (mn.).

6. a) listí, sloupoví, obyvatelstvo, maliní, zvěř, zvířectvo, ptactvo, stromoví, rostlinstvo.

7. trenky, punčocháče, šaty, neštovice, hrábě, housle, játra, narozeniny, lázně (! může být i lázeň ve smyslu koupel, bahenní lázeň), sáňky, Čechy, kleště, plavky, brýle, ústa, zarděnky.

## **strana 7**

8. stříbro, mléko, štěrka, cukr, sklo, porcelán, víno, máslo, ocet, hlína, vápno, cement, rašelina, písek, syrovátka.

9. záda (P), panstvo (H), kalhoty (P), brýle (P), lodstvo (H), olej (L), sklo (L), voda (L), kleště (P), varhany (P), borůvčí (H), prázdniny (P), námořnictvo (H), sádlo (L), mouka (L), Velikonoce (P), sůl (L), Jeseníky (P), obilí (H), dobytek (H), mýdlo (L), mládež (H), písek (L), kamení (H), Krkonoše (P), halušky (P), noviny (P), dějiny (P), zlato (L), spalničky (P), uhlí (H), tepláky (P), dveře (P), vápník (L), plavky (P), služebnictvo (H), nůžky (P), železo (L), dříví (H), káva (L), křtiny (P), šachy (P), příušnice (P), hodinky (P), hmyz (H).

10. a) 1VH, jak 2VV, aby 3VV; souvětí podřadné;

b) jak 2VV příslovečná způsobová, aby 3VV předmětná;

c) „Chovej (5) se (3) ke (7) svým (3) rodičům (1) tak (6), jak (6) chceš (5), aby (8) se (3) tvé (3) děti (1) chovaly (5) k (7) tobě (3).“

d) Chovej se – zp. rozkaz., čas neurčujeme, chceš – zp. oznam., čas přít., chovaly by se – zp. podm. přítomný, čas neurčujeme.

11. a) vysoké srázy, v cíli, na schůzi, zprávy v televizi, motýli v jeteli, drahokamy, cestoval letadly s Rusy, známí Francouzi, otepi slámy na poli, klasy obilí, záhony s mrkví, petrželí, cibulí a okurkami, přišel s důkazy ke králi, v podloubí, na posteli, dělat dřepy, pěnkvavý se sýkorami, mezi přáteli, pod umyvadly, hřiby v lesích, s desetinnými čísly, datli hledali červy a larvy, pozoroval lvy a krokodýly, škodliví moli, s kuželi / kužely a obručemi, uhlí a dříví, sirupy proti kašli, žížaly v zemi, černí kosi, sledoval orly, v neděli a v pondělí.

b) obydlí, supi s ostrými drápy, nad útesy a skalami, v košili, podzemí se strašidly, pět tykví, o církvi, lípy s břízami na návsi i kolem školy, v obuvi, psi vrčeli na holuby, v nouzi, na nebi, opravy potrubí, motorovými vozidly, v jitroceli, slzy jako perly, sousedství, na židli, stoly s ubrusy, čápi loví žáby v rákosí, na pánvi, v hotelích, pštrosi s pávy, s učitelí, orloj s apoštoly, zuby, kytička bledulí, chrpy s kopretinami, sloupky, na hrázi, stopy po rzi, hlavolamy, z Opavy do Čáslavi, hladoví lvi.

## **strana 8**

12. a) Neviděl žádná pytlácká oka. Jirka podstupuje operaci očí. Hřála si hada na prsou. Sledoval osla s dlouhými ušima. Seděl u stolu s rozviklanými nohami. Vzal tašku za obě ucha. Nemám ráda polévku s mastnými oky. Jirka na nás koulel očima. Nosil dítě na ramenou/ramenech. Doskočil do písku oběma nohama. Na ramenech jeřábu byla těžká břemena. Promluvme si mezi čtyřma očima. Kvůli chybějícím okům musela vypárat celou řadu. V autě máme tachometr se svítícími ručičkami. Tleskal oběma rukama. Koupila novou tašku místo té s prodřenými uchy. Plácal kolem sebe rukama, nohama. Zůstaň nohama na zemi.

b) např. Sotva pletl nohama. Má obě ruce levé.

13. a) Přednášel o uměleckých slozích. Učil se o skladateli/skladatelovi Bedřichu/Bedřichovi Smetanovi. Naši hokejisté/hokejisti postoupili do finále. Sledoval pořad o Vlastovi Burianovi. Pane obhájce, můžu s vámi mluvit? Četl jsi ten článek o českých archeolozích? Můžete nám to vysvětlit, pane poslanče? Překvapil mě svými neznalostmi. Mezi neznámými lidmi se necítil dobře. Dnes jsme očkováni proti mnoha nemocem/nemocím. Vrabci si pochutnávali na drobečcích/drobečkách. Cestovali luxusními loďmi/loděmi. Ateisté/Ateisti jsou lidé nevěřící v boha. Četl jsem článek o spisovateli/spisovatelovi Karlu/Karlovi Čapkovi.

b) Devatero pohádek, R. U. R, Matka, Bílá nemoc, Ze života hmyzu.

## strana 9

### B. Skloňování přejatých obecných jmen

1. a) Hady chováme v teráriu/teráriích a rybičky v akváriu/akváriích. Eda studuje na gymnáziu. V cirkusu/cirkuse jsme sledovali akrobaty. Albert Einstein je považován za génia. K pozorování hvězdné oblohy slouží mnohá planetária. Učitel ukazoval světadíly na glóbusu/glóbuse/glóbu. Kdo hrál v tom dramatu hlavní roli? Musíme bojovat proti rasismu. Učíme se o vyhynulých organizmech. Každá potravina je označena datem spotřeby. U každého vystavovaného exponátu bylo označení. Po týdnu se probudil z kómatu. Byl jsem na očkovaní proti tetanu. Nerozeznal napodobeninu od originálu. Nerozuměl čarám na tom schématu. Nebyli schopni dojít ke kompromisu. Pavel se léčil s astmatem. Eva se věnuje pěstování citrusů. Herci byli odměněni potleskem publika. Tání ledovců je projevem změny klimatu.

b) **akvárium**: skleněná nádržka k pěstování vodních živočichů a rostlin; **astma**: onemocnění projevující se náhlými záchvaty dušnosti; **cirkus**: zábavní podnik, v němž vystupují artisté, klauni a cvičená zvířata; **citrus**: stálezelený subtropický strom nebo keř s jedlými plody/jedlý plod tohoto stromu s tuhou slupkou a šťavnatou dužinou rozdělenou na dílky; **datum**: udání doby; **drama**: literární druh předvádějící příběh přímou řečí jednajících postav/divadelní hra; **exponát**: vystavený předmět; **génius**: člověk vynikající genialitou; **glóbus**: koule se znázorněním zemského povrchu; **gymnázium**: výběrová střední škola; **klima**: podnebí; **kóma**: hluboké bezvědomí; **kompromis**: dohoda na základě vzájemných ústupků; **organismus**: samostatný živý jedinec; **originál**: původní věc; **planetárium**: budova se zařízením, které názorně předvádí hvězdnou oblohu; **publikum**: diváci; **rasismus**: nevědecká teorie o nerovnosti lidských ras; **schéma**: naznačená struktura něčeho; **terárium**: ohraničený prostor (nádoba) k pěstování suchozemských živočichů, zejm. plazů; **tetanus**: infekční choroba projevující se křečemi svalstva.

## strana 10

2. Jan je dobrý v pěstování orchidejí. Na svazích Bílých Karpat kvetou vzácné orchidey/orchideje. Mnoho jeho idejí se podařilo uskutečnit. Seznámil mě s Miou. Měli bychom stát za svými ideami/idejemi. Na své orchidey/orchideje nedal dopustit. Pro Miu to bylo velké překvapení. S mou sestrou Leou je vždy legrace. Někteří lidé byli za své idey/ideje pronásledováni. Kromě orchidejí se věnoval i pěstování kaktusů. Psal články o orchideách/orchidejích. Pro Leu to je důležité rozhodnutí. Koupil jsem dvě orchidey/orchideje pro svou přítelkyni Miu. Hlásil se ke svým ideám/idejím. Na výstavě se chlubil svými orchideami/orchidejemi. Co víte o pěstování orchidejí? Orchideám/Orchidejím prospívá substrát s piniovou kůrou. I v naší přírodě se můžeme setkat s orchideami/orchidejemi.

### C. Skloňování cizích vlastních jmen

## strana 11

1. Spisovatele Julese/Julesa Verna/Vernea proslavily jeho vědecko-fantastické romány. Moc se mi líbí obrazy Vincenta van Gogha. Mám rád Tři mušketýry od Alexandra Dumase. Četl jsi už Božskou komedii od Danta Alighieriho? Zaposlouchal jsem se do skladeb od Giuseppe Verdiho a Clauda Debussyho. V divadle jsme zhlédli Hamleta od Williama Shakespeara i Lakomce od Molièra. O houslistovi Paganinim a jeho hře na housle se traduje několik historek.

2. Lva Nikolajeviče Tolstého řadíme mezi nejslavnější ruské spisovatele. Přečetl jsem dva romány Fjodora Michajloviče Dostojevského. V hudební výchově jsme poslouchali skladby Petra Iljiče Čajkovského. Některé písně Vladimira Vysockého byly v době socialismu zakázány.

3. a) Archimedes – fyzik, Pythagoras – matematik, Herodotos – historik, Spartakus – otrok, Hippokrates – lékař, Morfeus – bůh snů, Achilles – řecký hrdina, Kerberos – trojhlavý pes, Hefajstos – bůh ohně, Dionýsos – bůh veselí

**b)** Archimeda, Archimedovi, Pythagora, Pythagorovi, Herodota, Herodotovi, Spartaka, Spartakovi, Hippokrata, Hippokratovi, Morfea, Morfeovi/Morfeu, Achilla, Achillovi/Achillu, Kerbera, Kerberovi/Kerberu, Hefaista, Hefaistovi, Dionýsa, Dionýsovi.

**4.** Učili jsme se o cestovateli Marcu/Marku Polovi, skladateli Petru Iljiči Čajkovském, dramatik Williamu Shakespearovi, básníku Goethovi/Goethem, matematiku Pythagorovi, vládci bohů Diovi. Vraťme se k cestovateli Marcu/ Marku Polovi, skladateli Petru Iljiči Čajkovskému, dramatik Williamu Shakespearovi, básníku Goethovi/Goethemu, matematiku Pythagorovi, vládci bohů Diovi. Rád bych tě seznámil s cestovatelem Marcem/Markem Polem, skladatelem Petrem Iljičem Čajkovským, dramatikem Williamem Shakespearem, básníkem Goethem, matematikem Pythagorem, vládcem bohů Diem. Prohlédl si podobiznu cestovatele Marca Pola, skladatele Petra Iljiče Čajkovského, dramatika Williama Shakespeara, básníka Goetha/Goetheho, matematika Pythagora, vládce bohů Dia.

## **strana 12**

### **2. PŘÍDAVNÁ JMÉNA**

**1. a)** Bájný Bouřlivák – Bouřlivák se **vyskytuje výhradně v Severní Americe**, nejhojněji ve **státě Arizona**. Vzrostlý bouřlivák je **vyšší než dospělý člověk** a **svým** letem dokáže rozpoutat bouři. Bouřlivák je tak **citlivý** na nadpřirozené nebezpečí, že **hůlky vyrobené z bouřlivákova peří samy preventivně vystřelují kouzla**. Jedna z kolejí Školy čar a kouzel ve Stříbranově se jmenuje právě po bouřlivákovi.

**b)** **Severní** – 6. p., č. j., r. ž., vzor jarní, druh měkké; **vzrostlý** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), vzor mladý, druh tvrdé; **vyšší** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), vzor jarní, druh měkké; **dospělý** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), vzor mladý, druh tvrdé; **citlivý** – jmenný tvar, rod mužský (živ.), č. j., vzor mladý, druh tvrdé; **nadpřirozené** – 4. p., č. j., r. s., vzor mladý, druh tvrdé; **vyrobené** – 1. p., č. mn., r. ž., vzor mladý, druh tvrdé; **bouřlivákova** – 2. p., č. j., r. s., vzor otcův, druh přivlastňovací

**c)** vyšší – vysoký, nejvyšší;

**d)** např. všechna přivlastňovací;

**e)** citlivý – přísudek jmenný se sponou;

**f)** ano, ano, ne;

**g)** např.: Harry Potter a kámen mudrců, H. P. a tajemná komnata atd.

**2. Věřící** (1) chodí v neděli do kostela. **Věřící** (2) lidé chodí v neděli do kostela. Vyhráli **zelení** (1). Jeho bratři byli úplně **zelení** (2), bolelo je břicho. Čím se **živí** (5) ježek? Jeho rodiče jsou **živí** (2) a zdraví. **Starostovi** (2) spolupracovníci byli skvělí lidé. Řekli jsme o tom **starostovi** (1). Lidé, kteří nevidí, jsou **slepí** (2). Tatínek ti to **slepí** (5). **Slepí** (1) mají více vyvinuté ostatní smysly. **Nemocný** (1) drkotal zuby. Jirka je **nemocný** (2). Muži **zdraví** (5) jako první. Byli jsme **zdraví** (2). Měli bychom si vážit svého **zdraví** (1). **Učení** (1) mě moc nebavilo. **Učení** (2) lidé byli dříve vážení. Maminka **čistí** (5) koberce. Vrátili se domů **čistí** (2). Eva **praví** (5): „To není pravda.“ Dnes hráli dobře **praví** (2) obránci. Nevěděl si rady s tou **prací** (1). Koupila **prací** (2) prostředky.

**3.** Janovy sestry ronily  **krokodýlí slzy**, **nový světový rekord**, Petrovy dcery, rychlí dálkoví plavci, Pavlovi dostihoví koně, **zeleninový salát s krabím masem**, Janovi rodiče jsou **živí a zdraví**, konzervy s **hovězím masem** pro dědečkovy psy, **čerstvý sýr**, pomerančový džus pro Jirkovy bratry, **léčivý krém z kozího mléka**, **pronikavý orlí zrak**.

## **strana 13**

**4.** Nedávno jsme se setkali v Tylově divadle/v Opletalově ulici/ve Vojanových sadech/na Masarykově náměstí/na Václavském náměstí. Máme sraz u Palachova pomníku/u Tylova divadla/u Vojanových sadů. Procházeli jsme se po Vojanových sadech/po Masarykově náměstí/po Opletalově ulici. Musíte projít

Opletalovou ulicí/Václavským náměstím/Masarykovým náměstím. Došli jsme právě na Masarykovo náměstí/na Václavské náměstí/do Opletalovy ulice/do Tylova divadla/do Vojanových sadů.

**5. Karlovi (2) bratři neuměli vyjmenovat Krokovy (2) dcery. Po drakovi (1) zbyl jen sirný zápach. Přečetli jsme dvě Erbenovy (2) balady. Učili jsme se o Janu Nerudovi (1) a Nerudových (2) sbírkách. Poradili jsme Liborovi (1). S Petrovými (2) názory souhlasím. Petrovi (2) rodiče požádali o pomoc Honzovy (2) poradce. Janovy (2) sestry nám vyprávěly pohádku O Palečkovi (1). Psal referát o Husovi (1). Napsali jste už Vaškovi (1)? Jen Bajajovi (1) se podařilo useknout drakovi (1) všechny hlavy. Čtvrtkovi (2) vodníci byli milí.**

**6. a)** Hloupý kdo dává, hloupější (měkké, jarní) kdo nebere. Kovářova (přivlastňovací, otcův) kobyla chodí bosa. Ráno moudřejší (měkké, jarní) večera. Strach má velké (tvrdé, mladý) oči. Boží (měkké, jarní) mlýny melou pomalu, ale jistě. Naděje umírá poslední (měkké, jarní). Lepší (měkké, jarní) vrabec v hrsti než holub na střeše. Ranní (měkké, jarní) ptáče dál doskáče.

**b)** hloupější – hloupý, nehloupější; moudřejší – moudrý, nejmoudřejší;

**c)** bosa; Kovářovy kobylky chodí bosy.

**7. a) Váš čas je omezený, a tak jím neplývejte na to, abyste žili život někoho jiného.**

1VH, a tak 2VH, abyste 3VV (předmětná). 1VH – 2VH význ. poměr důsledkový, souvětí souřadné;

**Nepodléhejte dogmatu, že máte žít podle toho, co si myslí druzí.**

1VH, že 2VV (přívlastková), co 3VV (předmětná). souvětí podřadné;

**Nedopusťte, aby v hluku cizích názorů zanikl váš vlastní vnitřní hlas.**

1VH, aby 2VV (předmětná). souvětí podřadné;

**Mějte odvahu jít za svým srdcem a intuicí, protože ty už nějak vědí, kým se ve skutečnosti chcete stát.**

1VH, protože 2VV (příslušená příčinná), kým 3VV (předmětná). souvětí podřadné.

**b)** v hluku (PUM) cizích (Pks) názorů (Pkn) zanikl (Př) váš (Pks) vlastní (Pks) vnitřní (Pks) hlas (Po). Mějte (Př) odvahu (Pt) jít (Pkn) za svým (Pks) srdcem (PUM) a intuicí (PUM); zanikl by – zp. podmiňovací, mějte – zp. rozkazovací;

**c)** přísudek jmenný se sponou – je omezený; postupně rozvíjející přívlastek – váš vlastní vnitřní;

**d)** dogma – nezpochybnitelné tvrzení; intuice – vnuknutí, nápad.

## **strana 14**

**8.** ašský, ašští, liberecký, liberečtí, pardubický, pardubičtí, pražský, pražští, ostravský, ostravští, kroměřížský, kroměřížští, olomoucký, olomoučtí, dobříšský, dobříšští, telčský, telčtí, zábřežský, zábřežští, valašskomeziříčský, valašskomeziříčtí, jindřichohradecký, jindřichohradečtí, třebský, třebstí.

**9. a)** pečící forma, dívka pečící dort, čistící prostředky, uklízečka čistící podlahu, hasicí přístroj, hasiči hasící požár, tavící se ocel, Eva leštící okna, lepicí páska, platící diváci, žáci řadící se do dvojic, vařící se guláš, holicí strojek, trávící soustava, kypřící prášek.

**b)** pečící se bábovka, pečící papír, otec čistící si brýle, čistící prášek, muži hasící požár, tavící pistole, leštící prostředek, otec lepicí tapety, řadící páka, holicí se muži, žaludek trávící oběd, lidé kypřící pivo.

**10.** s nejvýznamnějšími vynálezci, nejznámější výroky, tví synové jsou rozumnější, sebevědomější vystupování, v nejtemnější místnosti, s nejpříjemnějšími úmysly, příjemnější bydlení, tamější zvyky, odpověz písemně, jez střídavě, choval se skromně, vědomě lhal, dojemně hrál na housle, upřímně mě překvapil, soukromě překládal, na nejstrmějších svazích.

**11. a)** nejvyšší vrcholy, vlhčí počasí, nižší stromy, sladší sirupy, tišší skladby, hezčí výkresy, delší výlety, nejjemnější hedvábí, nejměkčí kovy;

**b)** kratší vlasy, na nejjižnějších svazích, nejbližší vísky, nejlehčí zápasy, známější skladby, v nejprudších lijácích, nejsnadnější/nejsnazší úkoly, nejsušší stepi, větší rozdíly.

## strana 15

12. Tvá sestra má **kratší** vlasy než já. Pro tatínka byl tento obraz **nejcennější**. Mezi **nejvýznamnější** vynálezce patří T. A. Edison. K **nejhorším/nejšpatnějším** vlastnostem člověka patří lhaní. Ta skladba, kterou posloucháte, patří ke **známějším a snazším/snadnějším** skladbám určeným pro klaviristy. Měď je **měkčí** než bronz. Z naší třídy je Petr **nejsebevědomější**. Ušila jí šaty z **nejjemnějšího** hedvábí. Kniha obsahuje **nejznámější** latinské citáty. Cestou musíte jít do **prudšího** kopce.

13. dobří překladatelé, tiší chlapci, mladičci učitelé, hezcí muzikanti, strozí úředníci, bystří hoši, plaší zajíci, vysocí atleti, drazí přátelé, hloupoučcí osli.

14. Tví králíci jsou příliš **plaší (2)**. Děti svým křikem **plaší (5)** lesní zvěř. Jirkův křeček je mnohem **plašší (2)** než můj. Maminka **suší (5)** v létě prádlo na slunci. Moje tričko je **sušší (2)** než Evino. Některé byliny **tiší (5)** bolest. Naši sousedé jsou **tiší (2)** lidé. Jirka je uzavřenější a **tišší (2)** než jeho bratr. Oba mí dědečkové jsou **hluší (2)**. Který z nich je **hlušší (2)**?

15. a) Chlapci šli domů bosí. Jirkovi psi byli hladoví. Jsou ochotni ti poradit. Mí sousedé jsou živi a zdraví. Ty děti jsou schopny samy jíst. Dívky rády tančily. Vrátily se domů unaveny. Miminka byla šťastna. Ti legionáři jsou mrtví.

b) jmenné tvary přídavných jmen.

16. a) Když se před sto lety ve známém **pražském** Paukertově lahůdkářství začaly prodávat plátky veky ozdobené šunkou a sardelovým očkem, byla to velká novinka, kterou si **Pražané** zamilovali. Mnoho lidí je přesvědčeno o tom, že se jedná o původem český recept, ale není to pravda, protože obdobu našich obložených chlebičků bychom našli i v cizích zemích. Jedny z nejlepších pocházejí ze **Skandinávie** a z **Rakouska**.

b) známém (mladý, tvrdé), pražském (mladý, tvrdé), Paukertově (otcův, přivlastňovací), ozdobené (mladý, tvrdé), sardelovým (mladý, tvrdé), velká (mladý, tvrdé), český (mladý, tvrdé), obložených (mladý, tvrdé), cizích (jarní, měkké), nejlepších (jarní měkké);

c) nejlepších – dobrý, lepší; známější, větší;

d) velcí, dobří, čeští, pražští.

## strana 16

### 3. ZÁJMENA

1. b) Lovci měli dost času, aby zpracovali **některé** (neurčité) kosti na nástroje. Vyrobili jehly s provrtanými oušky, škrabadla a harpuny. Zvláště **podařené nástroje si** (osobní) každý (neurčité) lovec poznamenal vyrytými značkami. **Takový** (ukazovací) označený nástroj byl „**jeho**“ (přivlastňovací) a **nikoho** (záporné) ani nenapadlo **si** (osobní) **ho** (osobní) přivlastnit. Našli **se** (osobní) i umělci, **kterí** (vztažné) ostrým pazourkem vyrývali do kostí obrázky. Někdy pracně vyřezávali **nějakou** (neurčité) figurku a opatrovali **ji** (osobní) jako oko v hlavě. **Co** (tázací) ale **tuto** (ukazovací) **naši** (přivlastňovací) tlupu vyrušilo z **jejího** (přivlastňovací) klidného života? Jednou v noci Mamutíkova žena **Žarga** zmizela. **Nikdo** (záporné) v tlupě **ji** (osobní) neviděl odcházet. Lovci po **ní** (osobní) hned pátrali. **Sám** (ukazovací) Mamutík **je** (osobní) vedl. Našli **její** (přivlastňovací) koš pohozený v křoví. Přitom objevili, že schází i několik mužů z tlupy. **Někteří** (neurčité) lovci vzpomínali, že vidali **tyto** (ukazovací) muže často pohromadě, jako by **se** (osobní) o **něčem** (neurčité) potajmu umlouvali.

c) umělci;

d) zájmeno; Petr je (5) skvělý v matematice.

e) ne, ne, ne.

g) např. Osada Havranů, Volání rodu

## strana 17

2. a) **ničí** (záporné), **kterýkoli** (neurčité), **lecco** (neurčité), **něco** (neurčité), **naš** (přivlastňovací), **každý** (neurčité), **některý** (neurčité), **se** (osobní), **svůj** (přivlastňovací), **sám** (ukazovací), **nijaký** (záporné), **můj** (přivlastňovací), **něčí** (neurčité), **nic** (záporné), **my** (osobní), **žádný** (záporné), **jenž** (vztažné), **její** (přivlastňovací), **vy** (osobní), **ty** (osobní/ukazovací), **tento** (ukazovací), **který** (tázací/vztažné), **máloco** (neurčité), **váš** (přivlastňovací), **takový** (ukazovací), **si** (osobní)

b) **mě** (já, osobní), **tím** (ten/to, ukazovací), **té** (ta, ukazovací), **němu** (on/ono, osobní), **mým** (můj, přivlastňovací), **námi** (my, osobní), **tvé** (tvá/tvé, přivlastňovací), **kým** (kdo, tázací/vztažné), **čemu** (co, tázací/vztažné), **nás** (my, osobní), **našimi** (naš, přivlastňovací), **onoho** (onen, ukazovací), **mnou** (já, osobní), **ním** (on/ono, osobní), **tvými** (tvůj, přivlastňovací), **čem** (co, tázací/vztažné), **nikoho** (nikdo, záporné), **ní** (ona, osobní), **vám** (vy, osobní), **tomu** (ten/to, ukazovací), **něčemu** (něco, neurčité), **již** (jenž, vztažné), **kdosi** (neurčité), **lecčí** (neurčité), **nijaký** (záporné).

3. Jan **tu** (3) dívku nezná. Nikdy **tu** (6) nebyl. Dal **jí** (3) **tu** (3) mapu, aby **se** (3) **tu** (6) neztratila. Ema **jí** (5) ráda zákusky, i když **jí** (3) to máma zakazuje. **Má** (5) hlavu plnou **vší** (1). Zabral **vší** (3) silou. **Má** (3) sestra **má** (5) na sobě nové šaty. To jsou **mé** (3) brusle. Koza dělá **mé** (10). Asi to není **ničí** (3). Tvůj syn **ničí** (5) jednu hračku za druhou. Petra **je** (3) viděla v kině. Eva **je** (5) doma. **Se** (7) svou sestrou **se** (3) moc nevidal. Petr **je** (5) **již** (6) doma. Líbí **se** (3) mi chlapi, **již** (3) sportují.

4. málokdy (6), málokdo (3), máloco (3), někdo (3), proč (6), jaký (3), nějaký (3), nějak (6), nijak (6), kde (6), tak (6), takový (3), tam (6), tady (6), kdo (3), všichni (3), všude (6), co (3), který (3), kam (6);

Tajenka: „A jdeme ven, nebo je mi zima?“

5. Kapr sebou házel. Vezmi mě **s** sebou někam daleko. Mrskni sebou, ať stihneš začátek. Když zahřmělo, trhla sebou. Nabal nám **s** sebou i holínky. Dej mně **s** sebou víc jídla. To se rozumí samo sebou. Nebyla spokojená sama **se** sebou a se svými výkony. Brával nás **s** sebou do divadla. Ryba sebou mrskla, když ji sundával z háčku. Škubla sebou a byla ta tam. Na zápasy **s** sebou nosila malý talisman. Nevrt' sebou. Hod'te sebou.

## strana 18

6. Chtěl bych mluvit s **tvými** rodiči. **Vy** byste mi s tím mohli poradit. Tví kamarádi jsou příjemní, moc si s nimi rozumím. K **mým** rodičům se chovej slušně. **My** ti neporadíme, sami tomu nerozumíme. Ty dívky za nimi přišly samy. Budu to řešit jen s vámi, s nimi ne. Mí rodiče mi se vším poradí. Vše nejlepší k **tvým** narozeninám. Tví bratři to zvládnou sami.

7. Navštívil mě v nemocnici. Vysvětlil **mně**, jak se řeší rovnice. Poznal mě na fakultě, ale tehdy mě ještě neměl rád. Ztratil se **mně** v metru. Baví mě hledání hub. Ptal se mě na můj názor. Řekl **mně**, že na mě dnes nemá čas. Vyprávěl o **mně** veselé historiky. Odsoudili mě, i když o **mně** nic nevěděli. Nikdy mě nezradil. Zastával se mě. Ošetřil **mně** vymknutý kotník.

8. S naší Evou **ji** potkali u naší školy. Objednal **jí** zákusky u naší Květy. Dal **jí** náskok, aby naši záhadu vyřešila jako první. Pozdravuj **ji** od naší tety. Pozval **ji** k naší babičce. Čekal na ni před vaším domem. Půjčil **jí** svetr naší Evy. Vaši Janu sice neznám, ale klidně **ji** s sebou vezmi.

9. Řekla nám pár slov o **svém** dětství. Trval na **svých** požadavcích. Řekni **jí** o **svých** problémech. Vzpomněl si na **můj**/**svůj** svátek. Neptal se mě na **můj** názor, protože si byl jistý **svým** výkonem. Navštívili mě **mí**/**moji** kamarádi. Nerozuměl si se **svými** sourozenci. Vrátil mi **mé**/**moje** věci. Půjčil si **můj** sešit. Poradil mi s **mým** projektem.

10. Dej **mi** pokoj. **Mí** rodiče jsou učitelé. **My** se máme dobře. Pozdravuj **ji** od nás. Dařilo se **jí** dobře. **Jejich** sestry jsou zdravotní sestry. Bála se **jejích** psů. **S** **vaší** Evou si nerozumím. Pro **vaši** Evu to bude problém. Zadej **jim** nějakou práci. Vrať se k **nim**. Nebavil se **ním**. Trhla **sebou**. Vzal si **s sebou** spací pytel.

## strana 19

11. Koupil jsem **mu** (osobní) **ty** (ukazovací) hry. Můžu **ti** (osobní) poradit? Zeptej se **ho** (osobní), **co** (vztažné) chce. **Jaká** (tázací) je tvá oblíbená barva? **Jeho** (přivlastňovací) znalosti byly výborné. **Kdo** (tázací) souhlasí? Dám **ti** (osobní) čas na rozmyšlenou. **Jeho** (osobní) se to týká. **Ti** (ukazovací) chlapci tomu nerozumí. **Ty** (osobní) ses **jí** (osobní) posmíval? **Kdo** (tázací) zná hlavní město Německa? Na **ty** (ukazovací) **tvaje** (přivlastňovací) žertíky nemám náladu. **Jeho** (osobní) jsme nezvali. **Jeho** (přivlastňovací) připomínky byly věcné. Řekni mi, **jaké** (vztažné) máš rád barvy.

12. a) chlapec, s **nímž/jímž** se znám od školky; fotka, **již** jsem ti ukazoval; vědec, o **němž** jsme se učili; pravidlo, bez **jehož/něhož** se neobejdeme; cíl, k **jemuž/němuž** všichni směřují; dárek, z **jehož/něhož** měl radost; poučka bez **již/níž** to nespočítáš; dívka, **jež** se mi líbí; dítě, **jež** se jí narodilo; kamarádka, o **níž** jsem mluvil; tužka, s **níž/jíž** rýsuji v geometrii; město, k **němuž/jemuž** se blížíme; kniha, z **níž/jíž** jsem čerpal informace; soupeř, proti **jemuž/němuž** nastoupíme.

b) Albert Einstein.

## strana 20

### 4. ČÍSLOVKY

1. a) O několik hodin později byli oba znovu na cestě jako už mnohokrát. Ujížděli pod měsíční oblohou. Balistu překvapilo, že když ho Calgacus omyl, dokázal usnout a spát klidným spánkem, ve kterém ho nepronásledovaly žádné běsy. Hvězdy na obloze jedna po druhé bledly. Když se nad obzorem objevilo slunce, hory v dáli se stále rýsovaly jen jako bledé, nezřetelné obrysy. Mračno prachu, který vířili jejich pronásledovatelé, bylo oproti tomu o hodně blíž. Od lovců je dělily jen asi dvě míle. „Ještě jeden den,“ pokýval hlavou Balista a teprve vzápětí si uvědomil dvojí smysl **svých** slov.

b) několik (neurčitá, základní), oba (určitá, základní), mnohokrát (neurčitá, násobná), jedna (určitá, základní), druhé (určitá, řadová), dvě (určitá, základní), jeden (určitá, základní), dvojí (určitá, druhová); druhé, dvojí;

c) omyl;

d) 1VH, když 3VV (přísluvečná časová), že 2VV (podmětná), ve kterém 4VV (přivlastková). souvětí podřadné; věta jednočlenná – Balistu překvapilo; několikanásobný větný člen – usnout a spát (předmět);

e) Podruhé jsem zkusil uvařit svíčkovou.

2. a) Má to z **druhé** (určitá, řadová) ruky. Pletl **páté** (určitá, řadová) přes deváté. Hrál **druhé** (určitá, řadová) housle. Seděl na **dvou** (určitá, základní) židlích. Přišel za pět minut **dvanáct** (určitá, základní). **První** (určitá, řadová) vyhrání z kapsy vyhání. **Dvakrát** (určitá, násobná) měř, jednou řež. Je **páté** (určitá, řadová) kolo u vozu. Zabil dvě mouchy **jednou** (určitá, základní) ranou.

3. 863 – příchod Konstantina a Metoděje, 935 – zavraždění svatého Václava, 1212 – Zlatá bula sicilská, 1306 – vymření královské větve Přemyslovců, 1415 – upálení mistra Jana Husa, 1526 – nástup Habsburků na český trůn, 1620 – bitva na Bílé hoře, 1781 – zrušení nevolnictví v Českých zemích, 1881 – požár Národního divadla, 1918 – vznik Československa.

## strana 21

4. a) první, b) pátý, c) sto, d) tisíc, e) milion, f) miliarda.

5. Po (7) **druhé** (4) třetině vyhrávali o (7) **pět** (4) branek. **Podruhé** (6) budu chytřejší. **S** (7) **tou** (3) pochvalou to myslel vážně. Ani **stou** (4) rovnici nevypočítal bez chyby. Měl problém s (7) **jednou** (4) neomluvenou hodinou, **jednou** (6) totiž zaspal. **Protří** (5) si oči. **Pro** (7) **tří** (4) silné muže to nebude problém. **Pět** (5) lidové písně považuji za staromódní.

6. a) A. Ty 3 věty z 1. cvičení na straně 50 rozebralo správně všech 20 žáků z 8. ročníku. Koupila 5 triček u 3. stánku zleva. Dne 30. června začínáme na naší škole obvykle v 9 hodin a končíme krátce před 10. hodinou. Jirka se stal 10 000. návštěvníkem té výstavy. Hanka nastoupila před porotu jako 2. z 20 soutěžících. Karel IV. žil ve 14. století. Každá 10. koruna půjde na dobročinnost.

B. Běhu na 1500 metrů se zúčastnilo 5 děvčat z naší třídy, z toho jedna dívka skončila na 2. místě. 3 dívky doběhly v 1. desítce. Hráč číslo 18 vstřelil ve 2. minutě náš 1. gól a za 5 minut vstřelil také 2. branku. Na 130. km dálnice havarovalo auto jedoucí rychlostí 150 km/h. Jen 10 žáků vypočítalo za 15 minut 10 slovních úloh. V roce 2018 jsme slavili 100. výročí vzniku Československa.

b) Otec vlasti, císař Svaté říše římské; žil ve 14. století; významné stavby: Karlův most, Karlova univerzita, Chrám svatého Víta, Karlštejn.

7. a) Z **obou dvou** dívek jsou lékařky. Zakroužkujte jednu ze **čtyř/čtyřech** možností. Během **tří/třech** hodin navštívilo výstavu tisíc návštěvníků. Seznámil nás se svými **dvěma** kolegy a **čtyřmi** kolegyněmi. Ke **třem** vítězstvím na stovce přidal 2. místo. Smíchala těsto ze **tří/třech** vajec, mouky a dvou tvarohů. Počítal jsem s **oběma dvěma** možnostmi. Na pořádání té akce počítám se **dvěma až čtyřmi** pomocníky. Od **dvou** do **čtyř/čtyřech** hodin ordinujeme jen pro objednané pacienty. Přiřadte k těm **čtyřem** stavbám jejich název a ke **dvěma** doplňte i jméno stavitele. Nastoupili proti **oběma dvěma** pražským týmům.

b) Promluvme si mezi **čtyřma očima**. Pomáhal si **oběma dvěma rukama**. Vyhod' ten hrnec s **oběma rezavými uchy**. Mezi **každými dvěma oky** na síťovce byl korálek. Ivo na mě mrkal **oběma očima**. Líbí se mi ten přístroj se **třemi svítícími ručičkami**. V rohu stál stolek se **třemi nohami**. Štěně se krčilo mezi **čtyřmi dřevěnými nohami** židle. Batole tleskalo **oběma dvěma baculatými rukama**. Robot měl na **obou dvou ramenech** drobná světla. Otáčel **oběma dvěma ručičkami** na hodinách. Chodil k lékaři s **oběma dvěma bolavými nohama**. Zajíc stříhal **oběma ušima**.

## strana 22

8. a) A. Byl oblečený v rozedraných a špinavých pracovních šatech, jaké nosí rolníci, měl dlouhé, neohrabané ruce a nohy. Vousy měl šedivé a zcuhané, hlavu na temeni plešatou. Zastavil se několik kroků od nich a bázlivě se usmíval na dvě postavy v pláštěnkách. „Jenom já,“ zopakoval ještě jednou.

B. „Doufám, že nehodláš střílet po tom staříkovi, který se schovává za tím roštím,“ řekl naprosto vážně. Nicméně zvýšil hlas, takže to muselo být zřetelně slyšet i v hustém houští na opačné straně stopy.

C. Nemotorně se vyhrabal na nohy, ruce držel nahoru dlaněmi otočenými k nim, aby viděli, že v nich nemá žádnou zbraň. Když se přiblížoval, pořád mlel jako kolovrátek: „Jenom já, pane.“

D. Z blízkého křoví se okamžitě ozvalo praskání a Will zaslechl vyděšené volání: „Nestřílejte, dobrý pane! Prosím nestřílejte! To jsem jenom já!“

E. „Nemusíte střílet. Já nejsem nebezpečný pro takové, jako jste vy.“ Přihrnul se doprostřed stopy, oči upíral na luk ve Willově ruce a na lesklý ostrý hrot šípu. Když si Will prohlédl cizího vetřelce zblízka, pomalu uvolnil napětí tětivy a sklonil luk. Muž byl hrozně vychrtlý.

F. Křoví se rozhrnulo a z něj se vyřítit uválený a ustrašený stařík. Spěch mu ale neposloužil, protože nohy se mu zapletly do podrostu a on sebou plácl do sněhu.

b) B, D, F, C, E, A;

c) **pomnožné** – šaty; **číslovky** – několik – neurčitá, základní; dvě – určitá, základní; **jednou** (6), Přišel domů jen s jednou (4) ponožkou.

d) staříkovi (1) – Staříkovi (2) přátelé byli skvělí muzikanti. hlas (1) – Hlas (5) se pořádně!; podst. jména hromadná – roští, houští; příslovečná spřežka: naprosto; jenž;

e) mlel jako kolovrátek; zájmena: se – osobní, nim – osobní, nich – osobní, žádnou – záporné, se – osobní, já – osobní; příslovečná spřežka; Vyšli jsme na horu Říp.

f) křoví; nestřílejte;

g) nebezpečný – tvrdé, mladý; Willově – přivlastňovací, otcův; lesklý – tvrdé, mladý; ostrý – tvrdé, mladý; cizího – měkké, jarní; vychrtlý – tvrdé, mladý; jmenný se sponou;

h) delší, hustší, bližší, lepší.

## strana 23

### OPAKOVÁNÍ – PODSTATNÁ JMÉNA, PŘÍDAVNÁ JMÉNA, ZÁJMENA, ČÍSLOVKY

1. A. a) plavky, d) housle, f) játra; B. a) vojsko, c) chudina, e) uhlí, f) listí.

2. báseň – píseň, věc – kost, srdce – moře, rádce – soudce, talíř – stroj.

3. se **strýčkovými sestrami** – 7.p., č. mn., r. ž., přivlastňovací, otcův; **vybrali nejkrásnější ostrov** – 4. p., č. j., r. m. (než.), měkké, jarní.

4. a) milý pane **obhájce**, síť s **velkými oky**, z Čáslavi do Opavy – 3 chyby; b) o herci Vlastovi Burianovi, pytlácká oka, vyřešil oba **hlavolamy** – 1 chyba; c) v domácích **pracích**, stůl s rozviklanými nohami, s Rusy a Francouzi – 1 chyba; d) o básníku **Petru** Bezručovi, mezi čtyřma očima, **otepi** slámy – 2 chyby.

5. orchidey/orchideje, Tolstého, Spartaka, muzea, Dia, dramatu.

6. a) dva plaší králíci, **užší** sešity, sladší zákusek, krkonošští zachránci – 1 chyba; b) **hodňoučcí** psi, je **plašší** než já, řídší krém, ašščí radní – 2 chyby; c) **mladičcí** studenti, **břitčí** jazyk, kratší článek, **francouzští** turisté – 3 chyby; d) velcí sloni, **prudší** povaha, **nejsušší** větev, pařížští umělci – 2 chyby.

7. komu – vztažné; mně – osobní; něčeho – neurčité, toho – ukazovací, námi – osobní.

8. bez chyby c); a) se **třemi** sty třiceti dvěma, ve 2. minutě, před **dvěma** hodinami; b) se třemi sty třiceti **dvěma**, po **2** minutách, zaber **oběma** nohama.

## strana 24

### 5. SLOVESA

1. a) V určitém smyslu slova strýček **objevil** řadu chemických pouček a pravidel. Všechna tato pravidla byla však už před ním **objevena** někým jiným, ale strýček o tom nevěděl, a proto nemůžeme jeho zásluhy přehlížet. Protože chemii vůbec nerozuměl, **byly** cesty jeho objevů posety trny a skropeny potem, ale tím větší byla jeho radost ze získání zkušeností. Podobal se člověku, který po ovládnutí malé násobilky prohlásil svým učitelům: „Dál už mi nic neříkejte. Nechci slyšet, že pan Pythagoras, Archimedes a tak dále **vymysleli** to a to. Nepotřebuju těžít z toho, co objevili jiní. Dejte mi papír, tužku a kružítko a nechte mě na pokoji. Však já na to přijdu sám.“ A strýček opravdu na ledacos přišel. Zjistil, že lít vodu do kyseliny je blbost, a vůbec mu nevadilo, že tento poznatek mohl získat z učebnice chemie pro nižší typy středních škol, aniž by si byl při tom popálil prsty a zánovní vestu.

b) rozkazovací: neříkejte, dejte, nechte; podmiňovací: byl by si popálil;

c) **objevil** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., r. činný, v. dok.; **nerozuměl** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., r. činný, v. nedok.; **prohlásil** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., r. činný, v. dok.; **neříkejte** – 2. os., č. mn., zp. rozkaz., č. neurčujeme, r. činný, v. nedok.; **nepotřebuju** – 1. os., č. j., zp. oznam., č. přít., r. činný, v. nedok.

d) objevoval, prohlašoval, zjišťoval, získával;

e) lít (Po) vodu (Pt) do kyseliny (PUM) je (Př) blbost (Př);

f) lit. žánr: humoristický román; např.: u tety Kateřiny chamtivost, povýšenost, u Milouše domýšlivost, omezenost (hloupost); roku 1942 (za 2. světové války).

2. a), b) Umění **zasmát se** (Pkn) vlastním chybám není dáno každému. Někdy bychom měli víc **přemýšlet** (část přísudku), než něco vyslovíme. Přála bych si bezstarostně **létat** (Pt) v oblacích. Bylo by dobré **říci** (Po) ne, když s něčím nesouhlasíš. Přijel do Brna **získat** (PU účelu) hlavní cenu.; infinitiv může být zakončen na -t, -ci, -ct.

## strana 25

3. přáli bychom si, přál by sis, byl bych si přál, byli byste si přáli; chtěli bychom, chtěl bys, byl bych chtěl, byli byste chtěli; smáli bychom se, smál by ses, byl bych se smál, byli byste se smáli.

4. Co **by jste** (byste) chtěli k Vánocům. (Š) Potřeboval bych nové lyže. (D) Zlepšil **by jsi si** (by sis) tu známku? (Š) Proč by ses neomluvil? (D) Proč **by jsme** (bychom) to měli dělat? (Š) Měl by sis to rozmyslet. (D) My bychom se rozmysleli. (D) Přece **by jsi se** (by ses) nepral. (Š) Tajenka: Díky bohu.

5. a) **Přivaž** to lano pořádně. Pověš záclony v kuchyni. **Přihlas** se v září na opravu. **Odvez** auto do servisu. **Přilož** dříví do kamen. **Popros** ji o radu. **Přelez** přes plot. **Posad'** se u nás. **Zamysli se** nad tím problémem a **vyřeš** ho. Jez zdravěji. **Nehas**, co tě nepálí. **Odpověz** na všechny otázky. **Vyhlas** výsledky soutěže rozhlasem. **Pomoz** jí s úkolem. **Podus** tu zeleninu jen chvíli. **Pohroz** jí, aby nezlobila. **Nepořež** se tím nožem.

b) září, servis.

6. nedopust' (zp. rozkaz.), ničilo by (zp. podm.), dej (zp. rozkaz.), stal by se (zp. podm.), je (zp. oznam.), začali bychom (zp. podm.), dodávalo by (zp. podm.), byl by (zp. podm.); Čas neurčujeme u sloves rozkazovacího a podmiňovacího způsobu.

## strana 26

7. V první světové válce **bylo poraženo Německo**. Po první světové válce **byla podepsána** mírová smlouva **ve Versailles**. V 1. světové válce **byly použity chemické látky**. Prvním prezidentem Československa **byl zvolen T. G. Masaryk**. Sudety **byly připojeny** roku 1938 k Německu. Roku 1948 **byl proveden** v Československu **komunistický převrat**. Podkarpatská Rus **byla připojena** k Československu po **první světové válce**. Ruští **kulaci byli posíláni** do pracovních táborů – gulagů. V roce 1945 **byla na Hirošimu svržena** atomová bomba. Přístav Pearl Harbour **byl napaden Japonci**.

8. a) A. Ten obrázek pověsíme (Č, bude pověšen) v předsíni. Sláma z polí už je odvezena (T, slámu odvezli). Naše roubená chalupa byla postavena (T, prarodiče postavili) prarodiči. Jirka bude očkovan (T, Jirku budou očkovat) proti žloutence. Některé příklady nejsou dopočítány (T, jsme nedočítali). Ta polévka nebyla dochucena (T, tu polévku jsme nedochutili). Všechno prádlo bylo vyžehleno (T, jsme vyžehlili). Všechny slohové práce byly odevzdány (T, jsme odevzdali).

B. Vlasta Burian je nazýván (T, Vlastu Buriana nazýváme) králem komiků. Jaroslava Seiferta proslavila (Č, byl proslaven svou básnickou tvorbou) jeho básnická tvorba. Ostatky Karla Hynka Máchy byly převezeny (T, převezli) z Litoměřic do Prahy. Boženu Němcovou považujeme (Č, je považována) za zakladatelku moderní české prózy. Karel Havlíček Borovský byl převezen (T, K. H. Borovského převezli) do vyhnanství v Brixenu. V Jablonci nad Nisou se vyrábí (T, vyrábíme) bižuterie. Vila Tugendhat byla vyhlášena (T, vyhlásili) památkou UNESCO;

b) 19. stol.; romantismus; Máj.

## strana 27

9. a) I ostatní následovali (N) jeho příkladu a seskočili (D) z koní. Maximus podal (D) Balistovi pár kousků sušeného masa a láhev. Mlčky se najedli (D) a napili (D) a nepřestávali (N) sledovat (infinitiv) **zvířený oblak prachu**, ve kterém dole mlčky umírali (N) další a další lidé. Severní vítr **nabýval** (N) na síle. Tahal (N) je za vlasy a opíral se (N) jim do štítů. Balista **zpozoroval** (D), že se alanská záloha **přesouvá** (N) vpřed. Byla (N) v dobrém postavení, ze kterého mohla (N) **napadnout** (D) **Arthurovy jezdce vlevo**, nebo **zaútočit** (D).

**b)** seskočili – seskakovali, podal – podával, najedli – jedli, napili – pili, nepřestávali – nepřestali, umírali – umřeli, nabýval – nabyl, tahal – zatahal, opíral se – opřel se.

**c)** přesouvá – přesune.

**10.** je přesazen – 3. os., č. j., zp. oznam., č. přít., rod trpný; budou umyty – 3. os., č. mn., zp. oznam., č. bud., rod trpný; byli bychom poučeni – 1. os., č. mn., zp. podm. min., č. neurčujeme, rod trpný; budou hrát – 3. os., č. mn., zp. oznam., č. bud., rod činný; zeptejte se – 2. os., č. mn., zp. rozkaz., č. neurčujeme, rod činný; odešli jste – 2. os., č. mn., zp. oznam., č. min., rod činný; byl by si přál – 3. os., č. j., zp. podm. min., č. neurčujeme, rod činný; byl by odsouzen – 3. os., č. j., zp. podm. min., č. neurčujeme, rod trpný; nekřič – 2. os., č. j., zp. rozkaz., č. neurčujeme., rod činný; slyšeli jste – 2. os., č. mn., zp. oznam., č. min., rod činný.

**11.** připravit se (D), omlouvat se (N), sledovat (N), sečíst (D), slepit (D), chovat (N), zaplatit (D), ztrácet (N), vařit (N), malovat (N), jezdit (N), nakrájet (D), uschnout (D), zahrát si (D), zlepšil se (D), smáli se (N), schovali se (D).

**12.** roznést (D, roznášet), zastrášovat (N, zastráshit), přičítat (N, přičíst), namotat (D, namotávat), zalepovat (N, zalepit), schovávat (N, schovat), promlouvat (N, promluvit), omluvil se (D, omlouval se), přejedla se (D, přejídala se), opravit (D, opravovat), přitlouct (D, přitloukat), oživovali jste (N, oživili jste), přišít (D, přišívat), doučujeme (N, doučíme).

**13. a)** Když 1VV (příslovecná časová), 2VH, abys 2VV (příslovecná účelová). s. podřadné

**b)** chceš (N), spojí se (D), mohl bys (N), uskutečnit (D).

## **strana 28**

**14. a)** A. Jenna zatajila dech, listy byly podepsány Cvočkovým nezaměnitelným písmem. „Cvoček a Snorri tam nechali tohle,“ řekl Marcellus. „Schoval jsem ty papíry do komína, protože jsem se bál, že by je někdo mohl vyhodit.“

B. „Po pravdě, milý učedníče, vzpomněl jsem si teprve několik měsíců poté, co ses mě ptal na svého bratra.“

C. Ty zářily jako pokaždé, když se mluvilo o Cvočkovi. Marcellus se stařeckým krokem odšoural, což Broučín přičítal těm prapodivným botám, ke komínu a stiskl destičku na jedné straně.

D. Destička se s omluvným vrznutím vyklopila. Všichni tři sledovali, jak Marcellus vyňal neuspořádaný svazek starých zažloutlých papírů. Opatrně je odnesl ke stolu a položil před ně.

E. Zdá se, že jsou to nedůležité poznámky a zápisy, které byly napsány neumělou rukou. Avšak jak léta plynula, a bylo to mnoho a mnoho let, zapomněl jsem, kam jsem je ukryl.

F. Marcellus sáhl po svých brýlích a posadil si je na nos. „Budu je potřebovat na hledání Cvočkových dokumentů.“ Septimus pocítil vzrušení. Konečně se někam dostanou. Usmál se na Jennu a pozoroval její oči.

**b)** F, C, D, A, E, B

**c)** byly podepsány – D; Cvoček podepsal listy svým nezaměnitelným písmem.

**d)** mohl by;

**e)** si – osobní, několik – číslovka neurčitá; co – zájmeno vztažné, (zájmeno se – část ses – osobní), mě – osobní, svého – zájmeno přivlastňovací;

**f)** ... když se mluvilo o Cvočkovi;

**g)** pokaždé – příslovecná spřežka; Po každé střele poklepal brankáře na rameno.;

**h)** vyklopila (D) – vyklápěla, odnesl (D) – odnášel, položil (D) – pokládal;

**i)** starých zažloutlých;

**j)** VV předmětná;

**k)** sáhl – zp. ozn., č. min., rod činný, vid dokonavý; posadil si – zp. ozn., č. min., rod činný, vid dokonavý; budu potřebovat – zp. ozn., č. bud., rod činný, vid nedokonavý; pocítil – zp. ozn., č. min., rod činný, vid dokonavý;

**dostanou se** – zp. ozn., č. bud., rod činný, vid dokonavý; **usmál se** – zp. ozn., č. min., rod činný, vid dokonavý; **pozoroval** – zp. ozn., č. min., rod činný, vid nedokonavý;

l) brýle.

## strana 29

### OPAKOVÁNÍ – SLOVESA

1. **nekřičte** – 2. os., č. mn., zp. rozkaz., čas neurčujeme, rod činný; **je uklizeno** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. přít., rod trpný; **budu si hrát** – 1. os., č. j., zp. oznam., č. bud., rod činný; **byl by umyt** – 3. os., č. j., zp. podmiň. (min.); čas neurčujeme, rod trpný; **přijeli jsme** – 1. os., č. mn., zp. oznam., č. min., rod činný; **odešel by** – 3. os., č. j., zp. podmiň. (přít.), čas neurčujeme, rod činný.

2. Zeptej se ho! – R; Ptal ses ho na to? – O; Proč bychom se ho měli ptát? – P; Rozkazoval jí. – O; Nerozkazuj jí! – R; Nejraději by všem rozkazoval. – P.

3. d).

4. a) vrátil ses, **повěz** mi o tom, přišli **bychom**, omluvili **byste** se; b) bez chyby: přál by sis, jez zdravě, pomohli bychom ti, přidali byste se; c) hráli **jste** si, **kde jsi** ho viděl, uhas ten oheň, zavolali **bychom** ti, přál by sis; d) vrátil ses, **kde jste** ji našli, **přihlas** se na opravu, popřál **bys** jí, zahráli byste si.

5. a) Úkol napsal Jan. Přísudek se podtrhává vlnovkou. Vše je řádně uklizeno. b) Podmět podtrháváme čarou. Nádobí je umyto. Plot je natřen namodro. c) Oběd už je uvařen. Hory se na mapě značí hnědě. Zahrádka je zalita. d) Jirka se nám směje. Ta pračka už je opravena. Klíč od bytu ztratila Eva.

6. vyhrál (D) – vyhrával; ukousla (D) – ukusovala; dopisoval (N) – dopsal; přepíšu (D) – přepisuji; zlepší se (D) – zlepšuje se; skákal (N) – skočil.

7. byli bychom si přáli, bude omluven, byli byste uneseni.

## strana 30

### 6. NEOHEBNÉ SLOVNÍ DRUHY

1. a) Když jsme včera přijeli, snědl jsem na vycházce syrovou houbu, ale podařilo se mě zachránit. Ne na dlouho, protože cestou z polikliniky jsem spadl z vozu. Moc nešťastně – rovnou pod autobus, co zrovna jel. Naštěstí autobus v poslední chvíli zabrzdil, takže jsem naživu. Píšu teď honem tenhle dopis, aby ho vedoucí tábora mohl vzít s sebou do města a hodit do schránky. Vedoucí jede do města pro pomoc, neb se blízko našeho tábora rozpoutal lesní požár a my máme nedostatek vody na hašení. Už končím, protože náš vedoucí to chce stihnout, aby se dostal z toho ohně, co je všude kolem, a já s mým kamarádem Tadmekem jdeme hasit ten požár. Ahoj, Váš syn...

b) když (8), včera (6), na (7), ale (8), ne (9), na (7), dlouho (6), protože (8), z (7), z (7), moc (6), nešťastně (6), rovnou (6), pod (7), zrovna (6), naštěstí (6), v (7), takže (8), naživu (6), teď (6), honem (6), aby (8), s (7), do (7), a (8), do (7), do (7), pro (7), neb (8), blízko (7), a (8), na (7), už (6), protože (8), aby (8), z (7), všude (6), kolem (6), a (8), s (7), ahoj (10).

c) Měl velkou moc (1). Namaluj rovnou (2) čáru. Volali pomoc (10). Bydlel blízko (6). Chodil kolem (7) naší zahrady.

d) Nespoléhej jen na štěstí.

e) ... snědl (Př) jsem (Př) na vycházce (PUM) syrovou (Pks) houbu (Pt), cestou (PUM) z polikliniky (Pkn) jsem (Př) spadl (Př) z vozu (PUM), já (Po) s mým (Pks) kamarádem (Po; zvláštní případ několikanásobného podmětu; předložkové spojení ve významu doprovodu, s lze nahradit a, aniž by se změnil význam) Tadmekem (Pkn) jdeme (Př) hasit (PU účelu) ten (Pks) požár (Pt).

f) ne, ano, ne

## strana 31

2. V úterý mám **málo** (4) práce. **Středem** (7) sluneční soustavy je Slunce, ne Země. Na **mezi** (1) rozkvetly kopretiny. Počítám s tvou **pomocí** (1). **Vinou** (7) špatné elektroinstalace došlo ke vznícení. **Se** (7) Standou se nebavím. **Jak** (1) je tur žijící ve vysokohorských oblastech střední Asie. Sedni si na své **místo** (1). Řídil pod **vlivem** (1) alkoholu. Nesnáším **vedro** (1) a dusno. Stav se dnes **večer** (6) k nám **domů** (6). Pouze opravdu rychlým **během** (1) může vyhrát. **Kdyby** (9) tak alespoň chvíli mlčel! Mluvil **nahlas** (6). Puťa, puťa, **na** (10), na. Zůstaň **tu** (6) chvíli.

3. denně trénoval dvě hodiny, ta váza vypadala bezcenně, raně gotická tvrz, jednou týdně, povinně volitelný předmět, hodnotil je slovně, účinně se bránili, pískal nestranně, hrdinně se bil, rostlina rostla planě, plně naložený vůz, opakoval souhrnně.

4. a) A. skromně, náramně, vědomě, zřejmě, samozřejmě; B. dojemně, temně, strmě, tajemně, upřímně; C. soukromě, známě, střídme, vzájemně, ohromně; D. písemně, rozumně, jemně, významně, příjemně;

b) Vědomě lhal. Zřejmě se jí dařilo. Samozřejmě zvítězil. Cesta vedla strmě ke kostelíku na kopci. Soukromě se učil anglicky. Ten obraz působí známě. Jez střídme.

5. a) Prošel bez zájmu mimo. (6) Bydlí hned naproti. (6) Vedle školy je nový park. (7) Usadil se nedaleko. (6) Blízko Jičina jsou Prachovské skály. (7) Uprostřed hodiny se ozvala siréna. (7) Jsi vedle jak ta jedle. (6) Chová se podle pravidel. (7) Mimo Evy o tom nikdo neví. (7) Byl úplně vyčerpán. (6) Prošel kolem nás beze slova. (7) Napočítal okolo stovky lidí. (7) Tajenka: má to ale háček.

b) Bydlí mimo Prahu. (7) Posadili se naproti sobě. (7) Postav se vedle mě. (6) Bydlel nedaleko školy. (7) Prázdniny jsou blízko. (6) Sedí v řadě uprostřed. (6) Vedle dveří je lavice. (7) Choval se podle (6). Rána šla mimo. (6) Denně chodil kolem (6). Šel okolo (6).; Slovo úplně je jen příslovce.

## strana 32

6. a) A. Jan je **navlas** stejný. Je třeba dávat si pozor **na hlas**. **Do konce** pobytu zbývá jeden den. Celé **dopoledne** hrála na kytaru. **Nakonec** jsme se domluvili. Spadla **do hromady** písku. Vyšlapali jsme až **nahoru** do sedmého patra. **Na večer** po naší svatbě jsme nemohli zapomenout. Buďte už **zticha**.

B. **Po tom** rozhovoru se necítila dobře. **Na oko**, které měl zraněné, mu dávala obklady. Neměl bys spoléhat jen **na štěstí**. Jezdil pořád **dokola**. **Po každé** lekci píšeme test. Dej si pozor **na příklad** s hvězdičkou. **Podruhé** se budu víc snažit. **V tom** domě není ústřední topení. Moc toho neuměl, **zato** byl šikovný.

b) Podíval se na vlas, který ležel na stole. Mluv nahlas. Dokonce i lhal. Do poledne zbývá pět minut. Čekal na konec zápasu. Půjdeme tam všichni dohromady. Vyšlapal na horu Říp. Přijdu navečer. Z ticha se ozval výkřik. Potom ti zavolám. Tvářil se naoko našťvaně. Naštěstí dnes vyhráli. Do kola vstoupil Jirka. Pokaždě si myjte ruce. Například Karel podváděl. Po druhé třetině prohrávali 5:0. Vtom se ozvala rána. Za to kapesné si koupím křečka.

7. **nejjasněji** – 3., jasně, jasněji; **pomaleji** – 2., pomalu, nejpomaleji; **sladce** – 1., sladčeji, nejsladčeji; **nejtemněji** – 3., temně, temněji; **jednoduše** – 1., jednodušeji, nejjednodušeji; **brzy** – 1., dřív(e), nejdřív(e); **hůře** – 2., špatně/zle, nejhůře; **nízko** – 1., níž(e), nejniž(e); **snadno** – 1., snáz/snadněji, nejsnáz/nejsnadněji; **těžko** – 1., tíž(e), nejtíž(e); **nejvíc** – 3., hodně, víc(e); **méně** – 2., málo, nejmíň/nejméně; **tiše** – 1., tišeji, nejtíšeji; **lehčeji** – 2., lehce, nejlehčeji; **nejlépe** – 3., dobře, lépe.

8. a) b) Chodil kolem horké **kaše**. (neřešit problém) Hledá **jehlu** v kupce sena (dělat něco zbytečně). Hřála si **hada** na prsou. (zahrnovat přízní někoho, kdo je falešný) Nevidí si na špičku **nosu**. (je domýšlivý) Připadám si jako páté **kolo** u vozu. (připadat si zbytečně) Plácl se přes **kapsu**. (hodně utratil) Sypal si **popel** na hlavu. (přiznal svou chybu a veřejně toho litoval) Táhli za jeden **provaz**. (měli stejný cíl) Díval se na mě skrz **prsty**. (povyšoval se) Hází všechny do jednoho **pytle**. (nedělá mezi nikým rozdíl) Šel hlavou proti **zdi**. (snažil se o nemožné) Přišel

s křížkem po **funuse**. (zabývat se danou věcí pozdě) Spadl mi kámen ze **srdce**. (ulevilo se mi) Tahá za kratší konec **provazu**. (je v nevýhodě) Zameť si před vlastním **prahem**. (nejprve buď kritický k sobě).

**c) kolem** (horké kaše) – 2. pád, **v** (kupce) – 6. pád, **na** (prsou) – 6. pád, **na** (špičku) – 4. pád, **u** (vozu) – 2. pád, **přes** (kapsu) – 4. pád, **na** (hlavu) – 4. pád, **za** (jeden provaz) – 4. pád, **na** (mě) – 4. pád, **skrz** (prsty) – 4. pád, **do** (jednoho pytle) – 2. pád, **proti** (zdi) – 3. pád, **s** (křížkem) – 7. pád, **po** (funuse) – 6. pád, **ze** (srdce) – 2. pád, **za** (kratší konec) – 4. pád, **před** (vlastním prahem) – 7. pád.

**9. a)** u (V) školy, kolem (N) lesa, za (V) lesem, blízko (N) parku, pod (V) vrcholem, v (V) knize, během (N) dne.

**b)** Např.: vedle, naproti, blízko, nedaleko.

### strana 33

**10. a)** Marie Curie-Sklodovská se jako jediná žena stala dvojnásobnou nositelkou Nobelovy ceny. I Albert Einstein k ní vzhlížel s obdivem a úctou: „Paní Curieová je ze všech slavných osobností jediná, kterou nezkazila sláva.“ Její začátky nebyly snadné. Zpočátku se potýkala s nedostatkem peněz, aby ušetřila, chodila všude pěšky. S třemi franky na den jí nic jiného nezbývalo. Rozhodující bylo setkání s francouzským vědcem Pierrem Curieem. Ten se do mladé ženy z Polska zamiloval. Nakonec se vzali a ani jeden z nich toho nelitoval. S bydlením ani s výběrem nábytku si nelámali hlavu, s prací to ale bylo jiné. S vypětím všech sil studovali podivné záření. S první medailí za vědeckou činnost si prý hrála jejich dcera. Většinu času trávili v laboratoři se světélkujícími nádobkami, jejichž obsah zkoumali. S manželem se musela rozloučit předčasně. Pierra srazil vůz tažený splašeným koněm a rozdrtil mu lebku. Vzpamatovat se z manželovy smrti jí pomohly děti a věda. Ta se jí nakonec stala osudnou, zemřela na chudokrevnost způsobenou radioaktivními látkami, se kterými pracovala.

**b)** dvojnásobnou, se stala nositelkou – jmenný se sponou;

**c)** s obdivem a úctou;

**d)** ano, ne, ano, ne;

**e)** radium, polonium;

**f)** trpělivá, moudrá, pracovitá, skromná.

### strana 34

**11.** ačkoli (8), ale (8), komu (3), kolik (4), jestliže (8), který (3), když (8), jenž (3), neboť (8), poněvadž (8), čím (3), aby (8), jaký (3), kam (6), čemu (3).

**12. Když** (9) ona se tváří tak nepřístupně! **Když** (8) budeš tak málo trénovat, těžko se umístíš v první desítce. Přišel **a** (8) zatočil kolem štěstí. **A** (9) přece se točí! **Že** (9) by nevypnul topení! Stěžovala si, **že** (8) Petr nevypnul topení. Řekl jim, **ať** (8) chvíli mlčí. **Ať** (9) chvíli mlčí! **Abý** (9) tak o víkendu zase přšelo! Nechtěla, **aby** (8) o víkendu přšelo. **Však** (9) ono bude zase lépe! Dnes se jí nedařilo, věřila **však** (8) ve zlepšení.

**13.** Jen co koza **hopky hop** na pastvu, přihnal se k chaloupce vlk a **uf, uf** oddychoval a pak **ťuky, ťuk, buch** na vrátka. „**Mé, mé,** to jsem já, vaše maminka, přinesla jsem vám čerstvé mlíčko,“ volal vlk jemným hláskem. Kůzlátka vlkovi uvěřila a **cvak**, otevřela vrátka. Vlk **šup** do světnice. „**Pomoc!**“ volala kůzlátka, ale nebylo jim to nic platné.

### strana 35

**14. pomocí** – Počítám s tvou pomocí (1). Pomocí (7) kružítka a pravítka narýsujte trojúhelník. **se** – Se (7) sestrou se (3) stavíme. **ráno** – Přijdu brzy ráno (6). Na to ráno (1) nikdy nezapomenu. **na** – Puťa, puťa, na (10), na. Máš to na (7) stole. **vinou** – Vinou (7) mrazu bude malá úroda meruněk. Evinou vinou (1) jsme to nezvládli. **že** – Že (9) by nějaké nedorozumění! Slíbil, že (8) mi pomůže. **mé** – To je mé (3) auto. Koza v chlívkou mé (10), mé. **mezi** – Seděl na mezi (1) mezi (7) dvěma smrčky. **teplo** – Venku bylo příšerně teplo (6). Miluji teplo (1) a sluníčko. **místo** – Sedni si na své místo (1). Místo (7) mě přijde Eva. **je** – To je (5) pravda. Potkal jsem je (3) u potoka. **ale** – Ale (9) to nemůže být pravda! Přišel Petr, ale (8) Pavel ne.

**15. a)** Muži z jeho posádky se choulili pod jednoduchými přístřešky mezi stromy, tiše rozprávěli a pokoušeli se zahřát vedle čadivých ohníčků, které se jim v tomto počasí povedlo rozdělát. Takhle blízko u mořského břehu se sníh obvykle po poledni měnil ve studenou břečku. Hraničář jim překvapivě nabídl zásoby. Dokonce je pozval na hostinu. Gundar se při vzpomínce na večer strávený na hradě s místní smetánkou usmíval. Vybavilo se mu, jak vzorně se jeho drsní námořníci chovali, jak své spolustolovníky zdvořile žádali, aby jim laskavě podali maso.

**b)** a (8), které (3);

**c) 1VH, 2VH a 3VH, které 4VV**

1VH – 2VH význ. poměr slučovací, 2VH – 3VH význ. poměr slučovací, 4VV (přívlastková) – souvětí souřadné;

**1VH, jak 2VV, jak 3VV, aby 4VV**

jak 2VV (podmětná), jak 3VV (podmětná), aby 4VV (předmětná) – souvětí podřadné;

**d)** dokonce;

**e)** spolustolovníky;

**f)** spojení předložky a podstatného jména; Přijdu navečer.

**g)** A. ne, B. ano, C. ano, D. ano.

**16. a)** Ačkoli 1VV (přísluvečná přípustková), kterými 2VV (přívlastková), 3VH, že 4VV (předmětná). s. podřadné; 1VH, jak 2VV (předmětná), když 3VV (přísluvečná časová). s. podřadné.

**b)** své temperamentní – postupně rozvíjející; s kavárnou, člověkem a mísou – několikanásobný neshodný přívlastek;

**c)** přirovnání a podobenství

## **strana 36**

**17. a)** A. Naštěstí tráva rostla výš a výš, keře bujely dle libosti a cestička se ztrácela v nepřehledném porostu. Byly doby, kdy Sofie s Joshem strávili celé dny u tety, ale s přibývajícímí lety o ni Josh ztratil zájem.

B. Jednalo se o pravidelný kruhový prostor, který obklopoval hustě propletený trnitý keř a několik starých jabloní, které mívaly tisíce květů, ale nerodily žádná jablka. Uprostřed mýtiny trčel ze země nezdolný pařez starého velkého dubu s téměř metrovým průměrem.

C. Tenkrát ji Sofie právě četla. Pokaždé, když sem přijeli, běžela se Sofie podívat dolů do zahrady, jestli tetini zahradníci jejich tajné místo neprostříhali nebo nepřetvořili v dokonalé řady květin, které protínaly celou zahradu.

D. Sofie kdysi strávila celý víkend tím, že se snažila spočítat jeho letokruhy, aby zjistila, jak je starý. Dopočetla se **dvou set třiceti dvou**, pak však přestala. Dvojčata nazývala místo tajnou zahradou podle knihy Frances Hogsonové Burnettové.

E. „Psst. Ať vás nikdo neslyší.“ Sem s Joshem rádi chodili. Bylo to jejich oblíbené místo. Když byli ještě děti, objevili polouzavřené místo v zahradě, zastrčené vedle živého plotu, a pasovali ho na svůj bunkr.

F. Byla příliš daleko od domu, aby chytila signál pro svůj notebook. Tak se stala tajná zahrada Sofiiným úkrytem před světem, kde se mohla oddávat snění a kde mohla přemýšlet. A právě nyní potřebovala být sama.

**b)** E, B, D, C, A, F;

**c)** naštěstí (6), výš (6), a (8), výš (6), dle (7), a (8), v (7), kdy (6), s (7), u (7), ale (8), s (7), o (7); přísluvečná spřežka; Neměl bys spoléhat jen na štěstí.;

**d)** věta jednočlenná: Jednalo se o pravidelný kruhový prostor; několik – neurčitá; tisíce – základní;

e) uprostřed – předložka; Seděl v řadě uprostřed (6).; uprostřed mýtinky (PUM) trčel (Př) ze země (PUM) nezdolný (Pks) pařez (Po) starého (Pks) velkého (Pks) dubu (Pkn) s téměř (PU míry) metrovým (Pks) průměrem (Pkn).;

f) příslovečná spřežka – pokaždé; když (8), jestli (8), nebo (8), které (3); Na Ostravsku bylo mnoho dolů (1). Místo (7) mě přijde manžel.;

g) slovo složené – letokruhy; dvou set třiceti dvou;

h) vás (osobní), nikdo (záporné), to (ukazovací), jejich (přivlastňovací), ho (osobní), svůj (přivlastňovací).

## strana 37

### OPAKOVÁNÍ – NEOHEBNÉ SLOVNÍ DRUHY

1. a) Chodil jí **naproti** (6). Rád chodil **okolo** (7) řeky. Bydlel **blízko** (7) nás. b) Bydlí **nedaleko** (6). Denně chodí **kolem** (6). Sedí v řadě **uprostřed** (6). c) Sedí **vedle** (7) mě. Hlasuj **proti** (7) návrhu. Co je to „být **mimo** (7) mísu“?; předložky – c);

2. a) V naší ulici je několik nových domů. b) Běž domů.

3. a) Počítám s tvou pomocí. b) Pomocí slovníku to přeložím.

4. b).

5. a) zřejmě, **dennodenně**, buchy s mákem, mluvil **spatrá** – 3 chyby; b) vědomě, **všestranně** nadaný, víno z Moravy, je **navlas** stejný – 2 chyby; c) bez chyby; d) **písemně**, **účinně** se bránil, špagety se sýrem, nauč se to **zpaměti** – 3 chyby.

6. a) Mluvil nahlas. b) Zpěváci si musejí dávat velký pozor na hlas.

7. sladce (1) – sladčeji; hůře (2) – špatně/zle, jistě (1) – nejjistěji.

8. který – 3, ale – 8, kde – 6, když – 8, kolik – 4, neboť – 8.

9. b) neboť, c) však, e) ani.

10. a).

## Uč. str. 38–45 II. PRAVOPIS

### strana 38

1. a) **býložravci**, **nabyl** vědomí, **vybitý mobil**, **zbytečně zabitý čas**, **dobývat rudu**, **zabývat se bílkoviny**, **oblíbil si biologii**, **zabíral ze všech sil**, **zapůsobil na mě**, **vody ubylo**, **slíbil**, **bitva**, **hbitý Zbyněk**, **starobylé bicí hodiny**, **krupobití**, **odbyl úkol**;

b) **mlít obilí v mlýnici**, **Lysá hora**, **slizký slimák**, **rozplynula se**, **plížil se**, **blýskalo se**, **liják**, **plival na linoleum**, **plýtvat jídlem**, **večerní líčení**, **napínavé líčení**, **lis na ovoce**, **politoval ho**, **zalykala se**, **lišej na obličej**, **lichoběžník**, **lišejníky**, **nové ližiny**;

c) **vymítat ďábla**, **Střelkový mys**, **mýtné**, **míchat guláš**, **dostal smyk**, **smyčec**, **mykací stroj**, **ochomýtal se tu**, **průsmyk**, **průmyslová zóna**, **poraněná mícha**, **nemístné námitky**, **zapomínání**, **mihl se u myslivny**.

2. a) **bil se jako lev** – S, **přibyl** nový člen – Š, **odpichuj se bidlem** – Š, **odbyl úkol** – S, **sbíral léčivé býlí** – Š, **orechy na lísce** – S, **blízká vesnice** – S, **líže zmrzlinu** – S, **my ti to řekneme** – Š, **medvídek mýval** – Š, **mít dost času** – S, **roky míjejí** – Š, **pýcha předchází pád** – S, **pyká za svou chybu** – Š, **hráli si na písku** – S, **slepýš je ještěrka** – S, **opilovat si nehty** – Š, **žlutý pyl z květů** – Š, **sýrová pomazánka** – S, **nemluvil, jen sípal** – Š, **vlci vyli na měsíc** – S, **vodní vír** – Š, **vískat se ve vlasech** – S, **hradní vížka** – S, **vyděl číslo třemi** – Š, **visel na stěně** – S, **brzičko se ozvu** – Š; **hádanky**: V noci houká, ve dne spí a všechno ví. (sova); V růžovém kabátě válí se po blátě. (prase).

3. a) hráli na pikanou, sbíral pýchavky, pilní žáci, opylovat stromy, lichokopytníci, kuli pikle, pyramidy, pyžamo, pijavice, piškoty, písečná bouře, pilky a pilníky, pytláctví, popínavé rostliny, pícniny, přepychový nábytek, třpytky, pichlavý ježek

### strana 39

b) nasycená kyselina sírová, sirný zápach, přesívat písek, přesypávat zrní, osířel, je sirotek, síťovka se syrovinkami, silnici zasypal sypký sníh, syčící zmiže, přesýpací hodiny, sypkovina na polštáře, sítě na ryby, sychravý prosinec, předsíň, sykavky;

c) visací zámek, nevidomí lidé, vinohrad, vystoupení, výšivky, visutá lanovka, vysočina, víkend, výborné vysvědčení, zavinil nehodu, závin, viklal se, žvýkačka, vykání, vývin motýlů, zip, vzývat múzu, pořád zíval, kamzík, zíral na nás, vyzýval k účasti, brzičko.

4. Jan Žižka zemřel při dobývání hradu nedaleko **Přibyslavi**. Po bitvě na **Bílé hoře** museli Čechy opustit nekatolíci. Nejvyšší horou Beskyd je **Lysá hora**. První veřejnou **pitvu** provedl Jan Jesenius. Bartoloměj Diaz doplul k **mysu Dobré naděje**. V Sušici se vyráběly **sirky**, v Plzni se vyrábí **pivo**, v Želetavě **sýry** a v Olomouci **syrečky**. Josef II. změnil některé kláštery na **sirotčince**. K **Vyšehradu** se vážou pověsti o kněžně **Libuši** a **Přemyslu Oráčovi** nebo o **Horymírovi** a jeho koni **Šemíkovi**. Posvátnou knihou křesťanů je **Bible**. Číslice 1, 3, 5, 7 a 9 jsou **lichá** čísla. Jako král noci se označuje **výr** velký. Prvním krokem k založení vesnic bylo **vymýcení** lesa. Růženka se **píchla** o trn z růže. Autorem pohádky **Dlouhý, Široký a Bystrozraký** je K. J. Erben. Jetel a vojtěška jsou naše nejznámější **pícniny**. Rozdílná **víra** byla příčinou náboženských válek. Jedním z druhů plevelných trav je **pýr**.

5. a) Většina Čechů **vyrazí** na houby alespoň jednou ročně. Oblíbené jsou hříby, bedly, pýchavky i lišky. Měli bychom mít na paměti, že sbíráme jen ty, co bezpečně známe. Kdo se v houbaření **vyzná**, ví, že houby obvykle rostou po dešti. Pro houbaře je největší odměnou za **ranní** vstávání plný košík. Jsou nadšení, když objeví místo, které je houbami **přímo obsypáno**. Nezapomínejte, že nezáleží na tom, kolik hub jste nasbírali, ale že jste strávili **příjemně** svůj čas a udělali něco pro zdraví.

### strana 40

6. a) sbíral houby, ztráty a nálezy, zpustlé údolí, zkratky, slepoval modely, spřátelil se, slétl se ke krmítku, zpozdil se, koňské spřežení, spletla se, vztekal se, smířili se, vzbouřenci svrhli krále, zpytoval svědomí, stěžoval si, způsobil nám problémy, sblížili se, vztyčil vlajku, vzpažte, zdržel se, setřít prach, zpocení Zbyšek, nepříjemné sdělení, zklamání, seřízl klacík do špičky, zkřížené ruce, zhudebnil libreto, zplodiny;

b) zkreslené zprávy, sleva zboží, zlevněné zboží, sbalil si kufr, sklidil nádobí/nádoby, shledání, spravil potrubí, zjednal nápravu, je zběhlý v zahrádkářství, zkažené salámy, skončila se zkoušením, správce budovy, zdvihl do výšky, spálil listí, srazil ho k zemi, ztratil se, strávil u nás víkend, spatřil nás, stěží to pochopí, shořel, scedila nudle, hrušky shnily, jablka zčervivěla, zchátralé obydlí, smazal tabuli, zhoršil se ve fyzice, stěžovala si na ně, zvedla výkres ze země, zhlédnout film.

7. **Strhal** ze stromečku všechny čokoládové figurky. – Kritika **ztrhala** celou jeho práci. **Stvrdil** smlouvu podpisem. – **Ztvrdil** ocel. **Svolal** pracovníky na poradu. – **Zvolal**: „Hurá.“ **Svolil** ke svatbě. – **Zvolili** starostu. **Sbil** boudu pro psa. – **Zbil** neposlušného psa. **Stloukl** budku pro ptáčky. – **Ztloukl** nepřátele na jednu hromadu. **Sedřel** starý nátěr. – **Zedřel** se dnes v práci. **Smazal** tabuli. – **Zmazal** se od bláta. Vítr **svál** sníh z polí na silnici. – Musíte **zvát** i jeho rodiče? **Smotal** vlnu do klubíčka. – **Zmotal** obsah celého sdělení. **Sběhli** se ke škole. – Voják **zběhl** z fronty. **Spravil** pračku. – **Zpravil** nás o průběhu toho jednání. **Shlížela** z balkonu na ulici. – **Zhlížela** se v zrcadle. – **Vzhlížel** s nadějí k nebi.

### strana 41

8. zemědělci, koloběh vody, oběžnice, domnělý viník, chemické směsi, oběšenec, věnoval jí květiny, velké nedorozumění, věda a umění, tamější náměstí, obětní beránek, změna povětrí, vzpomněl si na značku mědi,

zapomnětlivý kluk, objevené plavby, připomněl mi výpočet objemu, objednávka zboží, zrakový vjem, obětavý člověk, důvěřiví lidé, zákaz vjezdu, rozuměl si s ním, objemný balík, věta a souvětí, kruhový objezd, už jsem si vzpomněl, vřelé objetí, sepsal paměti, záměna, měřil poloměr, odměrka, nový objekt, uzemnění elektřiny, ach, ta zapomnětlivost.

9. 1. spojky, 2. průměr, 3. objem, 4. umělci, 5. pomněnka, 6. Litoměřice, 7. zemětřesení, 8. oběživo; tajenka: Kroměříž; památka UNESCO, Květná zahrada, zámek.

10. a) pozval mě, nejrozumnější z nás, nerozuměl nám, setmělo se, zatmění Slunce; b) mně se to nelíbí, najít porozumění, chovej se rozumně, ztemnělý kraj, jemně; c) světil se mně, je rozumnější, dobře se dorozuměl, zatmělo se mi před očima; d) ptal na mě, není nejrozumnější, rozuměl tomu, kraj ztemněl, vědomě.

## strana 42

11. obchody lákající na sezonní slevy, bahenní koupel, jelení říje, hlubinné vrty, slinné žlázy, známý hrdina, hrané filmy, dennodenní problémy, vinná réva na vinicích, terénní motocykly, výrobky z kameniny, hliněné nádoby, směnný obchod, šikovní varhaník, jeskynní prostory, nástěnné obrazy, stranický činovník, hokejový týdeník, rozpis činností, pohodlnost, dobročinnost, vyměněný zámek, z klokaní kapsy, je odsouzený nezákonně, ochranné oděvy, rostlinný olej, ranní zprávy, rodinné vazby, má rodina, plné sály, zlomené srdce, plamenné proslovy, Eva je nevinná, její manžel je vinen, placený týdenní pobyt, strunné nástroje, bylinné výtažky, ztracené ceniny, okenní rámy, dřevěná okenice, rané odrůdy.

12. a) ochranný krém, nový slunečník, slunečnice, výměnný pobyt, vyměněný byt; b) šikovní kameník, kamenný pomník, chráněné druhy, desetinné číslo; c) dvě desetiny, starý desetník, vlněná šála, slunný den, krátkovlnná vysílačka; d) úrodná rovina, rovinné útvary, rovník, vyměněné zboží, výměnný obchod.

13. neúplné zadání, fůra hnoje, skútr, zůstanu do úterý, to je hrůza, průměr, čtyřúhelník, pět borůvkových koláčů, zúčastnil se dvou závodů, inventura, úsečky, důvtip, na trůnu, noční můra, políbila ho múza, manikúra, schůzka odborníků, bezúročná půjčka, vzrostlá túje, průvodčí, literatura, zůstatek na účtu, měl smůlu, horská túra, průzkum, zúžit sukni.

## strana 44

14. a) město Český Krumlov, Nové Město nad Metují, Dolní Věstonice, pražská čtvrť Malá Strana, lázně Karlova Studánka, Severní ledový oceán, Bílé Karpaty, Jizerské hory, Suezský průplav, Slezsko, Čtvrtková kniha Povídaní o víle Amálce, Olbrachtova kniha Ze starých letopisů, film Jak básníkům chutná život, Smetanova skladba Z českých luhů a hájů, Bible kralická, Zlatá bula sicilská, Rukopis zelenohorský, Zelenohorský rukopis;

b) Nerudovy fejetony, napoleonské války, Vietnamci, vietnamští obchodníci, vietnamština, Vietnamec, husité, Přemyslovci, Jindřich z Dubé, Mezinárodní den žen, Den Země, Vánoce, vánoční

## strana 45

svátky, na Nový rok, v novém roce, Velký pátek, gymnázium, Základní škola Kobylí, mateřská škola, základní umělecká škola, Magistrát Roudnice nad Labem, magistrát, obecní úřad, Obecní úřad Dolní Bojanovice, hrad Bítov;

c) právnická fakulta, Teologická fakulta Karlovy univerzity, Pedagogická fakulta v Brně, ulice Pod Kaštany, nábřeží Národních obrozenců, náměstí Na Sádkách, hostinec Na Samotě, Sámova říše, Jihoafrická republika, Severní Korea, Severní Irsko, sever Anglie, severní Evropa, Severní Amerika, Nový Zéland, Velká Morava, Spojené státy americké, Spolková republika Německo, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, Pražský hrad, prezident úřaduje na Hradě.

15. a) Stříbro se ve středověku těžilo v Kutné Hoře. Roku 1348 byla v Praze založena první vysoká škola ve střední Evropě – dnešní Univerzita Karlova. Jejím rektorem byl i mistr Jan Hus, který kázal v kapli Betlémské. Korunovační klenoty jsou zamčeny sedmi klíči na Hradě v Chrámu svatého Víta. Po bitvě na Bílé hoře byli vůdci

českého stavovského povstání popraveni na **Staroměstském náměstí**. Po dlouhém zkoumání řadou vědců se ukázalo, že **Rukopis zelenohorský** i **Královédvorský rukopis** jsou podvrhy. S Poláky jsme po **první světové válce** bojovali o **Těšínsko**, nakonec nám zůstal **Český Těšín** a polské straně původní **Těšín**. V roce 1891 byla v Praze postavena **Petřínská rozhledna**, která měla být obdobou pařížské **Eiffelovy věže**. V **Jižní Americe** zakládali své kolonie nejprve **Španělé**. V **Karlových Varech** se vyrábějí známé **karlovarské oplatky**.

## Uč. str. 46–89 III. SKLADBA

### strana 46

#### 1. VĚTA DVOJČLENNÁ A JEDNOČLENNÁ, VĚTNÝ EKVIVALENT

1. a) Vše začalo mnichovskou dohodou (D), pro niž se vžilo i označení mnichovská zrada (D). Jak už z názvu vyplývá (J), rozhodovalo se v Mnichově (J). Sešli se tu Hitler, Mussolini, Daladier a Chamberlain (D) a jednali o našem pohraničí (D). Češi přitom k jednání přizváni nebyli (D). Neskutečné (E)! V důsledku mnichovské dohody jsme ztratili Sudety (D). Vyhovělo se i územním požadavkům Poláků a Maďarů (J). V anglických novinách se hlásalo (J): „Mír byl zachován.“(D) Ale na jak dlouho? (E) O půl roku později Hitler připojil k Německu zbytek Československa (D) a v září roku 1939 začala 2. světová válka (D).

b) ne, ano, ne.

2. a) Obloha se zamračila. Z nebe padal déšť. Celý leden byl mráz. Bolí mě krk. Nevstupujte s otevřeným ohněm! V kamnech praskal oheň. Venku padá sníh. Od severu foukal silný vítr. Den se báječně vydařil. Dříve jedli lidé z jedné mísy. Za první republiky jsme jezdili vlevo.

b) Je mi smutno. Blýskalo se. Sněžilo. Nekrepat! Smrákalo se. Vedlo se mu skvěle. Kadeřnictví. Jirku bolí v krku. Jíst zdravě! Z komína se kouřilo. Venku bylo dusno. Sedělo se mu pohodlně.

### strana 47

#### 2. ZÁKLADNÍ VĚTNÉ ČLENY

1. a) Kateřinská jeskyně je jednou z nejznámějších jeskyní **Moravského krasu**. **Vypráví se o ní pověst**. Jednou, když **pastýř musel zajít do města**, **vypravila se jeho dcera Kateřina s ovce**mi na pastvu. Náhle se ale **setmělo** a začalo se **blýskat**. Dívce bylo jasné, že se **nemůže vrátit domů**, než začne **pršet**. Před deštěm se i s ovce<sup>m</sup>i schovala v nejbližší jeskyni. Bohužel se jeden beránek **zatoulal do skal**. Dívka se ho **vydala hledat**, ale nakonec se **ztratila**. Ráno lidé našli v lese opuštěné stádo. **Obyvatelé vesnice** prohledali okolí a nakonec **objevili** Kateřinino mrtvé tělo v jeskyni. Od té doby se tento prostor nazývá **Kateřinská jeskyně**.

b) Kateřinská jeskyně je jednou z nejznámějších jeskyní **Moravského krasu** (**jeskyně je jeskyní; Př jmenný se sponou**). Vypráví se o ní pověst (**pověst se vypráví**). Jednou, když **pastýř musel zajít do města** (**pastýř musel zajít**), vypravila se jeho dcera **Kateřina s ovce**mi na pastvu (**dcera se vypravila**). Náhle se ale **setmělo** (**Př. – setmělo se; VJ**) a začalo se **blýskat** (**Př – začalo se blýskat; VJ**). Dívce bylo jasné (**Př – bylo jasné; VJ**), že se **nemůže vrátit domů** (**(ona) se nemůže vrátit**), než začne **pršet** (**Př – začne pršet; VJ**). Před deštěm se i s ovce<sup>m</sup>i schovala v nejbližší jeskyni (**(ona) se schovala**). Bohužel se jeden beránek **zatoulal do skal** (**beránek se zatoulal**). Dívka se ho **vydala hledat** (**dívka se vydala**), ale nakonec se **ztratila** (**(ona) se ztratila**). Ráno lidé našli v lese opuštěné stádo (**lidé našli**). **Obyvatelé vesnice** prohledali okolí (**obyvatelé prohledali**) a nakonec **objevili** Kateřinino mrtvé tělo v jeskyni (**(oni) objevili**). Od té doby se tento prostor nazývá **Kateřinská jeskyně** (**prostor se nazývá**).

c) přísudky slovesné složené: způsobová slovesa: musel zajít, nemůže se vrátit; fázová slovesa: začalo se blýskat, začne pršet;

**d)** severně od Brna; oblast s jeskyněmi; jeskyně většinou vznikají působením vody na vápenec, ten voda vymílá.  
**2.** Petr **se stal primářem** (jmenný se sponou) na chirurgii. Dnes **musím napsat** (slovesný složený) referát do dějepisu. Honza **je** nejlepší **brankář** (jmenný se sponou) v celém kraji. Čistota **půl zdraví** (jmenný beze spony). **Zaradovala se** (slovesný jednoduchý), že **je** pokoj **vymalován** (jmenný se sponou). Holubi **frrr** (vyjádřený citoslovcem) na střechu. Zítří **budu mít** (slovesný jednoduchý) důležité vystoupení. Včera jsme **se vrátili** (slovesný jednoduchý) z dovolené od moře. Eva **se začala učit** (slovesný složený) německy. **Chtěl bych** s tebou **mluvit** (slovesný složený). Honzík už **začíná chodit** (slovesný složený). Kočka **hop** (vyjádřený citoslovcem) přes plot.

## strana 48

**3.** Hana je naší přední operní pěvkyní (**JSS**). Přečetl si několik jeho povídek (**S**). Moje sestra je zamilovaná (**JSS**). Malé ryby – taky ryby (**J**). Ester Ledecká je trojnásobnou olympijskou vítězkou (**JSS**). V neděli budeme sázet stromky (**S**). Váza bác na zem (**C**). To zrcadlo je krásně naleštěné (**JSS**). Celá louka je rozkvetlá (**JSS**) a krásně voní (**S**). V pátek budeme psát písemnou práci z matematiky (**S**). Jirkovo písmo je nečitelné (**JSS**). Učení mučení (**JBS**).

**4. a)** Zdeněk léčí děti (**S**). Louky za vesnicí jsou zelené (**JSS**). Pavel se stal opravářem počítačů (**JSS**). Petr se zlepšil ve fyzice (**S**). Honza je nejlepší zpěvák široko daleko (**JSS**). Jirka výborně maluje (**S**). Malý Pepík je zlobivý (**JSS**). Pavel je sběratelem známek (**JSS**). Honza je horlivým čtenářem komiksů (**JSS**). Kytky ve váze už jsou zvadlé (**JSS**). Petr je dobrý lyžař (**JSS**). Před týdnem onemocněla (**S**). Je dobrým vládcem (**JSS**). Roman je dobrý bruslař (**JSS**).

**b)** Zdeněk je dětský lékař. Louky za vesnicí se zelenají. Pavel opravuje počítače. Petr je lepší ve fyzice. Honza nejlépe zpívá široko daleko. Jirka je výborný malíř. Malý Pepík zlobí. Pavel sbírá známky. Honza horlivě čte komiksy. Kytky ve váze už zvadly. Petr dobře lyžuje. Už týden je nemocná. Dobře vládne. Roman dobře bruslí.

**5. a)** **Chtěl bych** s tebou **mluvit**. **Zapomněla** napsat domácí úkol do angličtiny. **Musím** jí to pořádně **vysvětlit**. **Chtěl bych se začít** pravidelně **učit**. **Potřebovala** **opravit** auto. Odpoledne **přestalo pršet**. **Směl bych se** ho na to **zeptat**? **Přinutil** mě **podepsat** tu listinu. **Mohu** mu nějak **pomoci**? Ivoš **se stal** mistrem světa.

**b)** **Chtěl bych** s tebou **mluvit**. **Musím** jí to pořádně **vysvětlit**. **Chtěl bych se začít** pravidelně **učit**. Odpoledne **přestalo pršet**. **Směl bych se** ho na to **zeptat**? **Mohu** mu nějak **pomoci**?

**7. a), b)** Petra je šťastná maminka. – **sponové**; Vít je týden v Praze. – **plnovýznamové** (pobývá); Eva bude lékařka. – **sponové**; O víkendu budu na horách. – **plnovýznamové** (budu pobývat); Jsem spokojená se svými známky. – **sponové**; Už týden jsem na dovolené. – **plnovýznamové** (trávím); Byl jsem tu jen několik dní. – **plnovýznamové** (pobýval jsem); Otec byl spokojený s mým vysvědčením. – **sponové**.

## strana 49

**8. a)** Agatha Christie je nejznámější spisovatelka všech dob, více knih totiž **vyšlo** jen Shakespearovi, a proto jí Alžběta II. udělila titul Dáma britského impéria. (je spisovatelka – jmenný se sponou; vyšlo – slovesný; udělila – slovesný) **Chtěla být** zpěvačkou, ale neměla dost silný hlas, a tak se stala spisovatelkou, která stvořila slavné detektivy: Hercula Poirota a slečnu Marplovou. (chtěla být – slovesný složený; neměla – slovesný; stala se spisovatelkou – jmenný se sponou; stvořila – slovesný) Zajímavé je, že spisovatelka v prosinci roku 1926 záhadně zmizela. (je zajímavé – jmenný se sponou; zmizela – slovesný) Byla pohřešována 11 dní. (byla pohřešována – jmenný se sponou) Na základě upozornění jednoho zaměstnance vyšetřovatelé zjistili, že se nachází v hotelu v malém lázeňském městě. (zjistili – slovesný; nachází se – slovesný) Nebyla však schopna **vysvětlit**, co se jí **přihodilo**. (nebyla schopna – jmenný se sponou; přihodilo se – slovesný) Na nic si nepamatovala a ani v tisku si nevšimla, že po ní pátrá celá země. (nepamatovala si – slovesný; nevšimla si – slovesný, pátrá – slovesný)

**b)** velká říše, velmoc.

**9. a)** Po bitvě je každý **generál**. – vyjádřený; **Povídali**, že mu **hráli**. – všeobecný v obou větách; Nebavilo mě **hrát** na kytaru. – vyjádřený; **Všichni** měli dobrou náladu. – vyjádřený; Petře, co **chceš** koupit? – nevyjádřený (ty); Moje oblíbené **jídlo** je svíčková. – vyjádřený; Bylo slyšet hlasité **hurá**. – vyjádřený; **Jeden** je dobrý v matematice, **druhý** v kreslení. – oba vyjádřený; Dnes **dávají** v televizi zajímavý film. – všeobecný; **Ten** má ale nápady! – vyjádřený; **Psaní** básní mu nešlo. – vyjádřený; **První** odevzdávali test po deseti minutách. – vyjádřený.

**b)** přísudky jmenné se sponou: Po bitvě **je** každý **generál**. Moje oblíbené jídlo **je** **svíčková**. Jeden **je** **dobrá** v matematice, druhý v kreslení.

**10.** Karlovi upadly skleničky a rozbily se. Kluci si hráli s autíčky, která měla setrvačnik. Hanku zlobili její sourozenci. Co jste dělali v neděli? Sněhuláci roztáli. Utrhli jsme si meruňky, které právě dozrávaly na stromech. Dědečka bolely nohy. Karlovi se ztratily rukavice, přestože byly v zamčené skřínce. Knihy si nachystali do tašky, aby je nezapomněli. Měly k obědu borůvkové knedlíky.

## strana 50

**11.** Stovky studentů hledaly práci. Dni se prodlužovaly. Koně ve stáji řehtali. Vylekali nás strašáci stojící v poli. Mraky lidí před svátky utrácely v nákupních centrech. Ukazatelé nám pomohli najít cestu z lesa. Ukazatele nám umožnily najít správný směr. Rodiče spěchali na vlak. Dano a Evo, co jste dělaly u tety? Myši odjakživa lovily kocoři. Příklady nevypočítali, protože byly těžké. Po obloze pluli beránci. Po obloze pluly beránky. Lidičky, měli byste si víc věřit. Ledoborce si razily cestu ledem. Ledoborci už vypluli. Před orlojem stály davy lidí. Stovky lidí se tlačily před branami výstaviště.

**12.** Z jižních krajů už přilétly **vlaštovky**. Ve větvích prozpěvovali **skřivani**. **Chlapci** chodili do školy pěšky. Ztratily se nám **boty**. **Děvčata** si hrála s míčem. Na louce bzučely **včely**. K nebi se vznášela **letadla**. Našla se tu **trčka**. U stolu seděly **ženy**. Po dvoře pobíhali **kohouti**. **Lidé** pracovali na poli. **Děti** namalovaly krásný obrázek. **Muži** chodili rádi do lesa na houby. U silnice stály **patníky**.

## strana 51

**13.** Honza, Petr i Karolína přišli včas. Hanka a Eva přišly pozdě. Na stromech v sadech už dozrály hrušky, švestky i jablka. Bavilo ho lyžování i plavání. Maminka s tatínkem byli v Itálii. V rybníku se proháněli štiky, bělice i kapři. Jano a Evo, kdy jste se vrátili? Stoly a židle potřebovaly natřít. Chleby i rohlíky ztvrdly. Vesnice i městečka u Brna se rozrůstaly.

**14.** Naše tenistky s tenisty se vždy řadili ke světové špičce. Na hřišti si hráli chlapci i děvčata. Rajčata i papriky shnily. Hokejisté i fotbalisté jezdili na soustředění na Lipno. V poslední době se výrazně zlepšili jak naše krasobruslařky, tak i krasobruslaři. Hanka a Věro, proč jste to nevypočítaly? Rybízy ani angrešty se nám neujaly. Na šňůře visely nové šaty a trička. Přišli naši přední vědci s manželkami. Jirku bolela ramena i kolena. Na zemi se válelo autíčko i nádobíčko. Té akce se zúčastnily umělkyně s manžely. Na záhonech rostly papriky, okurky a rajčata. Orchestr s dirigentem odjel- do Japonska.

## strana 52

**15. a)** Vlci byli odjakživa velmi přizpůsobivým živočišným druhem, neboť dokázali žít v pouštích, stepích, v lesích i v tundře. Původně **obývali** téměř celou severní polokouli, ale vlivem lovu začali postupně mizet. V Čechách jsou dnes vlci chráněným druhem, protože byli na přelomu 19. a 20. století zcela **vyhubeni**. Od konce minulého století se vracejí zpět do volné přírody, a proto se už dnes **vyskytují** i na našem území.

**b)** 1VH, neboť 2VH. s. souřadné – význ. poměr příčinný; 1VH, ale 2VH. s. souřadné – význ. poměr odporovací; 1VH, protože 2VV (přísluvečná příčinná). s. podřadné; 1VH, a proto 2VH. s. souřadné – význ. poměr důsledkový;

c) byli druhem – jmenný se sponou, dokázali žít – slovesný složený, obývali – slovesný jednoduchý, začali mizet – slovesný složený, jsou druhem – jmenný se sponou, byli vyhubeni – jmenný se sponou, vracejí se – slovesný jednoduchý, vyskytují se – slovesný jednoduchý;

d) Čechách;

e) ano, ne, ne.

16. a) 1VH, že 2VV (předmětná), aby 3VV (předmětná), pokud 4VV (přísluvečná podmínková). s. podřadné; 1VH, aby 2VV (přísluvečná účelová). s. podřadné; 1VH, protože 2VV (přísluvečná příčinná), nebo 3VV (přísluvečná příčinná). s. podřadné, 2VV – 3VV význ. poměr vylučovací; 1VV (přísluvečná podmínková), aby 2VV (předmětná), 3VH. s. podřadné;

b) pamatuj si (Př), špatně (PU způsobu), souhlas (Pt), do cesty (PU místa), obyčejným (Pks), z nich (Pt);

c) nikdo (vyjádřený); nemůže donutit (slovesný složený);

d) dočasné a povrchní;

e) musíš obletět; kolem (7), Šel kolem (6).

## strana 53

### 3. ROZVÍJEJÍCÍ VĚTNÉ ČLENY

1. a) Americký spisovatel Ernest Hemingway, nositel Nobelovy ceny, měl **zálibu** (4. p.) v hutné literární zkratce. Dával **přednost** (4. p.) tzv. **miniknižkám** (3. p.), vydávaným např. v Indii, v nichž čtenáři najdou určité **průpovědky** (4. p.), **zrnka** (4. p.) moudrosti a **verše** (4. p.). Jako příklad uváděl jednou **přátelům** (3. p.) nejkratší **povídku** (4. p.) z jedné indické knížky: „Dva tygři, jeden lovec. Jeden tygr, jeden lovec. Jeden tygr.“

b) přístavek;

c) nositel Nobelovy ceny za literaturu, nejznámější dílo – Stařec a moře.

## strana 54

2. **Komu** (3) se nelení, **tomu** (3) se zelení. **Někomu** (3) se dařilo výborně, **jiným** (3) se lepila smůla na paty. Potřeboval se **mě** (2) zeptat na můj **názor** (4). Koupila **hovězí** (4) na guláš. Kroutil nevěřičně **hlavou** (7). Slíbili **mu** (3) vyšší **plat** (4). Nad **nikoho** (4) se nepovyšuj, před **nikým** (7) se neponižuj. Jirka **mě** (4) požádal o **ruku** (4). Každý večer **jí** (3) vyprávěla **pohádky** (4). Jen **dvěma** (3) ten příklad nevyšel. K Vánocům si přál dostat nové **lyže** (4). Pro **jednoho** (4) to byla hračka, **jiným** (3) to činilo **obtíže** (4). **Všem** (3) se tolik nedařilo.

3. a) **My** tři kluci jsme do toho kraje za hrad Křivoklát ohromně rádi jezdili. Tenkrát jsem ještě nevěděl proč, ale dnes to vím. Můj tatínek pochopil už tenkrát, že jednou můžu uvidět bulváry Paříže a mrakodrapy New Yorku, ale už nikdy nebudu moci týdný bydlet v chalupě, kde voní v peci chleba a v máselnici se tluče máslo, protože u těch chalup budou jednou zastavovat auta, uvnitř budou blikat televizory, podají vám šálek kávy a vybledlý chleba.

b) bulváry a mrakodrapy; šálek a chleba;

c) do kraje (PUM), za hrad Křivoklát (PUM), ohromně (PU míry), tenkrát (PUČ), ještě (PUČ), dnes (PUČ), už tenkrát (PUČ), jednou (PUČ), už nikdy (PUČ), týdný (PUČ), v chalupě (PUM), v peci (PUM), v máselnici (PUM), u chalup (PUM), jednou (PUČ), uvnitř (PUM);

d) B.

4. Jezdil si **k nám** (PUM) **odpočinout** (PU účelu). **Vždy** (PUČ) jsme hráli **podle pravidel** (PUZ). **Při teplotě** (PU podmínky) pod nulou se sníh udrží i **v nížinách** (PUM). **Kvůli prohře** (PU příčiny) se tvářil **hodně** (PU míry) **nešťastně** (PUZ). Přišel si **zahrát** (PU účelu) karty. **Kvůli nepřízni** (PU příčiny) osudu se jí **příliš** (PU míry) nedařilo. **Kvůli opravám** (PU příčiny) kolabovala **ve městě** (PUM) doprava. **Bez peněz** (PU podmínky) **do**

**hospody** (PUM) nelez. **Pro** husté **sněžení** (PU příčiny) byl výlet odložen **na pátek** (PUČ). **I přes** špatné **počasí** (PU přípustky) pojedou **o víkendu** (PUČ) **do Prahy** (PUM). **Navzdory** horším **výsledkům** (PU přípustky) **ve škole** (PUM) **tam** (PUM) chodila ráda. **Bez dovolení** (PU podmínky) **nikam** (PUM) nechodí. Stavil se **k nám** (PUM) **pro radu** (PU účelu). **Za** slunných letních **večerů** (PUČ) sedávali **před chalupou** (PUM).

5. 1VH, abychom 2VV (přísluvečná účelová), o čem 3VV (předmětná). s. podřadné; 1VH, abychom 2VV (přísluvečná účelová), že buď 3VV (předmětná), nebo 4VV (předmětná). s. podřadné, 3VV – 4VV význ. poměr vylučovací.

## strana 55

6. a) Janské Lázně patří nejen k neznámějším, ale dokonce i k nejstarším lázním u nás. Nacházejí se na úpatí Černé hory, na jejíž vrchol vede lanovka. Podle kronik ze 16. století zde byl první teplý pramen objeven v roce 1006 Janem z Chockova, po němž je pojmenován Janův pramen. Písemné zprávy o používání termální vody k léčebným účelům pocházejí ze 14. století. Další zajímavou zmínku o městě zaznamenal ve svých cestopisech papežský vyslanec, který se při cestách po Čechách v tamějším prameni vykoupal. K největšímu rozvoji města došlo za Schwarzenbergů, kteří začali kolem pramene stavět nové budovy, čímž dali základ dnešnímu lázeňskému městu.

b) **několikanásobný přívlastek**: nejen k neznámějším, ale dokonce i k nejstarším; **postupně rozvíjející přívlastky**: první teplý, další zajímavou, dnešnímu lázeňskému;

c) ale (8), u (7), nás (3), podle (7), němž (3), Janův (2), používání (1), další (2), svých (3).

7. **Tví** (3, shodný) spolužáci si přečetli **Jiráskovy** (2, shodný) **Staré** (2, shodný) pověsti **české** (2, shodný). **Ten** (3, shodný) pobyt **v lázních** (7, 1, neshodný) prospěl **strýčkovi** (2, shodný) zdraví. **Jirkova** (2, shodný) snaha **zlepšit** (5, neshodný) **své** (3, shodný) výkony byla obrovská. Jirka vyhrál **první** (4, shodný) závod **v plavání** (1, neshodný). **Náš** (3, shodný) učitel nám vysvětlil psaní **čárky** (1, neshodný) **před spojkou** (7, 1, neshodný) **nebo** (8, neshodný). Karel **IV.** (4, shodný) měl celkem **čtyři** (4, shodný) manželky.

8. Ráda poslouchala **Smetanovy skladby**. (skladby od Smetany); **Jirkovy rodiče** probudil brzy ráno **kosí zpěv**. (rodiče Jirky, zpěv kosů); Milovala **ovocné poháry**. (poháry s ovocem); Nejraději nosila **hedvábné šaty**. (šaty z hedvábí); Oblíbila si **historické romány**. (romány o historii); **Matematické úlohy** jí dělaly potíže. (úlohy z matematiky); **Ostravské doly** proslavila těžba uhlí. (doly v Ostravě); V pokoji byla cítit **květinová vůně**. (vůně květin); Neuměla najít na mapě **slovenské jeskyně**. (jeskyně na Slovensku); Měla spoustu poznatků **o textilní výrobě**. (o výrobě textilu); Koupila si nový **kávový servis**. (servis na kávu); Navštívila většinu **italských památek**. (památek v Itálii); Kupovali jen **moravská vína**. (vína z Moravy).

## strana 56

9. Některé pohádky **od Erbena** přečetla několikrát. (Erbenovy) Poslední **turnaj v hokeji** jsme vyhráli. (hokejový) V dějepise se seznámili s odíváním **ve středověku**. (středověkým) Najdi si to v encyklopedii **pro děti**. (dětské) Krvácení **z tepny** je velmi nebezpečné. (tepenné) Potemnělou savanou se nesl řev **lva**. (lví) Dům **mé babičky** stojí na samotě. (babiččin).

10. a), b) Pro **naši malou bílou** (PR) myšku kupuji semínka **slunečnice nebo kukuřice** (N, vylučovací). Kouzlo **vánočních i velikonočních** (N, slučovací) svátků si vychutnají nejvíce děti. **Nejen anglická, ale i francouzská** (N, stupňovací, **musí být čárka**) konverzace činila **některým mladým nadaným** (PR) matematikům a fyzikům značné obtíže. Doporučené denní dávky **vitaminů a minerálů** (N, slučovací) si můžeš najít na internetu. Objevných plaveb se účastnily **španělské, anglické, ba i francouzské** (N, stupňovací) lodě. V televizi dávali **můj oblíbený** (PR) film.

11. např. Bratr je nadějný mladý brankář. (PR) Jirkův křeček má rád slunečnicová, dýňová i lněná semínka. (N) V práci jsi měl zbytečné pravopisné chyby. (PR) Včerejší fotbalové zápasy reprezentace dopadly katastrofálně.

(PR) Půjdu si koupit nové společenské šaty. (PR) Můj starší bratr touží po štěněti. (PR) Sestra si koupila nové červené tričko. (PR)

**12. a)** Bismarck patřil mezi největší a nejznámější bitevní lodě světa. Tato moderní loď, považovaná za chloubu německého námořnictva, zasáhla do bojů druhé světové války. První plavba lodi skončila jejím potopením po zásahu britskými torpédami. Tehdejší dobové zdroje uváděly, že po bitvě, trvající hodinu, byl Bismarck natolik poškozen, že jeho velitel vydal rozkaz otevřít dnové ventily a odpálit nálož, aby loď nepadla do rukou Spojenců.

**b)** Bismarck patřil, loď zasáhla, plavba skončila, zdroje uváděly, Bismarck byl poškozen, velitel vydal, loď by nepadla;

**c)** Bismarck patřil mezi největší (Pks) a nejznámější (Pks) bitevní (Pks) lodě světa (Pkn). Tato (Pks) moderní (Pks) loď, považovaná (Pks) za chloubu německého (Pks) námořnictva (Pkn), zasáhla do bojů druhé (Pks) světové (Pks) války (Pkn).;

**d)** považovaná za chloubu německého námořnictva;

**e)** **několikanásobný přívlastek:** největší a nejznámější; **postupně rozvíjející přívlastek:** nejznámější bitevní, tato moderní, druhé světové, tehdejší dobové;

**f)** britskými – shodný, torpéda Britů – neshodný; Spojenců – neshodný, spojeneckých – shodný;

**g)** státy bojující proti fašistům; Spojenci – USA, SSSR, Francie, Velká Británie.

## **strana 57**

**13.** Dům po povodních vypadal zcela **poničený**. Jana pracuje **jako** výchovná **poradkyně**. Vojáci se vraceli z války **vyčerpaní**. Karolína vcházela do třídy vždy **poslední**. Jeho řešení se jevílo **jako vynikající**. Tvé písmo označil **za nečitelné** a práci odmítl přečíst. Banány v bedýnkách ležely **nahnilé**. Politikovy výroky považovala **za nešťastné**, ale nekomentovala je. Vrátila mu ten test **opravený**, ale neoznámkovala ho. Ležel v posteli **zakrytý** až po uši. Z nemocnice odcházela matka **plná elánu**. Katka se cítila v manželství **šťastná**. Eva vzdala závod **vyčerpaná** po dlouhém stoupání. Byla zvolena **starostkou** obce.

**14. a)** Jirkův obraz mi připadal **nepovedený** (D). Jirkův obraz je hodně **nepovedený** (část Př jmenného se sponou). Prohlédla jsem si ten **nepovedený** (Pks) Jirkův obraz. Eva se stala módní **návrhářkou** (část Př jmenného se sponou). Eva pracuje jako módní **návrhářka** (D). Eva je módní **návrhářka** (část Př jmenného se sponou). Eva je v poslední době **zmatená** (část Př jmenného se sponou). Ta **zmatená** (Pks) dívka se jmenuje Eva. Zastavila před námi úplně **zmatená** (D). Z túry se vrátili hladoví a **vyčerpaní** (Pks) spolužáci. Vrátili jsme se z horské túry **vyčerpaní** a **hladoví** (D). Po horské túře jsme byli **hladoví** a **vyčerpaní** (část Př jmenného se sponou). V kádi je **leklý** (Pks) kapr. Kapr v kádi ležel **leklý** (D). Kapr v kádi je **leklý** (část Př jmenného se sponou).

**15. a)** Žofie Chotková přišla na svět **jako páté dítě** hraběte Bohuslava Chotka a hraběnky Vilemíny Kinské. Dlouhou dobu byla považována **za bezvýznamnou dámu**. Se svým manželem, následníkem trůnu Františkem Ferdinandem d'Este, se poprvé potkala skoro **třicetiletá**. Tehdy působila **jako dvorní dáma** v rodině svých příbuzných. Jejich láska zůstala dva roky **utajená**. Po prozrazení vztahu se zdálo takřka nemožné přimět starého císaře k souhlasu se sňatkem. Svatba v Zákupích byla považována **za nerovnorodou**, a proto se jí nezúčastnil nikdo z císařské rodiny. Jejich děti **byly vyloučeny** z případného nástupnictví. I přesto byli oba manželé šťastní a **zůstali** po celou dobu manželství zamilovaní. Jejich život ukončil sarajevský atentát, ona umírá **zasažena** kulkou do břicha, její manžel do krku.

**b)** následník trůnu, dvorní dáma;

**c)** byla považována; považovali ji ...;

**d)** Naučil se, a dokonce dostal ze zkoušení jedničku.

## strana 58

16. Vysoké Tatry, **nejvyšší pohoří Slovenska**, navštěvujeme pravidelně každé prázdniny. Bedřich Smetana, **autor Libuše**, ztratil na konci svého života sluch. Před školou potkal Jirku, **mého nejlepšího kamaráda**. Jeli jsme do Brna, **největší jihomoravské metropole**. Karel Čtvrtý, **Otec vlasti**, nechal postavit přes Vltavu kamenný most. Navštívili jsme Lipno, **naši největší přehradu**. Jičín, **město pohádky**, leží v Českém ráji. Hanka, **nejlepší žákyně z naší třídy**, každému ráda pomůže. Na muchomůrku zelenou, **naši nejjedovatější houbu**, si musíme dávat pozor. Chtěl bych navštívit Himálaj, **nejvyšší pohoří světa**.

17. a) Karel IV., **poslední rakouský císař, český a uherský král**, se narodil roku 1887. Byl synem arcivévodky Otty a Marie Josefy. Vystudoval přírodní vědy ve Vídni, **hlavním městě monarchie**, a v roce 1905 vstoupil do armády. Zajímal se o reformy svého strýce Františka Ferdinanda d'Este, **následníka rakousko-uherského trůnu**, do politiky ale nezasahoval. Roku 1911 uzavřel sňatek se Zitou Parmskou. Roku 1914 po atentátu v Sarajevu, **hlavním městě Bosny a Hercegoviny**, se stal následníkem trůnu. V roce 1916 po smrti Františka Josefa I., **nejdéle vládnoucího Habsburka**, nastoupil do čela říše, kde setrval do konce 1. světové války.

b) přírodní vědy, hlavní město, 1. světová válka.

## strana 59

18. Naše maminka nám čte denně pohádky. **maminka (Po, Ř) – čte (Př, Z, Ř)**

**naše (Pks, Z) → maminka, nám (Pt, Z) → čte, denně (PUČ, Z) → čte, pohádky (Pt, Z) → čte;**

Můj bratr si připravil referát do dějepisu. **bratr (Po) – připravil si (Př, Z, Ř)**

**můj (Pks, Z) → bratr, referát (Pt, Ř, Z) → připravil si, do dějepisu (Pkn, Z) → referát**

Včera odjela celá rodina na dovolenou do Itálie. **rodina (Po, Ř) – odjela (Př, Z, Ř)**

**celá (Pks, Z) → rodina, včera (PUČ, Z) → odjela, na dovolenou (PUM, Ř, Z) → odjela, do Itálie (Pkn, Z) → na dovolenou**

Našeho učitele nezajímaly žádné podrobnosti. **podrobnosti (Po, Ř) – nezajímaly (Př, Z, Ř)**

**žádné (Pks, Z) → podrobnosti, učitele (Pt, Ř, Z) → nezajímaly, našeho (Pks, Z) → učitele**

V neděli rodiče sledovali první díl nového seriálu. **rodiče (Po, Ř) – sledovali (Př, Z, Ř)**

**v neděli (PUČ, Z) → sledovali, díl (Pt, Ř, Z) → sledovali, první (Pks, Z) → díl, seriálu (Pkn, Ř, Z) → díl, nového (Pks, Z) → seriálu**

Fotbalová reprezentace si vybojovala postup na mistrovství světa. **reprezentace (Po, Ř) – vybojovala si (Př, Z, Ř)**

**fotbalová (Pks, Z) → reprezentace, postup (Pt, Ř, Z) → vybojovala si, na mistrovství (Pkn, Ř, Z) → postup, světa (Pkn, Z) → mistrovství.**

19. Moje **(Pks, H, Z) sestra (Po, R, Ř) dnes (PUČ, H, Z) nemá (Př, R, Ř, Z) čas (Pt, H, Z)**. Tví **(Pks, H, Z) rodiče (Po, R, Ř) odjeli (Př, H, Z)**. Vrátil se **(Př, R, Ř, Z) domů (PUM, H, Z)**. Jirka **(Po, H, Ř) si koupil (Př, R, Ř, Z) nový (Pks, H, Z) atlas (Pt, R, Z, Ř) hub (Pkn, H, Z)**. Moje **(Pks, H, Z) sestra (Po, R, Ř) je nemocná (Př, H, Ř, Z)**. Tatínek **(Po, H) objednal (Př, R, Ř, Z) pro naši (Pks, H, Z) babičku (Pt, R, Z, Ř) týdenní (Pks, H, Z) pobyt (Pt, R, Z, Ř) v Karlových (Pks, H, Z) Varech (Pkn, R, Z, Ř)**. Tvoje **(Pks, H, Z) sestra (Po, R, Ř) dnes (PUČ, H, Z) nemohla jít (Př, R, Ř, Z) do školy (PUM, H, Z)**. Některé **(Pks, H, Z) vlaky (Po, R, Ř) mívají (Př, R, Ř, Z) zpoždění (Pt, H, Z)**.

## strana 60

20. Rád bych mluvil s tvým otcem nebo s tvou matkou. **(Pt, vylučovací)**; Ta knížka je drahá, tedy neprodejná. **(část Př, důsledkový)**; Půjdeme na Staroměstské, ne však na Václavské náměstí. **(Pks, odporovací)**; Eva se tvářila spokojeně a šťastně. **(PUZ, slučovací)**; Měl jsem referát v zeměpise, ale ne v dějepise. **(Pkn, odporovací)**;

Nehraju ani na flétnu, ani na housle. **(Pt, slučovací)**; Musím ještě koupit dárky pro babičku a pro dědečka. **(Pkn, slučovací)**; Vymalovali jsme obývací pokoj a ložnici. **(Pt, slučovací)**; Přijela k nám pro radu a pro peníze. **(PU účelu, slučovací)**; Honza bývá po tréninku nejen zpocený, ale i špinavý. **(D, stupňovací)**; Stavím se k vám dopoledne, nebo odpoledne. **(PUČ, vylučovací)**; Pravidelně četla nejen noviny, ale dokonce také časopisy. **(Pt, stupňovací)**; Jirka je nedochvilný, a tudíž nespolehlivý. **(Př, důsledkový)**

**21. a)** Musím na tebe pořád **myslet (část Př)**. Je dobré **umět (Po)** si všechno **opravit (Pt)**. Potřebovala **se naučit (Pt)** slovíčka do angličtiny. Jirkova snaha **dorozumět se (Pkn)** anglicky konečně přinesla ovoce. Tatínek přestal na Nový rok **kouřit (část Př)**. **Být (Po)** je spona. Sloveso **stát se (Pkn)** je spona. Přišel **si půjčit (PU účelu)** peníze. Chtěl **vědět (část Př)** vše o andulkách. Rozhodl jsem se **jíst (Pt)** víc zeleniny.

**b)** Bavilo by mě **létat (Po)** v oblacích. Pomohl jsem Petrovi, aby se mu splnilo jeho přání **jezdit (Pkn)** na koni. Chtěl **jezdit (část Př)** na koni. Přišel **si zacvičit (PU účelu)** do posilovny. Zapomněla **přijít (Pt)** včas na schůzku. Dnes **se k vám nemůžu stavit (část Př)**. Můj bratr už začal **chodit (část Př)** do školky. Je hloupé pořád **se vymlouvat (Po)**. **Vyhrát (Po)** je infinitiv. Tatínkova snaha **vyhrát (Pkn)** byla obrovská.

**22.** Přestože měla zpočátku problémy, nakonec měla nejlepší výsledky. – **VV přílovecná přípustková, přes počáteční problémy (PU přípustky)**; Jela na týden do lázní, aby si odpočinula od práce. – **VV příslovečná účelová, za účelem odpočinku (PU účelu)**; Jestliže bude pršet, zůstanu doma. – **VV příslovečná podmínková, v případě deště (PU podmínky)**; Protože ji bolelo v krku, zůstala doma. – **VV příslovečná příčinná, kvůli bolesti (PU příčiny) v krku**; Než odevzdáš diktát, pořádně si ho zkontroluj. – **VV příslovečná časová, před odevzdáním (PUČ) diktátu**; Požádal mě, abych jí opravil auto. – **VV předmětná, o opravu (Pt) auta**; Bylo by dobré, aby nosil domácí úkoly. – **VV podmětná, nosit úkoly (Po)**; Rozuměla si s dětmi, se kterými chodila do Sokola. – **VV přívlastková, chodícími (Pks) do Sokola**; Udělej to tak, jak řekla maminka. – **VV příslovečná způsobová, podle maminky (PUZ)**; Viděl jsem, jak Eva skáče šipku. – **VV doplňková, Evu skákat (D) šipku**.

## strana 61

**23.** Při praní postupuj **obezřetně**. Slyšel jsem Petra **plakat**. Mám ráda jídla **s masem**. Překvapil mě **dárkem**. Zeptal se **Petra na úkol**. Vyžehlila prádlo **večer**. Šla do zahrady **zalévat**. Tatínek mu zakázal **trénovat**.

**24. a)** Zdenička **(Po)** pak **(PUČ)** koňáře **(Pt)** poprosila **(Př)**, aby neprozradil **(Př)**, že mu **(Pt)** to **(Pt)** poradila **(Př)** ona **(Po)**, a přenechala **(Př)** ho **(Pt)** jeho **(Pks)** osudu **(Pt)**. Koňář **(Po)** se choval **(Př)** přesně **(PUZ)** podle její **(Pks)** chytré **(Pks)** rady **(PUZ)**. Skutečně **(PUZ)** potkal **(Př)** krále **(Pt)**, který **(Po)** se ho **(Pt)** ptal **(Př)**, co **(Pt)** tam **(PUM)** pohledává **(Př)**. Koňář **(Po)** povídá **(Př)**, že číhá **(Př)** na kapry **(Pt)**, co **(Po)** mu **(Pt)** ulétli **(Př)** z rybníka **(PUM)**. Král **(Po)** se na něho **(Pt)** rozkřikl **(Př)**: „Jsi **(Př)** blázen **(Př)**?...“;

**b)** Královna koloběžka první od Jana Wericha;

**c)** několikanásobný větný člen: s lukem a šípem; postupně rozvíjející přívlastek: její chytré;

**d)** ano, ne, ano.

**25. a)** 1VH, a přitom 2VH, co 3VV (předmětná), když 4VV (příslovečná časová). s. souřadné, 1VH – 2VH význ. poměr odporovací;

**b)** Autorka poukazuje na ironii lidské existence – lidé chtějí žít věčně, ale přitom neumí smysluplně využít ani jedno deštivé odpoledne.

## strana 62

### 4. INTERPUNKCE VE VĚTĚ JEDNODUCHÉ

**1.** Čau (,) Jirko, pojď dál. Přestaň křičet, Evo, a mluv pomalu. Můžeš mi k tomu něco říct, Pavle? Co si o tom myslíš, Václave? Vážení a milí rodiče, žádám vás o pravidelné podepisování žákovských průkazů. Dobrý den, pane rado, ráda bych znala Váš názor. Ahoj (,) Jirko, rád tě vidím. Nemusíme se o tom bavit, Hanko. Dobrý den, vážení a milí hosté, vítám vás na své přednášce.

2. Červený šátečku, kolem se toč. Černé oči, jděte spát. Ivánku náš, copak děláš? Ach, synku, synku, doma-li jsi? Andulko šafářova, husičky nemáš doma. Beskyde, Beskyde, kdo po tobě ide? Holubičko, kde jsi byla? Muzikanti, co děláte? Marjánko, Marjánko, Marjánko má, zavaž mi šáteček na uzle dva. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký, pověz mi, čížečku, jak roste mák. Pejsku náš, co děláš? Kam, panenky, kam jdete? Utíkej, Káčo, utíkej!

### strana 63

3. **Fuj**, to jsem se lekla! Vrabci **frr** na střechu. Neuměl pořádně vyslovit **prr**. **Ó** kéž by se to rychle vyřešilo. **No** to snad nemyslíš vážně. **Jé**, to je prima. **Pst**, už ani slovo. V hodinách **cvak** a víckrát se nerozešly. **Proboha**, kde ses tu vzal? Hrnek **bác** na zem. **Au**, to je strašná bolest. Utíkejte, **hrr**, na ně. **Haló**, zastavte se na chvíli. **Váza bác** a na zemi po ní zbyly jen střepy. **Inu**, to bylo tehdy, když pesek s kočičkou ještě spolu hospodařili. **Hej**, počkej na mě. **Hybaj**, liško z nory ven.

4. **V Brně**, tam se žije. **Jirka**, ten se rodičů něco nazlobil. **Na babičku**, na tu nedal dopustit. **Pro Lucku**, pro tu to byla hračka. To chtěl vždy umět, **hrát šachy**. **Bez hudby**, bez té si nedokázal svůj život představit. **Eva**, ta se dnes nedostaví. To je opravdu skvělý nápad, **ta stavba nového hřiště**. **Pro maminku**, pro tu by udělal všechno na světě. **Z chemie**, z té měl vždy obavy. To jsou nádherné šaty, **ty z hedvábí**. **Katce**, té se ten test povedl. **V Praze**, tam je spousta památek.

5. Jirka, **už to tak vypadá**, přijde pozdě. Napiš(,) **prosím(,)** Evě, že v sobotu nepřijedu. Řešení slovních úloh, **jak je všeobecně známo**, dělá dětem problémy. Jirka je **prý** nemocný. Pavel, **musím to říct**, je drzý. Já s tebou, **promiň mi to**, nemůžu souhlasit. Jirka **možná** nebude mít námitky. Já jsem, **musím se přiznat**, z toho výkladu nepochopil ani slovo. Jednou v létě, **bylo to na konci prázdnin**, přišla silná bouřka. Zlato je, **jak již bylo řečeno**, drahý kov. Jednostranná strava, **jak víte**, neprospívá našemu zdraví. Zítra bude mít svátek(,) **tuším(,)** Evžen.

### strana 64

6. a) Co kdyby ses, **Jirko**, přestal vymlouvat? (**oslovení**); Dobrý den, **pane Nováku**, pojdte dál. (**oslovení**); Jirka, **mám takový pocit**, chybí už poněkolkáté. (**vsuvka**); **S Evou**, s tou se nikdy nebavila. (**samostatný větný člen**); Letos začala(,) **bohudík(,)** oprava toho mostu. (**vsuvka**); **Brr**, to je ale zima. (**citoslovce**); **Hej (citoslovce) (,)** lidičky (**oslovení**), začněte konečně používat hlavu. **V Brně**, tam se hraje nejlepší hokej u nás. (**samostatný větný člen**); **Do divadla**, tam jsme se vždy moc těšili. (**samostatný větný člen**); **Soused, čert aby ho vzal**, zase sekal trávník v neděli v sedm ráno. (**vsuvka**); **Milá babičko**, moc ráda bych tě navštívila. (**oslovení**).

b) **Haló**, u telefonu Novák. (**citoslovce**); **Rajčata**, ta nejedl od malička. (**samostatný větný člen**); **Hele (,)** (**citoslovce**) **Petře**, (**oslovení**) přestaň se vymlouvat. **Jahodové knedlíky**, ty zbožňoval. (**samostatný větný člen**); Jeho výsledky, **zdá se mi**, se nedávno zlepšily. (**vsuvka**); **Na vnoučata**, na ta nedal dědeček dopustit. (**samostatný větný člen**); Pojd' dál, **Ondro**. (**oslovení**); **Pane starosto**, (**oslovení**) **mluvte(,)** **prosím(,)** hlasitěji. (**vsuvka**); **Honza**, ten se pořád jen vymlouvá. (**samostatný větný člen**); **Ahoj(,)** (**citoslovce**) **Jano**, neostýchej se a pojd' dál. (**oslovení**); **Au**, to je bolest. (**citoslovce**).

7. a) několikanásobné větné členy: nejznámějším a nejoblíbenějším; zpěvákovi a herci; vynikající a stálou;

b) přístavek: populárním zpěvákovi a herci; vsuvka: jak vás asi napadne;

d) Vzniklo přenosem jména osoby na předmět (metonymie). Bonbony byly pojmenovány po tehdejší celebritě, aby se zvýšila jejich prodejnost a zapamatovatelnost.

### strana 65

8. a), b) Do geometrie musíme nosit dva **trojúhelníky s ryskou, kružítko, ořezanou tužku a úhloměr (v. p. slučovací)**. V letošním roce jsme se učili **nejen o Boženě Němcové a Karlu Hynku Máchovi, ale i o Josefu Kajetánu Tylovi (v. p. stupňovací)**. Naučil jsem se **zpívat a skládat (v. p. slučovací)**, nikoli však **dirigovat (v. p. odporovací)**. Z referátů se dozvídáme základní údaje, **ale i perličky (v. p. stupňovací)** ze života předních vědců,

umělců a podnikatelů (slučovací). Nepropadal ani z matematiky, ani z fyziky (v. p. slučovací), ale z anglického jazyka (v. p. odporovací). Letní dny trávím rád u babičky nebo na táboře (vylučovací). Dnes přišli pozdě Honza, Jakub (slučovací), ale ne David (odporovací).

9. a) Tomáš Baťa, jeden z nejslavnějších zlínských rodáků, založil roku 1894 spolu se svým bratrem a sestrou obuvnickou firmu. Roku 1912 se oženil s Marií Menčíkovou, dcerou správce vídeňské Dvorské knihovny. Pro své zaměstnance zřídil Baťovu školu práce, odbornou školu, kde si mohli mladí rozšířit vzdělání. Nechal postavit mrakodrap, administrativní centrum firmy. Přispěl k modernizaci školství, zdravotní a sociální péče i dopravy. Dne 12. července 1932 zahynul při letecké nehodě, když cestoval do švýcarského města Möhlin, sídla své nové pobočky, jejíž otevření se chtěl zúčastnit.

b) s bratrem a sestrou (v. p. slučovací); školství, péče i dopravy (v. p. slučovací).

10. Tomáš Garrigue Masaryk, první československý prezident, měl za manželku Američanku. Karel Čapek, nejznámější český dramatik, nikdy nezískal Nobelovu cenu. Emil Hácha, protektorátní prezident, bývá často negativně hodnocen. Emil Zátopek, náš nejlepší běžec, se stal mnohonásobným olympijským vítězem. Jaroslav Seifert, český básník a nositel Nobelovy ceny, měl krásný vztah ke své matce. Jaroslav Heyrovský, nositel Nobelovy ceny, sestrojil polarograf. Edvard Beneš, druhý československý prezident, po mnichovské konferenci odešel do emigrace. Milada Horáková, jediná popravená žena v komunistických procesech u nás, prošla koncentračním táborem. Ema Destinová, významná operní pěvkyně, slavila úspěch nejen u nás, ale i v cizině.

11. několikanásobné větné členy: učenci a vědci; tenis, cyklistiku a fotbal; majetek i divadlo; přístavek: jeden z nejznámějších herců první republiky; vsuvka: jak už to často bývá.

## strana 66

### 5. ZVLÁŠTNOSTI VĚTNÉ STAVBY

#### A. ELIPSA

1. a) Šárka Kašpárková, jedna z nejznámějších českých atletek, dosáhla největšího úspěchu na olympijských hrách v Atlantě, kde získala bronzovou medaili v trojskoku. 1VH, kde 2VV přívlastková.

b) jedna z nejznámějších českých atletek;

c) slovo vzniklé skládání: trojskok; přídavná jména ve 3. stupni: nejznámějších, největšího.

2. Chodila jsem na ZŠ Havířova. Na základní škole jsem měla až do 9. třídy vyznamenání. Na gymnáziu už se objevily nějaké trojky. Baval mě tělocvik, chemie a dějepis. Do školy jsem, stejně jako všichni ostatní, moc ráda nechodila.

#### B. ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

1. a) Starý muž si nasbíral v lese dříví, otep si hodil na záda a vlekl se k domovu. Dříví se zdálo každým krokem těžší a těžší. Muž upustil otep a dal se do pláče: „Smrti, vysvobod' mě z toho pozemského trápení a plahočení.“

## strana 67

Bědoval, aby si ulevil, ale nečekal, že ho smrt opravdu vyslyší. Ale smrt ho uslyšela a přišla. „Proč mě voláš?“ zeptala se kostnatá postava s kosou. Stařec našťěstí duchapřítomně odpověděl: „Abys mě/mi, kmotřičko, pomohla s dřívím!“

b) uvozovací věty: Muž upustil otep a dal se do pláče; zeptala se kostnatá postava s kosou, Stařec našťěstí duchapřítomně odpověděl; přímá řeč: „Smrti, vysvobod' mě z toho pozemského trápení a plahočení.“, „Proč mě voláš?“, „Abys mě/mi, kmotřičko, pomohla s dřívím!“;

c) hromadné: dříví; pomnožné: záda;

d) těžší;

e) rozkazovací způsob: vysvobod', podmiňovací způsob: aby si ulevil, pomohla bys;

f) naštěstí.

2. a) Přejde pán k Pepíčkově a ptá se: „Nevíš, kde bydlí pan Novák?“ – „Vím, pojdte, já vám to ukážu,“ odpoví Pepíček s úsměvem. Když vyjdou společně do osmého patra, Pepíček ukáže na dveře a povídá: „No, tak tady bydlí pan Novák.“ Po chvíli dodá: „Teď ale sedí na lavičce před domem.“

b) Jedou spolu medvěd a zajíc na motorce. Medvěd zrychluje. Při rychlosti 80 km/h se ptá zajíce: „Bojíš se?“ – „Ne,“ povídá zajíc. „Bojíš se?“ ptá se medvěd při rychlosti 160 km/h.

## **strana 68**

Zajíc odpoví: „A proč bych se měl bát?“ Na druhý den se vše opakuje, řídí ale zajíc. Hned začne zrychlovat a při 150 km/h se ptá: „Medvěde, bojíš se?“ Medvěd odpoví: „Není důvod.“ – „Ale je,“ usmívá se zajíc, „nedosáhnu na brzdu.“

3. a), b) K tůni plné žab přiklusal obrovitý vůl, aby se napil. „Ten je ale veliký,“ žasly žáby. Žabák volovi záviděl obdiv tolika žab, a proto se chvástal: „Když se pořádně nafouknu, budu ještě větší.“ Jedna ropucha posměšně kvákla: „Pche, zlatý voči.“ Ostatní žáby se s těmiž slovy přidaly: „Zlatý voči, zlatý voči,“ a skřehotaly tak zlomyslně, až se žabák rozhněval a pustil se do akce. Žabák se nadechl a začal se nafukovat. Po chvíli se zeptal: „Už jsem velký jako vůl?“ Žáby kvákaly: „Kdepak.“ Žabák se nadmul ještě víc a ptal se: „A co teď?“ Žáby začaly posměšně kvákat: „Zlatý voči.“ V žabákovi se vzbouřila žluč. „Já vám ukážu, vy treperendy,“ zvolal a začal se nafukovat, co mu síly stačily. „Prásk!“ Žáby se lekly a naskákaly do tůně. Teprve když se vynořily, uviděly, že nebohý žabák praskl jako měchuřina.

d) bajka; Ezop (řecký zakladatel), Jean de La Fontaine (francouzský autor), I. A. Krylov (ruský autor).

4. a) 1VH, který 2VV (přívlastková), když 3VV (příslůvečná časová), jelikož 4VV (příslůvečná příčinná), že 5VV (předmětná), až 6VV (příslůvečná časová).

b) Pesimista je člověk, který vidí vše z horší stránky. Člověk se záporným, beznadějným pohledem na svět.; optimista.

## **strana 69**

5. a), d) A. V jejích rukou dýchaly jako malé děti. Chatrný papír se chvěl, jako by snil hrozně zlý sen. „Nemusíte se bát,“ šeptala stařena pergamenům. Vrásčítýma rukama něžně hladila jejich drsný povrch a vnímala jejich zoufalou beznaděj. „Brzy to bude za námi,“ promlouvala klidným tichým hlasem k mapám a obrázkům. B. Tehdy (6, času) si (3, osobní) to (3, ukazovací) děvče říkalo Nuria. Byla to (3, ukazovací) úplně (6, míry) obyčejná dívka, žádná (3, záporné) stařena jako teď (6, času), na kterou (3, vztažné) se (osobní) obraceli vesničané se svým (3, přívlastňovací) soužením a ona (3, osobní) jim (3, osobní) pomáhala uzdravit se (3, osobní) tajemnými lektvary. Časy se (3, osobní) změnila a ona (3, osobní) taky (6, způsobu).

C. Svitky vypadaly celé zažloutlé, špinavé a potrhané. Zdaleka už nebyly tak úhledné jako kdysi. Byl to jen starý papír, na který před dávnými časy malovalo jedno děvče živé obrazy.

D. Stala se z ní stará žena a jejím jediným společníkem byl nevrlý havran. Ve vsi se o ní říkalo, že je moudrá, ale skutečnost byla jiná.

E. Nuria Niebla působila staře a křehce. Opírajíc se o hůl vrávorala ke kredenci. Mezi hrníčky, talířky a dalšími bezcennými krámy uchovávala po celé ty roky svitky papíru.

F. V srdci byla stále tou mladou dívkou, kterou osud zavál sem, na ostrov, kde také začala kreslit. Opatrně otevřela prosklená dvířka kredence a vydala roličky srolovaných pergamenů.

b) E, C, B, D, F, A;

**c) uvozovací věty:** šeptala stařena pergamenům; promlouvala klidným tichým hlasem k mapám a obrázkům; **přísluvečné určení míry:** hrozně; **postupně rozvíjející přívlaskty:** jejich drsný, jejich zoufalou, klidným tichým; **několikanásobný větný člen:** k mapám a obrázkům.; **beznaděj:** odvozování;

**e) přísluvečná spřežka:** zdaleka; **několikanásobný větný člen:** zažloutlé, špinavé a potřhané – doplněk;

**f) přísudky:** říkalo se – slovesný, je moudrá – jmenný se sponou, byla jiná – jmenný se sponou; **věta jednočlenná:** Ve vsi se o ní říkalo; **postupně rozvíjející přívlasktek:** jejím jediným;

**g) Mezi hrníčky (PUM), talířky (PUM) a dalšími (Pks) bezcennými (Pks) krámy (PUM) uchovávala (Př) po celé (Pks) ty (Pks) roky (PUČ) svitky (Pt) papíru (Pkn).**

**h) fázové sloveso:** začala; **zavál** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., rod činný, v. dokonavý; **otevřela** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., rod činný, v. dokonavý; **vyndala** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., rod činný, v. dokonavý; **pergamenů** – 2. p., č. mn., r. muž. (neživ.), hrad.

## strana 70

### OPAKOVÁNÍ – VĚTNÉ ČLENY

1. Evě bylo smutno. (VJ); Nevymlouvejte se! (VD); Zdena bolí v krku. (VJ); V Anglii se jezdí vlevo. (VJ); Vymlouvali se. (VD); Venku fouká vítr. (VD); Nádherné! (VE); Nevymlouvat se! (VE); Nastal soumrak. (VD).

2. Jirka se stal záchranářem. (JSS); Eva je umazaná od bláta. (JSS); Mladí ležáci – staří žebráci. (JBS); Jsem našťvaná na Katku. (JSS); Tatínek byl včera doma. (S); Naučil jsem se na test. (S); Ztratili jsme se v horách. (S); Katka bude zpěvačka. (JSS);

3. neobsahuje SPS: c) **Musíme (ZS)** si o tom promluvit.; b) **Začal (FS)** jsem se učit anglicky. d) **Chtěl bych (ZS)** pravidelně běhat.

4. a) (my), c) (já).

5. **postupně rozvíjející:** nejrůznější chráněné; **několikanásobné:** Jizerských i Orlických, nejen anglický ale i německý.; **poměry:** 1. slučovací ( V Jizerských horách...), 2. stupňovací (Pro některé...).

6. a) Za sucha zaléváme zahradu. **PU podmínky;** b) Kvůli bolestem nespál. **PU příčiny;** c) Přes obtíže slavila prvenství. **PU přípustky;** d) Cítil se zcela zdrav. **PU míry.**

7. a) Ivo je unavený. **část Př jmenného se sponou;** b) Ivo se cítil unaveně. **PUZ;** c) Unavená Eva usnula jako pařez. **Pks;** d) Eva vzdala boj s únavou. **Pkn.**

8. Honzo, pojď dál. (**oslovení**) Jirka, ten se naběhá. (**samostatný větný člen**) František Palacký, historik národního obrození, byl i uznávaným politikem. (**přístavek**) Eva, ta se často směje. (**samostatný větný člen**) Roman, už to tak vypadá, bude zase nemocný. (**vsuvka**) Brr, to je ale zima. (**citoslovce**) Praha, rozkládající se na obou březích Vltavy, patří k nejkrásnějším evropským metropolím. (**volně připojený přívlasktek**)

## strana 71

### 6. SOUVĚTÍ

#### A. Věta jednoduchá a souvětí

1. Vzducholod' Hindenburg, pojmenovaná po německém říšském prezidentovi, byla se svou délkou 245 m největším létajícím strojem všech dob. (VJ, **vzducholod' – byla strojem**) V průběhu svého fungování od roku 1935 loď absolvovala 63 letů, z toho 10 okružních cest mezi Spojenými státy americkými a Německem. (VJ, **loď – absolvovala**) Běžná rychlost, kterou Hindenburg plachtil oblohou, byla 126 km/h. (S, **2 věty, rychlost – byla, Hindenburg – plachtil**). Interiér lodi nabízel nebývalý luxus, včetně sprch, společenské místnosti s pianem, promenády, teplých obědů a večeří. (VJ, **interiér – nabízel**) Odpovídala tomu i cena letenky, za kterou se dal koupit automobil. (S, **2 věty, cena – odpovídala, automobil – se dal koupit**) Během posledního

letu nic nenasvědčovalo katastrofě. **(VJ, nic – nenasvědčovalo)** Těsně před přistáním ale stroj proletěl bouří, při níž se na vzducholodi nashromáždila statická energie. **(S, 2 věty, stroj – proletěl, energie – se nashromáždila)** Dne 6. května 1936 vzplanul v zadní části trupu požár a během půlminuty zbyla z chlouby hitlerovského Německa hromádka popela. **(S, 2 věty, požár – vzplanul, hromádka – zbyla)** O život přišlo 35 lidí. **(VJ, (35) lidí – přišlo)**

## B. Souvětí podřadné

### strana 73

#### Souvětí podřadné s jednou větou vedlejší

1. a), b) Měli byste vědět, že Čertovo jezero je druhé největší ledovcové jezero u nás. **(VV předmětná)** Zajímavý je fakt, že se jezero nachází na Šumavě v nadmořské výšce 1030 metrů. **(VV přívlastková)** Místo je opředeno mnoha pověstmi, z nichž jedna mu dala i neobvyklý pohádkový název. **(VV přívlastková)** Pověst vypravuje, jak chtěl v tomto místě čert stáhnout do pekla nevinnou dívku. **(VV předmětná)** Ta ale na čerta vyžrála, protože mu uvázala na ocas kámen. **(VV příslovečná příčinná)** Byl tak těžký, že jím čert vyryl do země kotlinu. **(VV příslovečná měrová)** Když ji zalila voda, bylo jezero na světě. **(VV příslovečná časová)** Pokud jste dávali pozor v zeměpise **(VV příslovečná podmínková)**, určitě si vzpomenete, že mezi Čertovým a Černým jezerem probíhá po hřebeni hlavní evropské rozvodí. **(VV předmětná)** Jezerní stěny jsou jedinými místy na Šumavě, kde vznikají laviny. **(VV přívlastková)**

c) chtěl **(Př)** v tomto **(Pks)** místě **(PUM)** čert **(Po)** stáhnout **(součást Př)** do pekla **(PUM)** nevinnou **(Pks)** dívku **(Pt)**;

d) postupně rozvíjející přívlastek: druhé největší ledovcové; měli byste vědět – přísudek slovesný složený, je jezero – přísudek jmenný se sponou;

e) bylo: Př slovesný.

2. Než odešla, usmála se. **(VV příslovečná časová)** Pekla ten dort tak, jak ji to naučila maminka. **(VV příslovečná způsobová)** Chodila jsem na brigádu, abych si mohla koupit počítač. **(VV příslovečná účelová)** Vysvětlil mu, jak se má chovat. **(VV předmětná)** Běž tam, kde tě budou poslouchat. **(VV příslovečná místní)** Pro maminku je nepříjemné, že si na tebe pořád někdo stěžuje. **(VV podmínková)** Líbily se mi housle, na něž hrál. **(VV přívlastková)** Kdyby ti někdo ubližoval, svěř se mi. **(VV příslovečná podmínková)** Ačkoli nemám moc času, poradím ti. **(VV příslovečná přípustková)** Byl tak unavený, že sotva chodil. **(VV příslovečná měrová)**

3. Maminku překvapilo, jak hezky jsi uklidil byt. **(podmětná)** Zajímalo ji, kdy se bude stěhovat. **(podmětná)** Zeptala se, kam pojedeme o víkendu. **(předmětná)** Vysvětlila mi, proč budeme o víkendu doma. **(předmětná)** Poprosila mě, abych chvíli mlčel. **(předmětná)** Je nepříjemné, když ji pořád přerušuješ. **(podmětná)** Vadilo nám, že včera nejezdila lanovka. **(podmětná)** Hodilo by se mi, kdybych mohl jít domů dřív. **(podmětná)** Vyprávěla mi, co všechno na dovolené zažila. **(předmětná)** Je zvláštní, co všechno se tam stalo. **(podmětná)** Mamince vadilo, jak se ptal pořád na totéž. **(podmětná)** Trápilo ho, že měl dvojku z angličtiny. **(podmětná)** Nevěděla, jak mu o tom má říct. **(předmětná)** Je nepříjemné, že mi ujel vlak. **(podmětná)**

### strana 74

4. Líbilo se jí, jak se oblékali lidé ve středověku. **(VV podmětná)** Zeptala se mě, jaké mám mimoškolní zájmy. **(VV předmětná)** Rozhodla se, že koupí Jakobovi zmrzlinu. **(VV předmětná)** Ten, kdo řídí, **(VV podmětná)** musí mít dobrý zrak. Vyprávěla mi o tom, co zažila na cestách. **(VV předmětná)** V televizi popisovali, jak se vyrábí papír. **(VV předmětná)** Zajímala se, jak se pěstují citrusy. **(VV předmětná)** Líbí se mi, jak jsi přeložil ten článek. **(VV podmětná)** Je dobré, abychom pomáhali slabším. **(VV podmětná)** Vadilo mi, že Jirka lhal. **(VV podmětná)** Kdo je sytý, hladovému nevěří. **(VV podmětná)**

5. Věty podmětne: 2. Překvapilo mě, jaké měl Jan výborné známky. 3. Nejlepší bude, když ihned odejdeš. 5. Překvapilo mě, co řekla. 8. Je zajímavé, kolik přišlo lidí. 9. Je nepříjemné, že tak křičíš. Tajenka: deset.

6. **na cestu (Pt)**: Těším se, že pojedu do Polska. (VV předmětná); **pravdomluvné (Pks)**: Mám ráda lidi, kteří mluví pravdu. (VV přívlastková); **na koníčky (Pt)**: Zeptala se mě, jaké mám koníčky. (VV předmětná); **vítězství (Po)**: Překvapilo ji, že zvítězila v soutěži. (VV podmětne); **přes zaneprázdnění (PU přípustky)**: Přestože byla zaneprázdněná, našla si čas. (VV přípustková); **popovídat si (PU účelu)**: Přišel k nám, aby si popovídal s rodiči. (VV účelová); **s bolestí (PU příčiny)**: Navštívila lékaře, protože ji bolelo břicho. (VV příčinná); **podle popisu (PU způsobu)**: Udělám to tak, jak je to popsáno v návodu. (VV způsobová); **před odchodem (PU času)**: Než odejdeš, zavři okna. (VV časová); **do rodiště (PUM)**: Rád se vracel tam, kde se narodil. (VV místní); Zjištění: Druh VV odpovídá větnému členu, který nahrazuje.

7. Pravidelně běhala, aby měla hezkou postavu. (VV příslovečná účelová) Pravidelně běhala **pro hezkou postavu / za účelem dosažení hezké postavy.**; Když se vrátil, zavolal mi. (VV příslovečná časová) **Po návratu** mi zavolal.; S nikým se nebavila, protože měla špatnou náladu. (VV příslovečná příčinná) S nikým se nebavila **kvůli špatné náladě.**; Kdyby ti nechtěl nikdo poradit, vysvětlím ti to. (VV příslovečná podmínková) **V případě neochoty kohokoli poradit** ti to vysvětlím.; Ačkoli měla v rozběhách nejlepší časy, nevyhrála. (VV příslovečná přípustková) **I přes nejlepší časy v rozběhách** nevyhrála.; I když to nikdo neočekával, stala se ředitelkou společnosti. (VV příslovečná přípustková) **Navzdory všeobecnému neočekávání / Přes neočekávání všech** se stala ředitelkou společnosti.; Přejde jen tam, kde je přechod. (VV příslovečná místní) Přejde jen **na přechodu.**; Udělala to tak dobře, že ostatní jen zahanbeně koukali. (VV příslovečná měrová) Udělala to **k zahanbení ostatních.**; Pokračuj tak, jak jsme se domluvili. (VV příslovečná způsobová) Pokračuj **podle domluvy.**; Objednala si ten slovník, poněvadž ho potřebovala. (VV příslovečná příčinná) Objednala si ten slovník **z důvodu potřeby.**; Než odešel, promluvil si s námi. (VV příslovečná časová) **Před odchodem** si s námi promluvil.; Přečti to tak, aby tě všichni slyšeli. (VV příslovečná způsobová) Přečti to **nahlas.**

## **strana 75**

8. Protože hrozil pád laviny, byly některé horské cesty zavřeny. (VV příslovečná příčinná) Přátelila se s lidmi, kteří hrají košíkovou. (VV přívlastková) Přestože tvrdě trénoval, nedosáhl na medaili. (VV příslovečná přípustková) Líbí se mi, že umíš přiznat chybu. (VV podmětne) Když skončil závod, odjeli jsme. (VV příslovečná časová) Poskládej to tak, jak se píše v návodu. (VV příslovečná způsobová) Zajdi si tam, kde prodávají náhradní díly. (VV příslovečná místní) Poprosila mě, abych dodržel pravidla slušného chování. (VV předmětná) Ten, kdo je vítěz, musel podat nejlepší výkon. (VV podmětne) Jestliže bude dobré počasí, uvidíte i Sněžku. (VV příslovečná podmínková) Šla do obchodu, aby si koupila pečivo. (VV příslovečná účelová)

9. Kdyby ti bylo špatně, zajdi si k lékaři. (VV podmínková) Když napadl sníh, vyrazili do hor. (VV časová) Když budeš mít štěstí, můžeš vyhrát. (VV podmínková) Když se vrátil z práce, sledoval film. (VV časová) Když budeš hodný, určitě ti koupíme nový počítač. (VV podmínková) Když začal chodit na střední školu, koupili mu nový počítač. (VV časová) Když budu mít čas, stavím se. (VV podmínková) Když nebude pršet, neporostou houby. (VV podmínková) Když začaly děti chodit do školky, vrátila se do práce. (VV časová)

10. Odcházel v době, kdy skončilo Evino vystoupení. (VV přívlastková) Vrátil se, když se dozvěděl o její účasti v soutěži. (VV příslovečná časová) Spěchejte na místo, odkud jste vyrazili. (VV přívlastková) Vraťte se tam, odkud jste vyšli. (VV příslovečná místní) Zůstala v hale, dokud neodešli poslední diváci. (VV příslovečná časová) Počkala do chvíle, než vyhlásili nejlepší hráče. (VV přívlastková) Vydej se na dovolenou, kde budeš jen odpočívat. (VV přívlastková) Jedte někam, kde budete mít čas na přemýšlení. (VV příslovečná místní) Chodím do kurzu ruštiny, kam mě přihlásili rodiče. (VV přívlastková) V létě pojedu tam, kam řekneš. (VV příslovečná místní) Je dobré znát vzorec, jak se vypočítá obsah kruhu. (VV přívlastková); tajenka: nezasloužím.

11. Jak si kdo ustele, tak si lehne. (VV příslovečná způsobová) Kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem. (VV příslovečná měrová) Jak zaseješ, tak sklidiš. (VV příslovečná způsobová) Smál se, až se za břicho popadal. (VV

**přísl. měrová**) Mrzlo, až praštělo. **(VV přísl. měrová)** Je tak sucho, že vysychají studny. **(VV přísl. měrová)** Jak řekl, tak udělal. **(VV přísl. způsobová)** Bylo jí tak špatně, že musela zůstat v posteli. **(VV přísl. měrová)** Usnul, jako by ho do vody hodil. **(VV přísl. způsobová)** Utíkal, jako by mu za patami hořelo. **(VV přísl. měrová)** Zpíval tak falešně, že si všichni zacpávali uši. **(VV přísl. měrová)** Snažil se, jak jen to šlo. **(VV přísl. měrová)**

## **strana 76**

**12.** Abyste zvládla tu roli, musíte umět perfektně německy. **(VV přísl. účelová)** Přiklonila se k tomu řešení jen proto, že jí připadalo jako nejmenší zlo. **(VV přísl. příčinná)** Spěchej, ať stihneš vlak. **(VV přísl. účelová)** Poněvadž byl o zboží zájem, jeho cena rostla. **(VV přísl. příčinná)** Nezáčastnila se nedělního závodu, protože byla nachlazená. **(VV přísl. příčinná)** Maminka měla strach, jelikož jsem se ztratil. **(VV přísl. příčinná)** Přesedla si, aby lépe viděla. **(VV přísl. účelová)** Přišla ke mně, že potřebuje mou radu. **(VV přísl. účelová)**

**13.** Prázdniny trávil v místech, kde bylo hodně sněhu. **(VV přísl. přívlastková)** O prázdninách byl tam, kde bylo hodně sněhu. **(VV přísl. místní)** Vyprávěl nám, kde byl o prázdninách. **(VV přísl. předmětná)** Překvapilo mě, kde byl o prázdninách. **(VV přísl. podmětná)** Chtěla vědět přesné datum, kdy jsem se narodil. **(VV přísl. přívlastková)** Nepamatoval si, kdy jsem se narodil. **(VV přísl. předmětná)** Zajímalo mě, kdy se narodil. **(VV přísl. podmětná)** Nevěděla, dokdy se mají odevzdat přihlášky. **(VV přísl. předmětná)** Nevěděla, dokdy se mají odevzdat přihlášky. **(VV přísl. přívlastková)** Nezajímalo ji, dokdy měla odevzdat přihlášku. **(VV přísl. podmětná)** Udělej to tak, jak ti to otec nařídil. **(VV přísl. způsobová)** Nelíbilo se mi, jak to mám dělat. **(VV přísl. podmětná)** Znal postup, jak má vše dělat. **(VV přísl. přívlastková)** Vysvětlila mi, jak to mám dělat. **(VV přísl. předmětná)** Běž tam, kam tě poslali. **(VV přísl. místní)** Řekla mi, kam mám jít. **(VV přísl. předmětná)** Nelíbilo se jí, kam měla jít. **(VV přísl. podmětná)** Šla do míst, kam ji poslali. **(VV přísl. přívlastková)**

**14. kvůli silným deštům:** Protože silně přšelo, hrozily povodně. **(VV přísl. příčinná); třídících odpad:** Vážím si lidí, kteří třídí odpad. **(VV přísl. přívlastková); o vysvětlení:** Požádala mě, abych jí vysvětlil ten příklad. **(VV přísl. předmětná); prořezat stromky:** Dědeček přijel, aby prořezal stromky. **(VV přísl. účelová); bez znalosti pouček:** Pokud nebudeš znát poučky, ten příklad nevypočítáš. **(VV přísl. podmínková); před odjezdem:** Než odjela na dovolenou, zalila pokojové rostliny. **(VV přísl. časová); odejít z práce dřív:** Rozhodla se, že odejde z práce dřív. **(VV přísl. předmětná); navzdory celodennímu dešti:** I přes celodenní dešť, měla dobrou náladu. **(VV přísl. přípustková); na začátek:** Vrať se na místo, kde jsi začal. **(VV přísl. místní); na mé oblíbené barvy:** Zeptal se mě, jaké barvy jsou mé oblíbené. **(VV přísl. předmětná); požádat sestru o ruku:** Přišel k nám, aby požádal sestru o ruku. **(VV přísl. účelová); při vysokých teplotách:** Když jsou vysoké teploty, je potřeba více pít. **(VV přísl. podmínková); o dobré umístění:** Snažila se, aby se v té soutěži dobře umístila. **(VV přísl. předmětná)**

**15.** Zajímalo ho, jaký je můj názor. **(VV přísl. podmětná; Zajímalo ho můj názor.)** Přesvědčila ji, aby navštívila tetu. **(VV přísl. předmětná; Přesvědčila ji k návštěvě tety.)** Je důležité, abys dodržoval pravidla. **(VV přísl. podmětná; Je důležité dodržovat pravidla.)** Vadilo nám, jak Jirka vyrušoval. **(VV přísl. podmětná; Vadilo nám Jirkovo vyrušování.)** Rektor je ten, kdo řídí univerzitu. **(VV přísl. přísudková – Rektor je „ředitel“ univerzity.)** Povídala mi o tom, kde se narodila. **(VV přísl. předmětná; Povídala mi o svém rodišti.)** Rozčílilo ji, že Pavel lhal. **(VV přísl. podmětná; Rozčílilo ji Pavlovo lhaní.)** Napsal učitel, aby uvolnil dceru z výuky. **(VV přísl. předmětná; Napsal učitel, aby uvolnění dcery z výuky.)** Vysvětlil mi, jak se řeší slovní úlohy. **(VV přísl. předmětná; Vysvětlil mi řešení slovních úloh.)**

**16.** např.: Nevěděla, že je Pavel její bratr. **(VV přísl. předmětná)** – Byl rád, že je Pavel její bratr. **(VV přísl. příčinná);** Chtěl, aby se víc usmívala. **(VV přísl. předmětná)** – Koupil jí květinu, aby se víc usmívala. **(VV přísl. účelová);** Maminka chtěla vědět, kdy začínal koncert. **(VV přísl. předmětná)** – Nepamatovala si přesný čas, kdy začínal koncert. **(VV přísl. přívlastková);** Dával pozor, aby si nezlomil nohu. **(VV přísl. účelová)** – Nelyžoval, aby si nezlomil nohu. **(VV přísl. účelová);** Slyšela ho, jak hraje na housle. **(VV přísl. doplňková)** – Líbilo se mi, jak hraje na housle. **(VV přísl. podmětná)**

## strana 77

17. Např.: Poprosil tatínka, aby **mu pomohl**. (VV **předmětná**) Přišel za mnou, abych **mu poradil**. (VV **přísl. účelová**) Udělej to tak, aby **byl spokojen**. (VV **přísl. způsobová**) Je dobré, aby **dával pozor**. (VV **podmětná**) Eva přišla s prosbou, aby **jí pomohl s úkolem**. (VV **přívlastková**) Zadání je tak jednoduché, že **ho každý hned vyřeší**. (VV **přísl. přísudková**) Svěřila se mi, že **je nemocná**. (VV **předmětná**) Vadilo jí, že **se choval nezdvořile**. (VV **podmětná**) Přišel za rodiči, že **potřebuje odvézt na hory**. (VV **přísl. účelová**) Je takový silák, že **uzvedne i nejtěžší činku**. (VV **přívlastková**) Petr křičel tak nahlas, že **to všem trhalo uši**. (VV **přísl. měrová**) Jan to vysvětloval tak, že **to všichni hned pochopili**. (VV **přísl. způsobová**) Eda mi vysvětlil, že **mám chodit všude včas**. (VV **předmětná**)

18. Divadelní hry, **které (Pt)** napsal Karel Čapek, se hrají dodnes. Karlovy Vary, **které (Po)** jsou naším nejznámějším lázeňským městem, hostí každoročně mezinárodní filmový festival. V okamžiku, **ve kterém (PUČ)** čtveřice mužů podepisovala mnichovskou dohodu, nebyl v místnosti přítomen žádný Čech. Československá vláda věřila Francii, **se kterou (Pt)** jsme měli uzavřenu spojeneckou smlouvu, ale i Anglii, **která (Po)** byla ryze demokratickou zemí.

19. a) Je všeobecně známo, že Kozákov je nejvyšší hora Českého ráje. (VV **podmětná**) Vrch vyhledávali už pravěcí lovci, kteří místní tvrdý kámen využívali k výrobě jednoduchých nástrojů. (VV **přívlastková**) V dutinách horniny vykryštalizovaly kulovité výplně polodrahokamů, které ve středověku sloužily k výzdobě chrámů. (VV **přívlastková**) Zajímá vás, jak přišel Kozákov ke svému jménu? (VV **podmětná**) Vypravuje se o tom pověst, která se pojí s drahokamy. (VV **přívlastková**) Když tu kdysi jeden chlapec pásal kozy, ne všechny ho poslouchaly. (VV **přísl. časová**) Jedna se zaběhla tam, kam chodit neměla. (VV **přísl. místní**) Protože to udělala už poněkoli káté, chlapec se rozzlobil. (VV **přísl. příčinná**) Aby ji potrestal, hodil po ní kamenem. (VV **přísl. účelová**) Trefil ji tak nešťastně, že ji zabil. (VV **přísl. měrová**) Polekal se, protože se bál hospodářova trestu. (VV **přísl. příčinná**) Muž, který šel kolem, celou příhodu viděl. (VV **přívlastková**) Spatřil i rozpadlý kámen, ve kterém byl drahocenný obsah. (VV **přívlastková**) Hned pochopil, co našel. (VV **předmětná**) Do večera už celé okolí vědělo, že hora ukrývá poklad. (VV **předmětná**) A to je důvod, proč se hora nazývá Kozákov. (VV **přívlastková**);

b) Vypravuje (Př) se o tom (Pt) pověst (Po), která (Po) se pojí (Př) s drahokamy (Pt). Polekal se (Př), protože se bál (Př) hospodářova (Pks) trestu (Pt). Do večera (PUČ) už (PUZ) celé (Pks) okolí (Po) vědělo (Př), že hora (Po) ukrývá (Př) poklad (Pt).;

c) drahokam, polodrahokam, poněkoli káté, drahocenný;

d) kolem (6); Šel kolem zahrady. (7)

## strana 78

### **Souvětí podřadné s více větami vedlejšími**

1. a) Vyslovíme-li jméno Milan Rastislav Štefánik, většina z nás si vybaví, že byl jedním ze spoluzakladatelů státu. Málokdo ale ví, že to byl i vynikající vědec. Když dne 4. května 1919 krátce před polednem došlo nedaleko Bratislavy k letecké havárii, nikdo nepředpokládal, že mezi oběťmi je i zkušený letec Štefánik, který se po více než šesti letech vracel do vlasti. Svědkové havárie tvrdili, že se stroj krátce před přistáním naklonil směrem dolů tak prudce, že někteří cestující vypadli. Když dopadl na zem, vznítil se. V okamžiku, kdy na místo nehody dorazili první lidé, Milan Rastislav Štefánik ještě žil. Jeho zranění však byla tak vážná, že nedávala žádnou šanci na přežití. Je zajímavé, že dodnes nevíme, jak k tragédii došlo. Přestože většina odborníků popírá, že by Štefánikovu smrt způsobil někdo úmyslně, mezi některými lidmi na Slovensku se podobné teorie několikrát objevily.

b) Vyslovíme-li jméno Milan Rastislav Štefánik (VV **přísl. podmínková**), většina z nás si vybaví, že byl jedním ze spoluzakladatelů státu. (VV **předmětná**) Málokdo ale ví, že to byl i vynikající vědec. (VV **předmětná**) Když dne 4. května 1919 krátce před polednem došlo nedaleko Bratislavy k letecké havárii (VV **přísl. časová**), nikdo

nepředpokládal, že mezi oběťmi je i zkušený letec Štefánik (**VV předmětná**), který se po více než šesti letech vracel do vlasti. (**VV přívlastková**) Svědkové havárie tvrdili, že se stroj krátce před přistáním naklonil směrem dolů tak prudce (**VV předmětná**), že někteří cestující vypadli (**VV přísl. měrová**) Když dopadl na zem (**VV přísl. časová**), vznítit se. V okamžiku, kdy na místo nehody dorazili první lidé (**VV přívlastková**), Milan Rastislav Štefánik ještě žil. Jeho zranění však byla tak vážná, že nedávala žádnou šanci na přežití. (**VV přísudková**) Je zajímavé, že dodnes nevíme (**VV podmětná**), jak k tragédii došlo. (**VV předmětná**) Přestože většina odborníků popírá (**VV přísl. přípustková**), že by Štefánikovu smrt způsobil někdo úmyslně (**VV předmětná**), mezi některými lidmi na Slovensku se podobné teorie několikrát objevily.

c) ... že se stroj (**Po**) krátce (**PU času**) před přistáním (**PUČ**) naklonil (**Př**) směrem (**PUM**) dolů (**PUM**) tak (**PU míry**) prudce (**PUZ**); ... že by (**Př**) Štefánikovu (**Pks**) smrt (**Pt**) způsobil (**Př**) někdo (**Po**) úmyslně (**PUZ**), mezi některými (**Pks**) lidmi (**PUM**) na Slovensku (**Pkn**) se podobné (**Pks**) teorie (**Po**) několikrát (**PU míry**) objevily (**Př**);

d) nás (**3, osobní**), málokdo (**3, neurčité**), nedaleko (**7**), nikdo (**3, záporné**), že (**8**), mezi (**7**), který (**3, vztažné**), cestující (**1**), kdy (**6**), byla (**5**), tak (**6**), že (**8**).

2. např.: a) Kdybych měl vlastní počítač (**VV přísl. podmínková**), mohl bych na něm psát úkoly, které máme do školy. (**VV přívlastková**); b) Bylo by dobré, kdyby se pravidelně učila (**VV podmětná**), aby měla hezké známky. (**VV přísl. účelová**); c) Přál si bydlet v rodinném domku, protože chtěl mít zahradu (**VV přísl. příčinná**), kde by mohl pěstovat zeleninu. (**VV přívlastková**); d) Petr strávil dovolenou tam, kde byl klid (**VV přísl. místní**), poněvadž si potřeboval odpočinout. (**přísl. příčinná**)

## strana 79

3. a), b) Hrad Točnick je neodmyslitelně spjat s Václavem IV., který ho dal vystavět (**VV přívlastková**), když vyhořel nedaleký hrad Žebrák. (**VV přísl. časová**) Přímo u hradní zdi se nachází Černé jezírko, které sloužilo jako zásobárna vody do doby (**VV přívlastková**), než byla kutnohorskými havíři vyhloubena studna. (**VV přívlastková**) Zajímavé je, že jezírko s trojúhelníkovým tvarem nemá přirozený přítok ani odtok (**VV podmětná**), a že je napájeno podzemním pramenem (**VV podmětná**). Lidé z okolí byli vždy přesvědčeni, že nevěstí nic dobrého. (**VV předmětná**) Kdybyste to nevěděli (**VV přísl. podmínková**), tak v něm měly žít černé chlupaté ryby, v něž byli zakletí všichni (**VV přívlastková**), které nechal Václav IV. zabít (**VV přívlastková**) nebo kteří zemřeli nevinně ve vězení. (**VV přívlastková**) Mezi lidmi se vyprávělo, že král rád pozoroval brčálovou hladinu (**VV podmětná**), jak z ní vylézají pekelné obludy. (**VV doplňková**) Senzibilové i dnes tvrdí, že v okolí jezírka je patrná silná negativní energie. (**VV předmětná**) Přestože nádrž nikdy nebyla chráněna (**VV přísl. přípustková**), žádný nepřítel ji nezničil, protože nad ní držela ochrannou ruku nějaká vyšší moc. (**VV přísl. příčinná**)

c) odvozování: neodmyslitelně, podzemním; skládáním: trojúhelníkovým;

d) několikanásobný větný člen: přítok ani odtok; slova s dvojháskou: sloužilo, vyhloubena;

e) vyprávělo – N, pozoroval – N, vylézají – N, držela – N;

f) senzibil – člověka s mimořádnou vnímavostí na smyslové podněty.

4. A – e); B – a); C – c); D – d).

## strana 80

### C. Souvětí souřadné

1. a), b), c) A. Josef Skupa se narodil ve Strakoncích, avšak dětství (**Pt**) prožil v Plzni (**PUM**). (**v. p. odporovací**) Nejenže dobře kreslil, ale zajímaly ho i loutky. (**v. p. stupňovací**) Po studiích se stal středoškolským profesorem, jenže se této práci věnoval jen krátce (**v. p. odporovací**), musel totiž narukovat do armády (**PUM**). (**v. p. příčinný**) Po skončení války se vrátil k učení, ale věnoval se i divadlu. (**v. p. odporovací**)

B. Oblíbil si loutku Kašpárka, roku 1920 se však poprvé objevil se Spejblem. **(v. p. odporovací)** Průlomový **(jmenná část PŘ)** byl **(spona PŘ)** rok 1926, neboť na scéně poprvé vystoupil Hurvínek. **(v. p. příčinný)** Skupovy loutky byly velmi **(PU míry)** oblíbené, a tak brzy stál před životním rozhodnutím. **(v. p. důsledkový)** Dá se skloubit učitelské povolání s loutkami, nebo se má soustředit pouze na divadlo? **(v. p. vylučovací)** Zvítězila druhá možnost **(Po)**, Skupa se tedy začal plně věnovat divadlu. **(v. p. důsledkový)**

C. Roku 1944 byl za poslech zahraničního rozhlasu odsouzen k pěti letům vězení. Věznice v Drážďanech **(Pkn)** však byla po spojeneckých náletech rozbořena, a tak se mu podařilo vrátit **(Pt)** do Plzně. **(v. p. důsledkový)** Roku 1953 přibral do divadla **(PUM)** Miloše Kirschnera. Ten nejenže alternoval Spejbla a Hurvínka, ale dokonce se naučil texty **(Pt)** v cizím jazyce **(v. p. stupňovací)**, a tak se obě **(Pks)** loutky staly proslulé po celém světě. **(v. p. důsledkový)**

**d)** stal se profesorem – jmenný se sponou, začal se věnovat – slovesný složený;

## **strana 81**

**e)** Když skončila válka, ...;

**f)** podstatné jméno pomnožné: Strakonice; slovo vzniklé skládáním: středoškolským;

**g)** byl odsouzen – odsoudili ho, byla rozbořena – (věznici) rozbořili.

**2.** 1. důsledkový, 2. vylučovací, 3. stupňovací, 4. odporovací, 5. souvětí, 6. stupňovací, 7. slučovací; tajenka: souvětí; Rozeznáváme souvětí souřadné a podřadné.

**3.** např.: a) Nejenže lhal, ale i kradl. b) Pršelo, a tak jsme zůstali doma. c) Buď budeš poslouchat, nebo tě na výlet nevezmeme. d) Eva hraje na housle a Petru baví tancování. e) Zůstali jsme doma, pršelo totiž. f) Učil se, ale neměl dobré známky.

**4.** např.: **a) Jan hraje tenis.** – v. p. slučovací: Jan hraje tenis a jeho sestra závodně plave. v. p. odporovací: Jan hraje golf, ale vůbec mu nejde. v. p. příčinný: Jan hraje tenis, baví ho totiž sporty.; **b) Rodiče zůstali v Praze.** – v. p. důsledkový: Rodiče zůstali v Praze, a tak jsme nemohli jet s kamarády na chalupu. v. p. vylučovací: Buď rodiče zůstali v Praze, nebo odjeli do Paříže. v. p. stupňovací: Rodiče zůstali v Praze, a dokonce tam koupili byt.; **c) Ta písemná práce nedopadla dobře.** – v. p. důsledkový: Ta písemná práce nedopadla dobře a tak jsem dostal čtyřku. v. p. odporovací: Ta písemná práce nedopadla dobře, ale já jsem dostal dvojku. v. p. příčinný: Ta písemná práce nedopadla dobře, byla totiž nečekaná.; **d) Eva umí výborně anglicky.** – v. p. slučovací: Eva umí výborně anglicky a bydlí v Americe. v. p. odporovací: Eva umí výborně anglicky, ale němčina jí vůbec nejde. v. p. příčinný: Eva umí výborně anglicky, bydla totiž rok v Anglii.

**5. a)** Přejde dnes na schůzky otec, nebo se dostaví matka? Stačí ti základní informace, nebo chceš znát podrobnosti? Máš nějaký problém, nebo je vše v pořádku? nepatří sem, protože je v poměru slabě vylučovacím: O dovolené jsme chodili po horách nebo jsme lenošili.

**b)** Stavte se v úterý nebo si udělejte čas ve středu. Pošli mi výsledky e-mailem nebo je přines osobně. Můžeš si o tom přečíst nebo se podívej na nějaký dokument. nepatří sem, protože je v poměru silně vylučovacím: Je Amazonka řeka, nebo se jedná o horu?

## **strana 82**

### **D. Psaní čárek v souvětí souřadném**

**1. a)** Karel Čapek byl sedmkrát navržen na Nobelovu cenu za literaturu, ale nakonec ji nikdy nezískal, protože komise vždy doporučila, aby se s udělením ještě počkalo, i když jeho díla patřila ve své době k nejprekládanějším a jeho hry se hrály téměř po celém světě. **1VH, ale 2VH, protože 3VV (přísl. příčinná), aby 4VV (předmětná), i když 5VV (přísl. přípustková) a 6VV (přísl. přípustková). s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. odporovací, 5VV – 6VV slučovací;** Ve svých dílech varoval před nastupujícím fašismem, ale i před nebezpečím, které představují vynálezy. **1VH, které 2VV (přívlastková). s. podřadné;** Uvědomoval si, že vědec by měl být

odpovědný za svůj vynález a měl by přemýšlet o tom, zda nemůže být zneužit. **1VH, že 2VV (předmětná) a 3VV (předmětná), zda 4VV (předmětná). s. podřadné, 2VV – 3VV v. p. slučovací;** Zajímavý, nikoli však veselý je náhlý konec Čapkova života, který způsobil nejen zápal plic, ale také zoufalství z předmnichovského vývoje v Československu. **1VH, který 2VV (přívlastková). s. podřadné;** Později vyšlo najevo, že gestapo se na Čapkovu osobu zaměřilo ještě před vznikem protektorátu, a kdyby nezemřel, pravděpodobně by jej čekal podobně tragický osud jako jeho bratra Josefa, který zahynul na konci války v koncentračním táboře. **1VH, že 2VV (podmětná), kdyby 3VV (přísl. podmínková), a 4VV (podmětná), který 5VV (přívlastková). s. podřadné, 2VV – 4VV v. p. slučovací;**

**b) před fašismem, ale i před nebezpečím – předmět**

**c) nejen zápal plic, ale také zoufalství – v. p. stupňovací**

## **strana 83**

**d) který – jenž;**

**e) předmnichovský – odvozováním; pravděpodobně – odvozením.**

**2. b) a) „Říkáme láska, ale on je to celý zástup citů, které v tom houfu ani nemůžeme rozeznat.“ 1VH, ale 2VH, které 3VV (přívlastková) b) „Člověk, který tuze spěchá, dojde jistě k cíli, ale jen za tu cenu, že se nepodíval na tisíceré věci, které cestou minul.“ 1VHa, který 2VV (přívlastková), 1VHb, ale 3VH, že 4VV (přívlastková), které 5VV (přívlastková) c) „Mezi tím, co chceme a co musíme, se utváří celý náš život.“ 1VHa, co 2VV (předmětná) a co 3VV (předmětná), 1VHb d) „Představte si to ticho, kdyby lidé říkali jen to, co vědí.“ 1VH, kdyby 2VV (přívlastková), co 3VV (předmětná) e) „Kritizovat znamená usvědčit autora, že to nedělá tak, jak bych to dělal já, kdybych to uměl.“ 1VH, že 2VV (předmětná), jak 3VV (přísl. způsobová), kdybych 4VV (přísl. podmínková) f) „Nevěř tomu, čemu nerozumíš, ale nezavrhuj, cos neprozkoumal.“ 1VH, čemu 2VV (předmětná), ale 3VH, cos 4VV (předmětná)**

**3. Petr jí dal dárek, a ona se tvářila kysele. (v. p. odporovací) Petr jí dal dárek a popřál jí k svátku. (v. p. slučovací) Měla svátek, a proto jí Petr popřál. (v. p. důsledkový) Měla ráda divadlo, a tak jí koupili předplatné. (v. p. důsledkový) Koupili jí předplatné do divadla, a ona o něho neměla zájem. (v. p. odporovací) Koupili jí předplatné do divadla a přidali k němu lístky pro partnera. (v. p. slučovací) Věnovala se závodně krasobruslení, neměla tudíž čas na další koníčky. (v. p. důsledkový) Věnovala se krasobruslení a měla další zajímavé koníčky. (v. p. slučovací) Věnovala se krasobruslení, a dokonce měla i jiné koníčky. (v. p. stupňovací)**

**4. a) „Vědy je zapotřebí, ale kdyby Newton byl ležel někde jinde a nepadlo mu na nos jabko a neupozornilo ho na to, že je taky přitažlivost zemská, tak by ta přitažlivost byla dál. 1VH, ale kdyby 2VV (přísl. podmínková) a 3VV (přísl. podmínková) a 4VV (přísl. podmínková), že 5VV (předmětná), tak 6VH. s. souřadné, 1VH – 6VH v. p. odporovací; On by ji neobjevil, ale objevil by ji někdo jinej. 1VH, ale 2VH. s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. odporovací; Za minutu, za vteřinu, za sto let. Ale kdyby Shakespeare nenapsal Hamleta, tak nikdy nebyl. Kdyby 1VV (přísl. podmínková), 2VH. s. podřadné; Kdyby velký umělci neudělali svoje dílo, tak jsme byli o to chudší, protože umění je komunikace.“ Kdyby 1VV (přísl. podmínková), 2VH, protože 3VV (přísl. příčinná) s. podřadné;**

**b) jabko – jablko; jinej – jiný; nebyl – nebyl by; velký – velcí; jsme byli – bychom byli.**

## **strana 84**

**5. Přišel tatínek a se vším souhlasil. (v. p. slučovací) Věděl o tom, a nikomu to neřekl. (v. p. odporovací) Uviděl mě a hned se ke mně hlásil. (v. p. slučovací) Šel jsem ho navštívit, a on mi neotevřel. (v. p. odporovací) Pozval ho, a on nepřišel. (v. p. odporovací) Maminka učí a tatínek pracuje v nemocnici. (v. p. slučovací) Hoši si hráli s autíčky a děvčata se starala o panenky. (v. p. slučovací) Závodně plavala a věnovala se tancování. (v. p. slučovací) Napsala si úkoly a potom šla na trénink. (v. p. slučovací) Pěkně zpívala, a nikdo ji**

nepochválil. **(v. p. odporovací)** Přinesla domácí sešit, a úkol v něm chyběl. **(v. p. odporovací)** Vybrala si nádherné šaty, a na večírek si je neoblékla. **(v. p. odporovací)** Vystudoval učitelství, a nikdy se mu nevěnoval. **(v. p. odporovací)** Rád chodil na túry a sbíral houby v lese. **(v. p. slučovací)** Tajenka: Milada Horáková.

6. a) Přišel pozdě, ale neomluvil se. **(v. p. odporovací)** – Nejenže přišel pozdě, ale ještě rušil. **(v. p. stupňovací)**; b) Chodil na plavání, ba i tenis zvládal. **(v. p. stupňovací)** – Nebaví ho ani tenis, ani nehraje volejbal. **(v. p. slučovací)**; c) Přišel pozdě, neboť měl vlak zpoždění. **(v. p. příčinný)** – Vlak měl zpoždění, a tak přišel pozdě. **(v. p. důsledkový)**; d) Buď mi poradí, nebo to zvládnú sám. **(v. p. vylučovací)** – Je Vesuv v Asii, či se nachází v Evropě? **(v. p. vylučovací)**

7. Pobýval skoro rok ve Švédsku, ale pořád neumí dobře švédsky. **(v. p. odporovací)** Pojedete o prázdninách k moři, nebo zůstanete v Praze? **(v. p. vylučovací)** Nebavily ji cizí jazyky, ani se jí nelíbil výměnný pobyt. **(v. p. slučovací)** Hned se smála, hned brečela. **(v. p. slučovací)** Buď přijdeš včas, nebo dostaneš poznámku do žákovské knížky. **(v. p. vylučovací)** Každému se posmíval, a proto neměl kamarády. **(v. p. důsledkový)** Hrála závodně košíkovou, a dokonce jede na olympiádu. **(v. p. stupňovací)** Předvedla nejrychlejší jízdy, a tudíž vyhrála. **(v. p. důsledkový)** Přišla pozdě, neboť se stala nehoda. **(v. p. příčinný)** Maminka uměla anglicky i francouzštinu jí šla skvěle. **(v. p. slučovací)** Nejenže byla dobrá tanečnice, ale dokonce i gymnastka. **(v. p. stupňovací)** Přečteš si něco ze světové literatury či zůstaneš u našich autorů? **(v. p. vylučovací)** Uměl krásně malovat, avšak zpěv mu příliš nešel. **(v. p. odporovací)**

## **strana 86**

1. a), e) Milada Horáková, která přežila zatčení **(Pt)** gestapem **(Pkn)** a pobyt v koncentračním táboře, byla jedinou ženou popravenou v komunistických procesech, neboť svými názory a činy hájila demokracii. Po válce **(PUČ)** se vrátila do Prahy **(PUM)**, působila v Československé národně socialistické straně, a dokonce byla **(Př)** zvolena **(Př)** do parlamentu **(PUM)**, ale na svůj poslanecký post po únoru 1948 rezignovala. Přestože jí přátelé radili, aby opustila Československo, nejenže to neudělala, ale zůstala politicky aktivní, a proto byla v září 1949 zatčena jako vůdkyně **(D)** hnutí, které se mělo snažit svrhnout **(Pt)** komunistický režim. Samotný proces trval osm dní a skončil vynesemím rozsudku smrti, přestože o udělení **(Pt)** milosti **(Pkn)** žádali například A. Einstein, W. Churchill nebo E. Rooseveltová.

b) 1VHa, která 2VV (přívlastková), 1VHb, neboť 3VH (příčinná) s. souřadné, 1VH – 3VH v. p. příčinný; 1VH, 2VH, a dokonce 3VH, ale 4VH. s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. slučovací, 2VH – 3VH v. p. stupňovací, 3VH – 4VH v. p. odporovací; Přestože 1VV (přísl. přípustková), aby 2VV (předmětná), nejenže 3VH, ale 4VH, a proto 5VH, které 6VV (přívlastková). s. souřadné, 3VH – 4VH v. p. stupňovací, 4VH – 5VH v. p. důsledkový; 1VH a 2VH, přestože 3VV (přísl. přípustková). s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. slučovací;

c) zatčení a pobyt; názory a činy; Einstein, Churchill nebo Rooseveltová;

d) popravenou v komunistických procesech.

2. a) Přišla domů a uvařila si kávu, protože byla unavená. b) Když přišla ze školy, napsala si úkoly, ale neuklidila si v pokojíčku. c) Přestože byla nachlazená, šla do školy, a dokonce napsala i všechny testy, neboť si potřebovala opravit známky.

3. a) Když se vrátila domů, napsala si Eva úkoly a připravila prezentaci, aby ji rodiče pochválili. Když 1VH (přísl. časová), 2VH a 3VH, aby 4VV (přísl. účelová). s. souřadné, 2H – 3H v. p. slučovací; b) Nauč se matematiku nebo si zopakuj češtinu, ale nemysli si, že potom už mamince nebudeš s ničím pomáhat. 1VH nebo 2VH, ale 3VH, že 4VV (předmětná). s. souřadné, 1VH – 2H v. p. vylučovací, 2VH – 3VH odporovací; c) Jirka onemocněl, a proto se nezúčastnil závodu, i když mohl vyhrát. 1VH, a proto 2VH, i když 3VV (přísl. přípustková). s. souřadné; 1VH – 2VH v. p. důsledkový; d) Jestliže bude hezky, půjdeme na výlet do přírody, ale nepojedeme do Prahy, protože tam je už jsme letos byli. Jestliže 1VV (přísl. podmínková), 2VH, ale 3VH, protože 4VV (přísl. příčinná). s. souřadné, 2VH – 3VH v. p. odporovací.

4. Co zde budu vyprávět (**VV podmětná**), stalo se krátce před tím, než Mauglí odešel z vlčí smečky (**VV přísl. časová**) a než se pomstil na tygru Šér Chánovi. (**VV přísl. časová**) Bylo to ve dnech, kdy ho Balú učil zákonu džunglí. (**2VV přívlastková**) Velký medvěd měl radost, že má tak čiperného žáka (**VV přívlastková**), neboť mladí vlci se chtějí ze zákona džunglí učit jen tomu, co se týká jejich vlastní smečky a kmene. (**VV předmětná**) A utíkají, jakmile umějí opakovat lovecký zpěv. (**VV přísl. podmínková**)

### E. Souřadně spojené vedlejší věty

## strana 88

1. např.: a) Zeptala se, jestli půjdeme na večeři do restaurace, nebo zajdeme do kina na nový film.  
b) Protože bude pršet a protože bude zima, zůstaneme doma.
2. a) Franklin Delano Roosevelt byl zcela mimořádný člověk, který se stal čtyřikrát po sobě americkým prezidentem, přestože málem přišel o život při pokusu o atentát a přestože byl kvůli obrně často upoután na invalidní vozík. **1VH, který 2VV (přívlastková), přestože 3VV (přísl. přípustková) a 4VV (přísl. přípustková).**  
s. **podřadné, 3VV – 4VV v. p. slučovací**; Prezidentův zdravotní stav byl utajován, tudíž se zachovalo jen málo jeho snímků na vozíku. **1VH, tudíž 2 VH. s. souřadné, v. p. důsledkový**; Pro Spojené státy bylo důležité, že měsíc před vypuknutím války přijal americký prezident dopis od fyzika Alberta Einsteina, ve kterém byl varován před pokroky německého výzkumu v oblasti jaderné fyziky a před hrozbou atomové bomby, a proto byla prozřetelně vytvořena skupina vědců s úkolem Němce předstihnout. **1VH, že 2VV (podmětná), ve kterém 3VV (přívlastková), a proto 4VH. s. souřadné, 1VH – 4VH v. p. důsledkový**; V závěru života se při zasedání Velké trojky na jaltské konferenci bohužel dopustil dvou osudových chyb. Jednak přiznal Sovětům právo veta v Radě bezpečnosti OSN, jednak nechal Stalinovi volnou ruku při organizování poválečné Evropy, které vedlo k tomu, že se mnohé národy ocitly po desetiletí pod komunistickou nadvládou. **Jednak 1VH, jednak 2VH, které 3VV (přívlastková), že 4VV (předmětná). s. souřadné, 1VH – 2VH slučovací**; Zemřel krátce po návratu z konference v době, kdy do porážky Německa zbývaly pouhé čtyři týdny. **1VH, kdy 2VV (přívlastková). s. podřadné.**  
b) kterém – v němž, které – jež;  
c) americký prezident; i přes své vážné onemocnění se dokázal stát prezidentem čtyřikrát;  
d) viz poslední odstavec.

## strana 89

### OPAKOVÁNÍ – SOUVĚTÍ

1. Překvapilo by mě, kdyby si udělal čas. (**VV podmětná**); Zeptala se Petra, kdy přijdu. (**VV předmětná**); Zeptal se mě, které tričko si má vzít na sebe. (**VV předmětná**); Ačkoli se necítil dobře, závod vyhrál. (**VV přípustková**); Rád se vracel do míst, kde vyrůstal. (**VV přívlastková**); Překvapil mě otázkou, proč vyhynuli mamuti. (**VV přívlastková**)
2. **Protože nedodržel pokyny**, byl vyloučen. **Přestože mu to rodiče zakázali**, zúčastnil se té akce. **Když se vrátil z hor**, cítil se odpočatý. Zeptal se mě na můj názor. Překvapila mě jeho včerejší výhra. I přes svou skromnost řídil firmu.
3. a) 1VH, ale 2VH a 3VH s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. odporovací, 2VH – 3VH v. p. slučovací; b) 1VH, abys 2VV (podmětná), ale abys 3VV (podmětná) s. podřadné, 2VV – 3VV v. p. odporovací; c) 1VHa, který 2VV (přívlastková), 1VHb, že 3VV (způsobová) s. podřadné; d) 1VH, protože 2VV (přísl. příčinná), že 3VV (předmětná) a 4VV (předmětná) s. podřadné, 3VV – 4VV v. p. slučovací.

# Uč. str. 90–93 IV. OBECNÉ VÝKLADY O JAZYCE

## 1. ROZDĚLENÍ JAZYKŮ V EVROPĚ

### strana 90

1. **a)** otec – čeština – dcera; father – angličtina – daughter; der Vater – němčina – die Tochter; отец – ruština – дочь; oco – slovenština – dcéra; père – francouzština – fille; padre – španělština – hija;

**b)** Slova znějí velmi podobně v rámci jednotlivých jazykových podskupin (např. otec – oco – отец u slovanských jazyků nebo father – Vater u germánských jazyků). Je to dáno tím, že všechny uvedené jazyky patří do společné indoevropské jazykové rodiny. Vyvinuly se historicky z jednoho společného indoevropského prajazyka.

2. jazyk (čeština) – language (angličtina) – die Sprache (němčina) – jazyk (slovenština); chlapec – boy – die Junge – chlapec; dívka – girl – das Mädchen – dievča; kočka – cat – die Katze – mačka; řeka – river – der Fluss – rieka; kniha – book – das Buch – kniha

### strana 91

3. **a)** slovinština – jihoslovanský jazyk, ostatní jazyky jsou západoslovanské; **b)** litevština – baltský jazyk, ostatní jazyky jsou východoslovanské; **c)** maďarština – ugrofinský jazyk, ostatní jazyky jsou jihoslovanské

4. **a)** jazyková rodina – indoevropská, jazyková skupina – slovanské jazyky, jazyková podskupina – západoslovanské jazyky;

**b)** slovenština, polština a lužická srbština (horno a dolno) – patří společně s češtinou do stejné podskupiny západoslovanských jazyků, mají nejvíce shodnou slovní zásobu, gramatickou strukturu a historický vývoj.

### strana 92

## 2. ÚTVARY ČESKÉHO NÁRODNÍHO JAZYKA

1. **a)** obývatel, sedačka, brejle, líp, máma, táta; **b)** račte, přistoupiti, odvětil, počín, chrabrý; **c)** dominovat – vládnout, vévodit, vynikat – z latiny; kulturní – umělecký, společenský – z latiny.

### strana 93

2. **a)** bulilo – N, futrálu – N, fotbal – S, špajz – N, špejle – S, bábina – N, sesli – N, ségra – N, knížku – S, přihasil si to – N, motorce – S;

**b)** bulilo – plakalo, futrálu – pouzdře/obalu, špajz – spíž, bábina – babička, ségra – sestra, přihasil si to – přijel.

3. **a)** **vesnice** – obec venkovského typu, nejčastěji s převahou zemědělského obyvatelstva, většinou do 3000 obyvatel; **město** – větší nebo velké lidské sídliště, zpravidla správní, kulturní, průmyslové a obchodní středisko určitého územního celku, do 1 milionu obyvatel; **velkoměsto** – město o velké rozloze, s počtem obyvatel nad 1 milion; **pěšina** – úzká cesta pro pěší, stezka; cestička; **cesta** – nepříliš široký pruh země ušlapaný nebo projetý a zvláště upravený pro chůzi nebo pro jízdu menšími povozy; **silnice** – uměle zpevněná široká cesta určená k dopravnímu spojení zastavěných oblastí ne kolejovými vozidly; **zámek** – zařízení (ovládané klíčem) umožňující něco zamknout, zavřít / rozlehlá výstavná budova, zpravidla umělecky vybavená a obklopená parkem, někdejší šlechtické sídlo; **hrad** – opevněné sídlo panovníků nebo šlechticů, hrazené (feudální) sídlo;

**b)** Naše malá vesnice nemá vlastní školu, proto musíme dojíždět do sousedního města, ale nejradyji nakupujeme ve velkoměstě. Lesní pěšina nás dovedla na polní cestu, která nakonec vyústila na hlavní silnici. V létě jsme navštívili hrad Karlštejn a zámek Lednice.

4. Tak vám tedy budu teď vyprávět jednu pohádku o hloupém Honzovi... Když Honzovi chudák maminka zemřela, nějaký čas žili takto spolu s otcem. Ale čím víc šel tatínek do let (stárnul), tím víc se mu to s Honzou bez ženy stále více protivilo. Jakkpak by ne!

5. a) slang B. mičuda, finiš, šibenice, juniorka; b) argot C. krochna, bonzák, fízl; c) profesní mluva A. jipka, slepák, ušař, resetnout.

## Uč. str. 94–97 V. ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA

### strana 94

#### 1. SPISOVNÁ VÝSLOVNOST

1. a) S dobrými časy to šlo po roce 1940 z kopce. Nejdříve přišla válka, potom kapitulace, potom příchod Němců. A pak začala bída. A zejména pro Židy to začalo být velmi špatné. Museli nosit hvězdu, odevzdat jízdní kola, nesměli jezdit tramvají, o autech ani nemluvě. Po osmé hodině nesmějí na ulici a nesmějí se po této hodině zdržovat v zahradě či na balkoně. Nápadná žlutá hvězda jim vše vysvětlovala. Rodiče mi/mně po cestě podrobně vyprávěli, jak vznikl plán našeho „potopení“. Již před měsíci jsme dopravili část svého zařízení a šatstva do bezpečí. Teď jsme byli tak daleko, že jsme chtěli 16. července dobrovolně zmizet. Zvoláním SS se to o deset dnů uspíšilo. Skryš je v otcově obchodním domě. Pro lidi, kteří nejsou z našeho kruhu, je to těžko pochopitelné.

b) hvězdu, nesměli, nemluvě, nesmějí, hvězda, vysvětlovala, vyprávěli;

c) autech, nejsou; zdržovat;

d) [visvjetlovala], [rodiče], [podrobněji], [jiš], [mňesíci], [šatstva], [bespečí];

e) holocaust: (v letech 1933-1945) vyhlazování Židů i příslušníků jiných národů nebo národností nacisty; úplná zkáza, zničení vůbec; původně masové vyvražďování Židů v 2. svět. válce; dnes masové vyhlazování národa, genocida.

### strana 95

2. I. b); II. a) P; III. b); IV. d).

3. euro, pneumatika, kroužek, poutavý, proutěný, soukromý, vzpoura, meloun, souhvězdí, automat, autor, sauna, kosmonaut.

### strana 96

4. a) vedl (S), vedle (M), krevní (Y), královský (S), hrbolatý (L), který (J), krásnější (A), vrba (K), první (Ý), strýčkův (M), stráž (U), plný (D), slaný (Á), vlněný (M), plži (E); b) vedl (5), vedle (6,7 Stál vedle – 6. Stál vedle mě – 7), krevní (2), královský (2), hrbolatý (2), který (3), krásnější (2), vrba (1), první (4), strýčkův (2), stráž (1), plný (2), slaný (2), vlněný (2), plži (1); tajenka: smysl, jaký mu dáme.

5. a) lávka (5 písmen /5 hlásek), město (5/6), děti (4/4), svět (4/5), kosti (5/5), voda (4/4), když (4/4), vědec (5/6), tělo (4/4), těžký (5/5), potrava (7/7), objem (5/5), objev (5/5);

b) voda, potrava, objem;

c) [láfka], [mňesto], [svjet], [gdiš], [vjedec], [těškí], [objef].

6. b) ražba [ž] znělá; sladký [t] neznělá; řez [s] neznělá; hradba [d] znělá; hladký [t] neznělá; lávka [f] neznělá; sadbové [d] znělá; Jakub [p] neznělá; podpatky [t] neznělá; odvez [d] znělá, [s] neznělá, odpadky [d] znělá, [t] neznělá; s borůvkami [z] znělá, [f] neznělá;

pod hrází neznělá [t] nebo znělá [d]

7. a) hub, hup; plod, plot; vez, ves; led, let.

**b)** Na konci slov v češtině dochází ke ztrátě znělosti. Párové znělé souhlásky (b, d, z, d) se na úplném konci slova před pauzou vyslovují jako jejich neznělé protějšky (p, t, s, t), proto dvojice slov znějí naprosto stejně.

**8.** [shodnoceňí], [gdosi], [mňesto], [tuški], [bješki], [svjetlo], [zbírka], [konef], [skumafki].

**9. a)** Až 1VV (přísl. časová), 2VH, kterého VV (přívlastková); s. podřadné;

**b)** člověka [človjeka];

**c)** jehož.

## **strana 97**

### **2. SLOVNÍ PŘÍZVUK**

**1.** rozkvetlá zahrada, o nejnápadnější barvě, na druhém nástupišti, k místnímu divadlu, blízko radnice, u nádraží, vedle budovy školy, za obecním domem

**2. a)** Annie pozhasínala světla v ložnici. Zbývají pouze ta v chodbě a rádia, samozřejmě. Nějaká žena právě hovoří o ilustracích z historické oblasti kolem Calais. Annie si dala další hlt limonády, závěr zašroubovala a lahev vsunula do kapsy u džínů, aby měla obě ruce volné. Nejdřív otevře dveře od bytu, pak jednou rukou zhasne světla v chodbě a druhou vypne rozhlasové přijímače. Už to má nacvičené. Pak natáhne ruku a dálkové ovládání položí na stůl. A je hotovo. Světla na chodbě, jedno vedle každého bytu, potemněla.

**b)** rozhlasové, přijímače, nacvičené, ovládání, potemněla (hlavní přízvuk je na první slabice, vedlejší na lichých třetích slabikách)

**3.** slova bez přízvuku: mi, mi, že, jsem, se, mě, co, až, jsem, mi, že, že

## **Uč. str. 98–110 VI. NAUKA O SLOVĚ**

### **strana 98**

#### **1. OBOHACOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSoby**

**1. a)** K2, druhá nejvyšší hora světa, je často označována jako „hora hor“ pro svou neodolatelnou krásu a vysoké měřítko úmrtnosti 1 : 4. Ve srovnání se všemi dalšími osmitisícovkami se na K2 odehrálo nejvíc nezdařených pokusů o výstup na vrchol ležící v nadmořské výšce 8 611 metrů. Ten je sice nižší než Mount Everest, ale jeho svahy jsou strmější. Mezi neúspěšné pokusy se řadí i ten český ze srpna 2003. Tehdy se o její zdolání pokusil Radek Jaroš, Martin Minařík a Petr Mašek, který tak chtěl zakončit svůj dvouměsíční pobyt v Himálaji. Snažení bylo bohužel marné, přestože se horolezci pokusili o jeho pokoření hned několikrát. Pokaždé ale museli svůj výstup ukončit kvůli špatnému počasí.

**b)** osmitisícovkami, dvouměsíční, bohužel, horolezci, několikrát;

**c)** sousloví: hora hor, nadmořská výška, měřítko úmrtnosti; slova utvořená předponou: nejvyšší, označována, neodolatelnou, úmrtnosti, srovnání, odehrálo, nejvíc, nezdařených, pokusů, výstup, nadmořské;

**d)** neodolatelnou krásu a vysoké měřítko úmrtnosti;

**e)** B.

### **strana 99**

**f)** B; **g)** C; **h)** A. ne, B. ano, C. ne.

**2.** neomluvitelný (odvozování), expozice (přejímání), kuchyňská linka (sousloví), obranyschopnost (skládání), vysokohorský (skládání), zemědělec (skládání), bezbarvý (odvozování), energetika (přejímání), nadpřirozený (odvozování), vyjmenovaná slova (sousloví), legislativa (přejímání), přístřešek (odvozování), vodovod (skládání), Čedok (zkracování), pohotovost (odvozování), konstituce (přejímání), výtvarná výchova (sousloví),

oboustranný (**skládání**), Zetor (**zkracování**), poddaní (**odvozování**), rodný list (**sousloví**), dřevostavba (**skládání**), nábytek (**odvozování**), přechodníky (**odvozování**), přehazovaná (**odvozování**), analýza (**přejímání**), nerovnoměrný (**skládání**), DAMU (**zkracování**), mucholapka (**skládání**), lední hokej (**sousloví**).

**3. a) novostavba** – skládání; **b) předpis** – odvozování; **c) dvouhra** – skládání; **d) dalekohled** – skládání; **e) koloběh** – skládání; **f) dobromysl** – skládání.

**4. a), b) archaismy:** vesna (jaro), peku (peču), pročez (proto), apotéka (lékárna), šenkýř (hostinský), kabátec (kabát), vyňatá slova (vyjmenovaná slova), jest (je), almara (skříň), vůkol (okolo), odvětit (odpovědět), bicykl (kolo), uzříti (uvidět); **neologismy:** aerobik, internet, galaxie, displej, mikroprocesor, hardware, mobil, konverzace, disk

## strana 100

### A. Odvozování

1.

slovo základové	slovo odvozené	změna
vůz	vožík	S ů → o
hrad	hrádek	D a → á
lžíce	lžička	K í → i

slovo základové	slovo odvozené	změna
vrata	vrátka	D a → á
zeď	zídka	S e → í
stůl	stolek	S ů → o

2.

slovo základové	slovo odvozené	změna
ruka	ručka	k → č
knihy	knížka	h → ž
narodit se	narozeniny	d → z

slovo základové	slovo odvozené	změna
stuha	stužka	h → ž
ulice	ulička	c → č
doplatit	doplácet	t → c

**3. lézat** – letec, letadlo, letuška; **volit** – volič, volby, volební; **mrazit** – mrazírny, mrazírenský, namražený; **zima** – zimovat, zimník, zimnice; **teple** – oteplení, oteplilo se, teplota; **krásný** – krásně, krasavec, zkrásnět; **voda** – vodní, vodák, vodník; **topit** – topič, topení, zatopit; **sedět** – posezení, sedák, sedadlo; **komín** – kominík, kominová, kominický; **závod** – závodní, závodit, závodník; **lepít** – lepidlo, lepený, nalepit.

**4. slova s předponou pří-**: přímluva, příjmení, přívod, přístup, příklad, přístřeší, přísaha, přídavek, příroda, příloha, přiděl; slova, **kde pří- není předponou** (je součástí kořene): příčka, přímka, přítel, přítomnost.

## strana 101

1. b), c), d), j), l).

**2. a) odvozeno předponou:** pohled, zápis, zábava, odlet, národ, výkop, prales, nástroj, nákup, podnos, závěs, výtisk;

**b) přípona + koncovka:** hlediště, letiště, rodiště, kopaná, tiskovina;

**c) nemají příponu, ale mají koncovku:** zábava.

**3. a) odvozeno příponou:** rádce, hlasivky, plavec, hradiště, bojiště, kovář, chodec, ledovec, myšlenka;

**b) přípona + koncovka:** rádce, hlasivky, hradiště, bojiště, myšlenka;

**c) nemají příponu, ale mají koncovku:** porada, podhradí, náledí.

**4. a) kořen je označen tučně:** ne-**vid**-it-el-n-ý; pře-**žvýk**-av-ec; **lék**-ař-ov-u; zá-**věs**-y; zá-**lož**-k-a; **pás**-k-em; ná-**hub**-ek; zá-**ruč**-n-í; sou-**hvězd**-í; **sídl**-i-št-ě; **uč**-it-el-k-a; pře-**čet**-l-i; pře-**tvář**-k-a; ú-**zem**-n-í; ne-roz-**hod**-n-ý; pod-

zim-ní-ho; vy-cház-k-a; zá-had-a; cvič-en-ec; pod-zem-í; vy-tisk-n-eme; zá-kus-ek; top-iv-o; o-chrán-c-e; zvěř-in-ec; vy-uč-ov-án-í; s-klad-ník; zá-vod-y;

b) kořen.

## strana 102

### B. Skládání

1. hrdopýšek, krvetvorba, vodovod, velkoměsto, hromosvod, dvoukolák, duchapřítomný, tlakoměr, lidumil, stonožka, dřevorubec, novostavba; tajenka: šedesát minut.

2. a) Teprve na přelomu tisíciletí se svět dozvěděl o Ireně Sendlerové, statečné Polce, které se během 2. světové války podařilo zachránit 2 500 židovských dětí. Do ghetta vstupovala s falešnou kartičkou dobrovolné zdravotní sestry, nemluvnata pašovala přes třímetrovou zeď nebo je vyvážela v krabicích s otvory pro dýchání, starší děti skrývala v hromadách odpadků, v pytlí/ech pro mrtvé nebo v rakvích. Děti se ujímaly polské rodiny a kláštery. V říjnu 1943 byla zatčena. Dne 20. ledna 1944 měla být popravena. Její spolupracovníci však na poslední chvíli uplatili jednoho z nacistických důstojníků, který ji tajně propustil. Do konce války se pak skrývala.

b) skládání: tisíciletí, dobrovolné, třímetrovou, spolupracovníci; sousloví: 2. světové války, zdravotní sestry;

c) pře-lom-u, doz-věd-ěl, svět-ov-é, po-da-ř-il-o, vy-váž-el-a.

3. celostátní, dobrodruh, levostranný, koloběh, tlakoměr, dvouhra, rybolov, národopis, slunovrat.

## strana 103

### C. Zkracování

1. A. UK, a); B. OSN, b); C. USA, c); D. ČR, NATO b); E. PS PČR, c).

2. a) doktor všeobecného lékařství (lékař), doktor veterinárního lékařství (veterinář), doktor práv (právník), bakalář, magistr, inženýr, doktor (filozofie), diplomovaný specialista, profesor, docent

b) pí – paní, p. – pan, sl. – slečna, atd. – a tak dále, aj. – a jiné, apod. – a podobně, např. – například, tzv. – takzvaný, mj. – mimo jiné, PSČ – poštovní směrovací číslo, EU – Evropská unie, ČTK – Česká tisková kancelář, AV ČR – Akademie věd České republiky, DAMU – Divadelní fakulta Akademie múzických umění, OÚ – obecní úřad.

3. a) Kikisobla, zvaná též princezna Angelina, byla dcera náčelníka kmene Squamišů, který žil na území dnešního Seattlu. S prvními osadníky žili indiáni v míru a oboustranném respektu. Roku 1855 se vztahy s bílými muži zhoršily. Americká vláda rozhodla, že se indiáni musejí přemístit do rezervace. Angelina to jako jediná odmítla a zůstala ve své dřevěné chýši. Zachovala si důstojnost náčelníkovy dcery. Aby byla schopna uživit se, musela prát špinavé prádlo osadníkům a prodávat tradiční indiánské dekorační předměty. Byla pohřbena na místním hřbitově v rakvi ve tvaru kanoe.

b) slovo vzniklé skládáním: oboustranném, slovo přejaté: respektu, rezervace, dekorační.

## strana 104

### D. Přejímání

1. a) Tuhle mi otec našťavaně řekl, že většího cholerika, než jsem já, neviděl. Nevěděl jsem, co to slovo znamená, a tak jsem se rozhodl, že to zjistím. Cholerik je člověk, který má sklon k výbuchům hněvu a k agresi, těžko se ovládá a často reaguje impulzivně. Nejraději by prorazil hlavou zeď. Ta charakteristika ke mně sedí. S otcem ale souhlasit nemohu, protože mě určitě předčí. A teď vám vysvětlím, proč v určitých situacích jednáte tak, jak jednáte. Proč cholerik vyletí a flegmatik zůstává chladný? Může za to temperament. Je vrožený a trvale se

projevuje určitým způsobem reagování na vzniklé situace. Kromě choleriků a flegmatiků jsou mezi námi i sangvinici a melancholici.

**b)** cholerik – prudký, vznětlivý, popudlivý člověk; agrese – útočné napadení; vpád, útok, výboj; reagovat – projevit reakci, odpovídat; impulzivně – prudce, vznětlivě; charakteristika – vytčení příznačných, podstatných znaků; situace – souhrn podmínek, okolností vztahujících se k někomu, něčemu; stav, poměry; flegmatik – člověk povahy klidné, chladnokrevné, lhostejné, netečné; temperament – souhrn citových a volních znaků lidské povahy určujících chování a zvláštní reakci člověka na vnější podněty; sangvinik – člověk povahy živé, rychle se přizpůsobující okolí, přítom však vyrovnaný; melancholik – trdnomyslný, těžkomyslný, zádumčivý člověk; c) k výbuchům a k agresi.

**2. a), b)** 1. monolog, 2. synonymum, 3. metafora, 4. archaismy, 5. anekdota, 6. tragédie, 1. komedie, 2. poezie, 3. biografie, 4. komiks, 5. žurnalista; tajenka: lyrika (z řečtiny; literární žánr vyjadřující subjektivní pocity, city, nálady), epika (z řečtiny; literární žánr vyznačující se výpravnou dějovostí).

## strana 105

### 2. VÝZNAM SLOVA

#### A. Slova nadřazená, podřazená, souřadná

1. c).

2. **a)** B; A – ptáci, **b)** B – kosti, C – zvířata, D – nádobí.

#### B. Slova jednoznačná a mnohoznačná

1. **a)** Zeus, nejvyšší řecký bůh, byl prý jako dítě živěn medem. I proslulí řečtí básníci Homér a Euripides vyzdvihovali význam medu pro lidské zdraví. Také Pythagoras ve svých spisech o medicíně tvrdil, že med se vyznačuje různými léčivými vlastnostmi. Pythagorovi stoupenci se dokonce živilí výlučně vegetariánskou stravou a medem. Hippokrates, známý průkopník lékařství, úspěšně používal včelí med jako lék proti horečce. Jedna z legend vypravuje o tom, že se na jeho hrobě usadil roj včel, které produkovaly zvláštní med léčící dětská onemocnění.

## strana 106

**b)** nejvyšší – 1. p., č. j., r. m. (živ.), měkké, vz. jarní; dítě – 1. p., č. j., r. s., vz. kuře; proslulí – 1. p., č. mn., r. m. (živ.), tvrdé, vz. mladý; vyzdvihovali – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas min., r. činný, v. nedok., 3. tř., vz. kupuje; význam – 4. p., č. j., r. m. (neživ.), vz. hrad; zdraví – 4. p., č. j., r. s., vz. stavení; spisech – 6. p., č. mn., r. m. (neživ.), vz. hrad; tvrdil – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., r. činný, v. nedok., 4. tř., vz. prosí; léčivými – 7. p., č. mn., r. ž., tvrdé, vz. mladý; vlastnostmi – 7. p., č. mn., r. ž., vz. kost; stoupenci – 1. p., č. mn., r. m. (živ.), vz. muž; produkovaly – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas min., r. činný, v. nedok., 3. tř., vz. kupuje; onemocnění – 4. p., č. mn., r. s., vz. stavení

**c)** dítě – nedospělý lidský jedinec; vegetariánský – převážně rostlinného původu; med – hustá sladká šťáva z rostlinných šťáv a z pylu, které včely v útrokách přeměňují a ukládají již jako med do buněk plástů; včela – společenský hmyz, chovaný člověkem pro med; d) A. ne; B. ano; C. ano; D. ano; e) A. ano; B. ano; C. ano; D. ano; f) medicíně – lékařství, vegetariánskou – převážně rostlinnou.

2. buňka (J), třída (M), pánev (M), sloveso (J), čitatel (J), ouvej (J), myš (M), ucho (M), leknín (J) palice (M), nerost (J).

3. V cukrárně si dala rakvičku (META) a vídeň (METO). K obědu jsme měli segedín (METO) s knedlíkem. Nechal se ostříhat na ježka (META). Milovala všechny sladkosti (METO). Škola (METO) vede žáky k samostatnosti. Měl zarudlé mandle (META) a rýmu. Myslivec našel v lese pytlácké oko (META). Mám ráda kočičí jazýčky (META). Oblíbila si Picassa (METO). Zuby (META) na pile by potřebovaly nabrousit. Dala si do vázy kočičky (META).

Ztratila se jí myš (META) k počítači. Byl na rentgenu (METO) plic. Otec byl dříve považován za hlavu (META) rodiny. Přišlo tam celé město (METO). Koupil si dva lístky (META) na koncert. Uměla přemet, ale most (META) jí nešel. Výsledná síla je pět newtonů (METO). V tělocviku jsme skákali přes kozu (META).

## strana 107

4. a) 1. zebra, 2. Čína, 3. Damašek, 4. Paříž, 5. list, 6. trubička, 7. ucho: tajenka: rampouch.

b) Chodci mají přecházet silnici po zebře (META). K obědu jsme měli činu (METO) s rýží. Měla povlečení z damašku (METO). Ke svačině si koupil paříž (METO) a dva rohlíky. Poslal mi popsany list (META) papíru. V cukrárně si objednal trubičku (META). Hrníček měl uražené ucho (META).

### C. Sousloví a rčení

1. Ten nemá ani za mák (obrazné pojmenování) rozumu. Nejraději měla buchty s mákem (základní význam). K podzimu (základní význam) patří sychravé počasí a plískanice. Užívala si podzimu (obrazné pojmenování) života. Vládl železnou (obrazné pojmenování) rukou. Najděte na mapě místa s těžbou železné (základní význam) rudy. Do pokoje vlétla můra (základní význam). Asi každého z nás občas trápí nějaká noční můra (obrazné pojmenování). Vrána (základní význam) je název některých pěvců z rodu krkavec. Mirek Dušín byl mezi ostatními kluky bílá vrána (obrazné pojmenování). Můj bratr je černá ovce (obrazné pojmenování) rodiny. Na zahradách u rodinných domů jsou stále častěji vidět ovce (základní význam).

## strana 108

2. kápnout božskou – přiznat se, házet klacky pod nohy – škodit, házet flintu do žita – vzdát se, mazat med kolem úst – lichotit, strouhat mrkvičku – posmívat se; vytrhnout trn z paty – škodit, pít někomu krev – rozhněvat někoho, mít dlouhé vedení – být hloupý, skočit někomu na špek – nachytat se, spadl mu kámen ze srdce – ulevilo se mu, padnout do oka – zalíbit se, sypat si popel na hlavu – litovat.

### D. Synonyma, antonyma, homonyma

1. a) Čert letěl rychle (pomalu) jako blesk, možná i rychleji. Když minula půlnoc, byl nad Římem. Trochu (hodně) si úkol usnadnil (ztížil), protože popadl sloup z prvního (posledního) římského kostela. Hodil si ho na záda a vznesl se do výše (dolů). Proto dodnes v kostele Santa Maria i Trastevere v jeho sloupořadí jeden sloup chybí (přebývá).

b) Čert se naštěstí tou námahou zdržel tak moc, že doletěl zpět k Vyšehradu právě ve chvíli (v okamžiku, v momentu), kdy ranní mše v kostele skončila. Dábel viděl (pochopil, uvědomil si), že prohrál (nezvítězil, nevyhrál). Mrštíł (praštíł, hodil) sloupem vztekle (naštvaně, rozzlobeně) o zem. A vysvobozený kněz? Karet už se nikdy nedotkl, a když šel kolem hospody, raději se díval (koukal, hleděl) jinam.

c) rychle jako blesk;

d) A. ano; B. ne; C. ano.

## strana 109

2. Např.: najít – ztratit, chytrý – hloupý, poslouchat – zlobit/neposlouchat, hladký – hrubý/drsný, mluvit – mlčet, čistý – špinavý, smát se – plakat, měkký – tvrdý, pomáhat – škodit, dobrý – špatný; křičet – šeptat, suchý – mokrý.

3. 1. holohlavý, 2. moudrý, 3. mokrý, 4. složitý, 5. slavný, 6. chybný, 7. nemajetný, 8. statečný; **tajenka: homonyma**; Homonyma jsou slova stejně znějící, ale mající různý význam.

4. kohoutek (M), myš (M), houba (M), box (H), rys (H), rentgen (M), hlava (M), vlna (H), kolej (H), topí (H), zub, (M), raketa (H), kladívko (M), koruna (M), stát (H), zámek (H), lopatka (M), trubička (M), los (H), role (H), jez, (H), pánev (M).

### E. Slova neutrální a citově zbarvená

1. **a)** kůň (N) – herka (H) – koníček (L); **b)** tatínek (L) – fotr (H) – otec (N); **c)** peníze (N) – prachy (H) – penízky (L); **d)** barabizna (H) – dům (N) – domeček (L); **e)** děťátko (L) – dítě (N) – fracek (H); **f)** pejsánek (L) – hafan (H) – pes (N).

2. **a)** „Pepíčku, napapej se, vyčisti si zoubky a jdi spinkat.“ **b)** „Pepane, nažer se, vyčisti si kelcny a běž chrápat.“

### strana 110

#### OPAKOVÁNÍ – ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA, STAVBA A VÝZNAM SLOVA

1. **a)** rozkazovací, **b)** tázací, **c)** oznamovací

2. a)

3. **závodník:** zá – vod – ník – není, **podzimních:** pod – zim – n – ích, **lékařovým:** není – lék – ařov – ým, **odběhli:** od – běh – l – i

4. **a)** mrkev – petržel, celer; zelenina; **b)** tenis – hokej, kopaná; sport; **c)** modrá, červená, žlutá – barva

5. d)

6. b), c)

7. a), b)

8. a)–A, b)–D, c)–E, d)–B, e)–C

9. c)

10. b)

## Uč. str. 111–113 VII. OPAKOVÁNÍ MLUVNICKÉ ČÁSTI

### strana 111

1. a), c)

2. **a)** síť s oky, pane obhájce, o Karlu Čapkovi, od toho data, z Pythagora – 4 chyby; **b)** zajíc stříhal ušima, pane poslanče, v novém dramatu, od Spartaka – 0 chyb; **c)** stůl s kovovými nohami, v novém planetáriu, od Archimeda – 2 chyby; **d)** na ramenech jeřábu, o Janu Nerudovi, v cyklu básní, manželka Dia – 2 chyby.

3. **a)** tamější lidé, větší kluk, dva plaší zajíci, pečící forma, bítešští pekaři – 1 chyba; **b)** nejnámější knihy, vyšší sloup, tiší chlupci, trávicí soustava, slezští radní – 3 chyby; **c)** vědomě lže, krotší lev, je hlušší než já, mí plaší bratři, žehlicí Eva, pražští radní – 1 chyba; **d)** nejjemnější látky, maličcí hoši, je plašší než já, lepicí páska, valašští rodáci – 1 chyba.

4. c).

5. b), d), f).

6. a) někomu – neurčité, mnou – osobní, tomu – ukazovací, vás – osobní;

**b)** čtvery – určitá, druhová, několik – neurčitá, základní;

7. e) , f).

8. b) , c).

## **strana 112**

9. a).

10. c).

11. předla – N, 1., nese; utrhli – D, 2., tiskne; malují – N, 3., kupuje; opřel se – D, 1., umře; věříš – N, 4., prosí; hledal – N, 5., dělá.

12. a), b), c)

13. a), b)

14. b), c)

15. a) Kvůli prohře (PU příčiny) změnili trenéra. b) Navzdory nachlazení (PU přípustky) přišel na trénink. c) Přišla si zahrát (PU účelu) šachy. d) Při teplotách (PU podmínky) pod nulou sníh netaje.

## **strana 113**

16. d), e)

17. a) Přišel se podívat (PU účelu) na nový film. b) Snaha získat (Pkn) medaili byla obrovská. c) Líbilo by se mi pracovat (Po) z domova. d) Zapomněla si přinést (Pt) přezůvky.

18. a) IV. Jirka, zdá se, nemá dnes dobrou náladu. b) I. Vážení přátelé, ráda bych se představila. c) III. Na Evu, na tu se můžu spolehnout. d) II. Karel IV., Otec vlasti, nechal postavit Karlštejn.

19. O prázdninách pojedu na týden na soustředění nebo na tábor a pak budu chodit na brigádu, abych si vydělal nějaké peníze a mohl si koupit nový mobilní telefon. **b).**

20. d)

21. b)

22. c)

## **Uč. str. 114–143 VIII. STYLISTIKA**

### **strana 114**

#### **1. SLOHOVÉ ÚTVARY**

1. kontrola v učebnici na stranách 114–128 k pojmům: výklad, výtah, výpisky, vypravování, popis, líčení, charakteristika, úvaha, proslov

#### **A. Výklad**

### **strana 115**

1. **b)** používá spisovný jazyk a odborné termíny, objektivně podává odborné poznatky o chování šimpanzů

**c)** zařazení šimpanzů a jejich dělení, život v tlupě, zvláštní schopnosti šimpanzů, řeč a počítání, sebeuvědomění a pokus se zrcadlem, házení předmětů, nejinteligentnější zvířata.

### **strana 116**

#### **B. Výpisky**

1. **b)** budování Stonehenge primitivními nástroji a vztyčování obřích kamenů; Stonehenge v legendách; účel stavby.

## **strana 117**

### **C. Výtah**

**1. b)** 1. začátek průmyslové revoluce, parní stroj (vynálezce James Watt); 2. využití páry v dopravě; 3. vynálezce lokomotivy G. Stephenson; 4. rozvoj paroplavby (R. Fulton), lodní šroub, 5. parovozy.

## **strana 118**

### **D. Vypravování**

**1. a)** ano

**b)** 1. jsou negramotní, otec neumí psát a matka číst; 2. na návštěvu cirkusu, která se překrývá se svatbou nejstaršího syna; 3. maminka dostala vstupenky v práci za odměnu.

## **strana 119**

**c)** patřila – náležela, ke smetánce – lepším rodinám (vyšším vrstvám), uměl číst – se naučil číst, pečlivě – úzkostlivě; dostala – obdržela, rezolutně – rozhodně, koncem týdne – před víkendem, tísnila – mačkala, přispělo – mělo za následek, určil – vybral

**d)** Humoristický román líčí komické události a humorné stránky života. Využívá epizodickou kompozici, staví na situační i jazykové komice, využívá kuriózní příklady, nadsázku a prvky parodie.

**2. b)** 1. cesta na vrchol; 2. rozhledna; 3. trable na zpáteční cestě; 4. veselé setkání v Kutné Hoře; 5. zasloužená večeře.

**c)** citoslovce, krátké věty, spád děje (dějová slovesa), přímá řeč, přirovnání.

## **strana 120**

**3. b)** bajka; v bajce vystupují zvířata, mluví jako lidé, mají lidské vlastnosti, které jsou kritizovány, na závěr je ponaučení.

**c)** Hladová přišla a hladová odcházela.

**4.** Letos jsme strávili dovolenou v Itálii. Prožili jsme tam osm dní. I když jsme se nejčastěji opalovali na pláži, přesto jsme uskutečnili dva výlety. Nejprve jsme zamířili do Benátek. Kromě prohlídky města jsme se nechali povozit v gondole po Velkém kanále. Další výlet jsme podnikli do Říma. Počasí nám celou dobu přálo. Letošní dovolená se vskutku vydařila.

## **strana 121**

### **E. Popis**

**1. a)** Do mísy nasypeme mouku, uprostřed uděláme důlek, do něho nadrobíme droždí, přilijeme vodu, přikryjeme a necháme vzejít kvásek. Potom rozklepneme vajíčko, osolíme, přidáme nakrájené rohlíky a zpracujeme vláčné těsto. Necháme kynout asi 1 hodinu. Těsto rozválíme, vyválíme asi 20 cm dlouhé válečky. Vaříme je pod pokličkou v mírně osolené vodě 15–20 minut. Uvařené knedlíky propíchneme vidličkou, aby se nesrazily. Kynuté houskové knedlíky servírujeme jako přílohu ke guláši, omáčkám nebo zelí.

**b)** Jednotlivé kroky pracovního postupu jsou řazeny tak, jak po sobě časově následují. Vše je popsáno stručně a srozumitelně. Kuchařský recept obsahuje výčet surovin, které budou zpracovávány.

## strana 124

### F. Líčení (citově zbarvený popis)

1. **a)** ano; jedná se o líčení, zachycuje atmosféru okamžiku, pocity, dojmy, nálady, obsahuje obrazná pojmenování.

## strana 125

2. perly rosy – metafora, smaragdová tráva – metafora, moře mě objalo svými rukama – metafora (personifikace), žhavý déšť – epiteton, řeka čaruje – metafora (personifikace), diamanty nočního nebe – metafora, duby posmutněly – metafora (personifikace), ohýnky petrklíčů – metafora, tekutá tma – epiteton.

3. **jaro** – např.: jaro vytahuje trávu, jaro vítá ptáčky z teplých krajů, maluje kraj nazeleno, rozhazuje kvítí, polštáře žlutých pampelišek, koberce fialek; **léto** – pole voní obilím, zlaté klasy, sluneční paprsky si nedopřejí oddechu; **podzim** – den se ztrácí, mlha vládne kraji, deštivý panáček si nedopřává oddechu, podzim mává vlaštovkám, listy září všemi barvami; **zima** – krutá ledová dáma, na okapech rostou rampouchy, na kraji leží bílá peřina.

## strana 126

### G. Charakteristika

1. **b)** jde o kombinaci přímé a nepřímé charakteristiky

## strana 127

c) kaligrafické písmo – krasopis

d) malířství; na přelomu 19. a 20. století (1860–1939); secese; Slovanská epopěj.

2. **a), c) a) upřímný** – říká pravdu (pravdomluvný); **b) dobrosrdečný** – mající dobré srdce (dobrácký, dobromyslný); **c) ohleduplný** – nemyslí jen na sebe (vnímavý, citlivý); **d) odvážný** – ničeho se nebojí (statečný); **e) pilný** – člověk, který nezahálí (pracovitý); **f) paličatý** – vše dělá po svém, nepřijme názor druhého (tvrdohlavý); **g) sebestředný** – zaměřený jen sám sebe, myslí jen na sebe (egoistický); **h) bezcitný** – člověk bez citu (necitlivý, krutý); **i) pokrytecký** – člověk, který se přetvařuje (neupřímný);

**b)** kladné: a), b), c), d), e); záporné: f), g) h), i).

3. Můj kamarád Vilém je na svůj věk středně vysoké postavy. Měří asi 165 cm. Při chůzi se klátí, jeho nohy připomínají písmeno „O“, za což může jeho záliba – ježdění na koni. Na světlém obličejí nás zaujmou pihy. Skoro pořád se usmívá. Na obličejí vynikají modré oči, zato nos a ústa se skoro ztrácejí, jak jsou malá. Na hlavě mu rostou dlouhé hnědé vlasy, které mají zakrýt odstávající uši. Ale i tak mu to sluší...

4. **b) přímá charakteristika:** Je to hubený chlapec. Má černé vlasy. Harry je zdvořilý... je velice statečný. Je například velmi paličatý; **nepřímá charakteristika:** několikrát dokázal zachránit celý kouzelnický svět; pro své přátele je ochoten nasadit i život; občas si vybíjí vztek na někom, kdo za to nemůže; často se podceňuje, někdy navíc nedokáže přiznat svou chybu.

### H. Úvaha

## strana 129

1. **b)** text se zamýšlí nad stavem přírody z různých pohledů, v závěru je zhodnocení, jsou použita slovesa uvažování, řečnické otázky a hodnotící příslovce.

c) 1. Představa přírody a její krásy; 2. Stav dnešní přírody, co všechno je špatně; 3. Otázka odpadu; 4. Přírodní pochody, nebo pomsta? 5. Poučení – berme na přírodu ohled.

**3. „Když jsi přišel na svět, plakal jsi a všichni se radovali. Žij tak, aby všichni plakali, až jej budeš opouštět.“** – Tento citát znamená, že člověk by měl žít dobrý a smysluplný život. Když se narodíme, ostatní mají radost. Až zemřeme, měli bychom po sobě zanechat tolik dobra, lásky a hezkých vzpomínek, že ostatním bude líto, že odcházíme.

**„Přítel je ten, kdo o vás ví všechno a má vás pořád stejně rád.“** Citát říká, že opravdový přítel nás přijímá takové, jací jsme. Zná naše dobré i špatné vlastnosti, naše chyby i slabosti, ale přesto nás má rád a stojí při nás.

**„Humor je sůl země a kdo je jím dobře prosolen, uchová se dlouho čerstvý.“** Karel Čapek tím říká, že humor je v životě velmi důležitý. Pomáhá člověku zvládat těžké situace, udržuje ho v dobré náladě a brání tomu, aby byl zatrpklý nebo příliš vážný.

**„Technika překonala všechny vzdálenosti, avšak nevytvořila žádnou blízkost.“** Tento citát znamená, že technika nám umožňuje být ve spojení s lidmi na dálku, například telefonem nebo internetem. Sama o sobě ale nezaručí skutečnou blízkost, porozumění a dobré vztahy mezi lidmi.

## 2. FUNKČNÍ STYLY

### strana 131

1. b) Jednotlivé ukázky spojuje téma hudby, liší se však obsahem. Každá ukázka představuje jiný funkční styl;

c) A. vzkaz – prostěsdělovací styl; B. výklad – odborný styl; C. rozhovor – publicistický; D. pohádka – umělecký styl; E. životopis – administrativní styl

d) etapa – období, fáze; „ponorková nemoc“ – zvýšené napětí v důsledku psychické únavy a nedostatku soukromí při delším pobytu v malé uzavřené skupině; zřejmě odvozeno od námořníků na ponorkách, kde byli izolováni od okolního světa.

### strana 132

#### A. Prostěsdělovací styl

1. b) A. blahopřání / gratulace k narozeninám, B. SMS zpráva + vizitka, C. blahopřání / gratulace ke svatbě, D. Kondolence, E. inzerát

### strana 133

#### B. Administrativní styl

3. Tučně jsou opravené či doplněné údaje.

#### Životopis

Jméno: **Jaroslav Vomáčka**

#### Vzdělání:

1984–1988 **SOU Lochnovice...**; **ukončeno maturitní zkouškou**

1976–1984 **Základní škola v Lochnovicích**

#### Doplňující vzdělání:

1990 **mistrovská zkouška, SOU Lochnovice**

#### Pracovní zkušenosti:

1995 – 2018 **vedoucí a majitel autoservisu, Autoservis Votruba, s. r. o., Joudov 1, 123 45 Joudov**

1988–1995 **automechanik a vedoucí mistr Autoopravna Lochnovice**

## Znalosti a dovednosti:

Jazyky: základní znalost ruského jazyka

Ostatní: řidičský průkaz sk. B

### strana 134

#### C. Odborný styl

**2. eufemismus** – český jazyk a literatura (pojmenování, které zlehčuje nebo zmírňuje nepříjemnou skutečnost); **pipeta** – chemie (skleněná odměrná trubice na kapaliny), **buňka** – biologie (základní stavební a funkční jednotka těl živých organismů); **chlor** – chemie (žlutozelený jedovatý plynný prvek ze skupiny halogenů); **dělitel** – matematika (číslo, kterým se dělí); **pomlka** – hudební výchova (neboli pauza, hudební značka v notovém písmu, která určuje ve skladbě, kde se nemá hrát či zpívat); **vykřičník** – český jazyk a literatura (interpunkční znaménko, zpravidla pro ukončení věty rozkazovací nebo zvolací); **basový klíč** – hudební výchova (používá se pro notový zápis partu violoncella, kontrabas, nízkých dechových nástrojů); **bohemistika** – český jazyk a literatura (vědní obor, který se zabývá českým jazykem a literaturou); **chlorid sodný** – chemie (sloučenina chloru a sodíku, kuchyňská sůl); **tónina** – hudební výchova (příslušnost tónového materiálu hudební skladby k určité stupnici); **antonymum** – jazykověda (slovo opačného významu); **symfonie** – hudební výchova (orchestrální skladba, zpravidla o čtyřech větách, složená v cyklické sonátové formě); **aluminium** – chemie (hliník, lehký kovový prvek); **blizna** – biologie (část pestíku, orgánu rostlinného květu); **kružnice** – matematika (množina všech bodů v rovině, které leží ve stejné vzdálenosti od pevně daného bodu, zvaného střed); **akord** – hudební výchova (označení pro souzvuk tří a více současně znějících různých tónů); **končetina** – biologie (kloubovitý nebo chápavý výčnělek živočišného těla); **hustota** – chemie (hmotnost objemové jednotky látky); **poezie** – český jazyk a literatura (básnictví, básnické výtvoř); **samohláska** – český jazyk a literatura (hlásky, jejichž charakteristickým rysem je tón); **trávicí soustava** – biologie (orgánová soustava, která zajišťuje příjem, zpracování potravy, vstřebání živin a vyloučení nestrávených zbytků); **rovnice** – matematika (algebraický útvar vyjadřující rovnost, ve kterém vedle daných čísel je ještě neznámá, která se má vypočítat); **membrána** – biologie (polopropustná povrchová vrstva buňky schopná propouštět látky ze zevního prostředí do buňky a zpět); **úsečka** – matematika (část přímky mezi dvěma body); **minerál** – biologie (nerost, vzniká přírodní činností); **algebra** – matematika (odvětví matematiky zabývající se především řešením rovnic určitého typu a teoriemi s tím souvisejícími); **sloučenina** – chemie (látky vzniklé sloučením, tedy chem. reakcí z látek jednodušších); **taktová čára** – hudební výchova (kolmá linka na notové osnově, která ukazuje hranici taktu).

3. A – výklad

### strana 135

3. B – výtah; C – referát.

### strana 136

#### D. Publicistický styl

1. a) zpráva.

**b) analytička** – provádí analýzu; zkoumá jednotlivé složky a vlastnosti nějakého jevu, činnosti apod. a jejich vývoj; **kauza** – právní případ; **laudatio** – pochvalný projev při oficiální oslavě nějaké osoby nebo instituce; **laureátka** – osoba poctěná za své mimořádné dílo (práci) veřejnou cenou.

**c)** Cena Ferdinanda Peroutky je novinářské ocenění, které bylo zřízeno u příležitosti 100. výročí narození českého novináře a publicisty Ferdinanda Peroutky; ocenění má být udělováno mravně bezúhonných publicistům za jejich práci mimořádné úrovně, která vychází z demokratické orientace. Ferdinand Peroutka – český spisovatel, dramatik a publicista. Bývá považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů české předválečné demokratické žurnalistiky. Je autorem díla Budování státu, pojednávajícího o vzniku a prvních

letech Československa. Po komunistickém únorovém převratu roku 1948 odešel do exilu; vedl české oddělení rádia Svobodná Evropa.

## **strana 137**

### **ZPRÁVA**

1. a) A. Pražský magistrát jedná o tom, kde by mohla být umístěna Muchova Slovanská epopěj. B. Objevují se domněnky o růstu cen diamantů kvůli rozhodnutí zavřít největší diamantový důl světa. C. Vědci z curyšské univerzity zjistili, že k zmírnění globálního oteplování planety by mohla vést masivní výsadba stromů.

b) Ano, u většiny ukázek lze odpovědět na otázky co, kdy, kde, jak a proč. Některé odpovědi jsou ale pouze stručné nebo nepřímé, například přesné budoucí datum uzavření dolu nebo přesné místo pro Slovanskou epopěj uvedeno není.

### **REPORTÁŽ**

## **strana 139**

1. b) A. ne, B. ne, C. ano, D. ne.

c) Zuluové jsou hrdý africký národ s bohatou historií. Jejich první král Shaka změnil způsob boje a upravil původní oštěp na účinnější zbraň pro boj zblízka. Díky tomu si podmanil jiné kmeny a sjednotil dříve znepřátelený národ. Zuluové jsou hrdí na své války a vítězné bitvy s Angličany a Búry. V textu také vystupují zuluští chlapi v tradičním kroji, kteří ukazují, že si jejich národ dodnes uchovává své zvyky, tanec a hrdost.

d) Autor nejen podává fakta o životě afrického národa Zulu, který sám poznal – pracuje s detailem, jeho cílem není jen podat výčet strohých informací, ale snaží se čtenáře přenést mezi Zuluy prostřednictvím vyprávění svého zážitku s použitím přímé řeči, a tak ho zaujmout.

2. a) Podle textu Karla Plíhala je amnestie udělení svobody pro „zavřené“.

## **strana 140**

### **FEJETON**

1. b) Skrytý význam věty je humorná narážka na Walta Disneyho a jeho slavnou postavičku Mickey Mouse. Walt Disney – americký filmový producent, režisér, scenárista, dabér, animátor, který vytvořil řadu světově známých kreslených postav, včetně myšáka Mickey Mouse. Walt Disney je tak s myšákem neodmyslitelně spjat, proto by si jeho a jakékoli myši s nadsázkou mohl pozvat i do svého bytu v 11. patře.

## **strana 141**

### **INTERVIEW, PODCAST**

1. c) **Podcast** je zvukový pořad na internetu, který si člověk může pustit kdykoliv. Většinou má podobu rozhovoru, vyprávění nebo komentáře k určitému tématu. Podcasty mohou být například o sportu, škole, historii, zdraví, kultuře nebo zajímavých lidech. Poslouchají se třeba v mobilu, v počítači nebo v aplikacích jako Spotify či Apple Podcasts.

## **strana 142**

### **E. Umělecký styl**

1. a) A. poezie (psána ve verších), B. drama (přímé jazykové promluvy postav s popisem jednání určené k předvádění na jevišti), C. próza (neveršovaná literární tvorba).

## strana 143

- b) Autor básně hledá strašidlo a zloděje u něj v domě. Ukáže se, že strašidlem a zlodějem je on sám, když večer vyjídá lednici.
- c) V závorkách jsou scénické poznámky. Nedorozumění vyplývá z existence homonym (Smil Flek – smyl flek). Archaismy – např.: přírodozpytec, odění.
- d) Personifikace – např.: ptáci si povídají, ptačí maminka opatruje děti.

## Uč. str. 144–161 IX. KOMUNIKACE

### strana 144

#### 1. MIMOSLOVNÍ KOMUNIKACE

1. a) **A:** Muž má zvednutou ruku před tělem, může tím naznačovat „stop“, nesouhlas nebo že nechce pokračovat v rozhovoru.

**Situace:** Ve škole nebo v práci odmítá návrh ostatních nebo žádá, aby ho nepřerušovali.

**B:** Muž gestikuluje rukama, pravděpodobně něco vysvětluje nebo zdůrazňuje.

**Situace:** Při poradě vysvětluje ostatním svůj názor nebo prezentuje nápad.

**C:** Lidé si podávají ruce přes stůl, jde o gesto pozdravu, souhlasu nebo dohody.

**Situace:** Skupina se na něčem domluvila a podáním ruky potvrzuje spolupráci.

b) Mimoslovní komunikace je dorozumívání beze slov. Patří sem například mimika, gesta, pohledy, postoj těla, pohyby rukou, vzdálenost mezi lidmi nebo podání ruky.

#### 2. SLOVNÍ KOMUNIKACE

1. a) první rozhovor je neformální, protože obsahuje hovorové a nespisovné výrazy, hovoří spolu dva kamarádi

### strana 145

b) V rozhovoru 1 jsou nespisovné výrazy například: **Čau, hele, cool, nějakaj, design, fajn, bych za sebe přihodila, hláška, vystihuje, borci, jasný, šlo by, chaos, stříh**

c) Výraz „bylo by cool“ znamená, že by něco bylo dobré, pěkné, moderní, zajímavé nebo působivé

### strana 146

2. b) Všechny tři rozhovory řeší stejnou situaci: host reklamuje špatně připravené jídlo. Liší se ale způsobem komunikace. V **rozhovoru 1** je host velmi útočný a nezdvořilý, číšník se naopak snaží být klidný a vstřícný. V **rozhovoru 2** komunikují oba slušně a zdvořile. V **rozhovoru 3** se host snaží mluvit slušně, ale číšník reaguje nevhodně, urážlivě a neprofesionálně.

c) Nepatřičně se chová **číšník ve třetím rozhovoru**, protože je drzý, zesměšňuje hosta a odmítá uznat problém. Nepatřičně se chová také **zákazník v prvním rozhovoru**, protože mluví hrubě, útočně a používá nevhodné výrazy.

d) V rozhovoru 1 host říká jen „**číšníku**“, což působí dost nezdvořile. V rozhovoru 2 říká „**pane číšníku**“, což je správné a zdvořilé oslovení. V rozhovoru 3 také říká „**pane číšníku**“, což je rovněž správné.

e) V prvním rozhovoru je přirovnání: „Ta svíčková je studená jak psí čumák.“

f) Nespisovné slovo je „fakt“ (opravdu, skutečně) a „furt“ (pořád). **Furt se vám něco nelíbí.** → Pořád se vám něco nelíbí.; **Nebo fakt nemám čas** → opravdu nemám čas.

## strana 147

4. b) Václav Havel byl český dramatik, spisovatel, esejista, disident a politik. Narodil se roku 1936 v Praze a zemřel roku 2011. Patřil k významným osobnostem české kultury i politiky. Byl kritikem komunistického režimu a jedním z mluvčích Charty 77. Za své názory byl pronásledován a vězněn. Po sametové revoluci se stal roku 1989 prezidentem Československa a později byl také prezidentem České republiky. Mezi jeho známá dramata patří například Audience, Vernisáž nebo Vyrozumění. Ukázka pochází z divadelní hry Audience, v níž vystupuje postava Ferdinanda Vaňka.

c) o postavách se nedozvídáme téměř nic, jelikož jde o **absurdní drama**; V ukázce vystupují **sládek a Ferdinand Vaněk**. Jde o **dialog**, protože spolu přímo rozmlouvají dvě postavy. Sládek se snaží z Vaňka vytáhnout informace a zároveň naznačuje, že se o něj někdo zajímá (pravděpodobně zde autor myslel tajnou policii). Vaněk odpovídá opatrně a slušně.

d) Václav Havel se stylizoval především do postavy Ferdinanda Vaňka. Vaněk je vzdělaný spisovatel, který kvůli politické situaci pracuje v pivovaru, což připomíná Havlovu vlastní životní zkušenost.

e) **Vaněk** mluví spisovněji, stručně a zdvořile, například „Ano“, „Přirozeně“, „Můžete“. **Sládek** používá hovorovější výrazy, například „hele“, „jasný“, „Fakt“, „něco ti povím“. Rozdíl ukazuje jejich odlišné vzdělání, postavení i povahu: Vaněk je kultivovaný a zdrženlivý, Sládek je neformální, nátlakový a sebejistý.

## strana 148

5. b) Texty **A1 a B1** jsou psané jako **dialog**. Postavy spolu přímo mluví, střídají se v promluvách. Texty **A2 a B2** jsou spíše **monologické promluvy**. Mluví jedna osoba delší souvislou řečí a obrací se k ostatním.

d) Slovo robot pochází z češtiny, ze slova robota, které znamená nucená práce nebo těžká práce. Autorem slova je Josef Čapek, bratr Karla Čapka. Karel Čapek toto slovo použil ve své hře R.U.R.

e) Ironie je použita v textu B1. Mluvčí se ptá „A co za tím bylo dnes?“, ale ve skutečnosti neočekává běžné vysvětlení, spíše ironicky naznačuje, že druhý člověk zase přijde s nějakou výmluvou.

## 3. ODLIŠUJEME FAKTA OD NÁZORŮ

### strana 151

#### 1. b) A – FAKT

V textu je jasně uvedeno, že šlo o shromáždění studentů na Albertově k uctění Jana Opletala a výročí uzavření vysokých škol.

#### B – NÁZOR

V textu je formulace „**podle některých zdrojů**“, takže údaj 50 000 není úplně jistý.

#### C – FAKT

Čas 16.40 a následný odchod části demonstrantů na Vyšehrad jsou v textu uvedeny jako konkrétní informace.

#### D – NÁZOR

V textu je napsáno „**podle jedné z hypotéz**“, takže nejde o jistý fakt.

#### E – FAKT

Text přímo uvádí, že část demonstrantů šla do centra a na Perštýně byli zastaveni a obklíčeni Veřejnou bezpečností.

## F – NÁZOR

V textu je formulace „**podle odhadů**“, tedy počet zraněných není přesně ověřený.

## G – NÁZOR

V textu je napsáno, že se rozšířila zpráva, že student Martin Šmíd **údajně** zemřel. Slovo „údajně“ ukazuje, že informace nebyla jistá.

## strana 152

### 4. MÉDIA A MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE

2. b) např.: **Školní Master Chef má svou vítězku**

**d) Master Chef** – kuchařská soutěž / mistr kuchař

**menu** – jídelníček

**dezert** – moučník / zákusek

**kulinářský** – kuchařský / týkající se vaření

## strana 153

**3. b)** Anna Konečná reaguje na Petra Černého: „@Petr Černý, hlavně, že neměla protekci tvoje Maruška...“

Zuzka Jedličková reaguje na Tomáše Stehna: „@ Tomáš Stehno, probud' se, nevím, proč by jí nadržovaly?“

Tomáš Stehno reaguje na Zuzku Jedličkovou: „@ Zuzka Jedličková, protože je šprtka.“

Zuzka Jedličková reaguje na Adélu Pokornou: „@Adéla Pokorná, hele tahle soutěž byla o vaření...“

**c)** „@Petr Černý, hlavně, že neměla protekci tvoje Maruška.“

„@Tomáš Stehno, probud' se, nevím, proč by jí nadržovaly?“

„To, že je chytrá, jak ty říkáš šprtka, ještě neznamená, že neumí vařit, vypatlanče!“

„@Adéla Pokorná, hele tahle soutěž byla o vaření a v tom je Katka dobrá. Tobě taky nikdo nenadáva do anorektiček.“

**d)** Urážky se týkají hlavně vzhledu, postavy, schopností a chování ostatních. Použité výrazy: **šprtka, vypatlanče, tlustoška, anorektička, probud' se** (útočné vyjádření); účastníci často neuměli dobře argumentovat. Místo věcných důvodů používali osobní útoky a urážky

**g)** **Protekce** znamená nespravedlivé zvýhodnění někoho díky známostem nebo osobním vztahům. Například když někdo vyhraje ne proto, že byl nejlepší, ale protože ho porota zná nebo mu nadržuje.

**h)** **Hate speech** znamená nenávistný nebo urážlivý projev. Jde o vyjadřování, které někoho napadá, ponižuje nebo uráží, často kvůli vzhledu, původu, národnosti, náboženství, pohlaví, orientaci nebo jiné osobní vlastnosti.

## strana 154

**6. Hoax** je nepravdivá nebo klamavá zpráva, která se šíří hlavně po internetu. Často má lidi vyděsit, zmást nebo přimět, aby ji poslali dál.

**7. a) Text 1: Nedůvěryhodná zpráva.**

Text neuvádí konkrétní zdroj, pracuje s neurčitými výrazy jako „na sociálních sítích se šíří“, „podle blíže nejmenovaných zdrojů“, „někteří rodiče mluví“. Snaží se čtenáře vystrašit a vyzývá k šíření zprávy dál.

**Text 2: Důvěryhodná zpráva.**

Uvádí konkrétní instituci — Českou obchodní inspekci — konkrétní výrobky i látky. Také doporučuje ověřit informace na oficiálních stránkách Kupi.cz nebo SZPI. Nepůsobí přehnaně emotivně.

### **Text 3: Nedůvěryhodná zpráva.**

Text používá silně emotivní slova jako „šokující“, „alarmující“, „tajná anonymní matka“. Neuvádí ověřitelný zdroj ani konkrétní instituci. Obsahuje výzvu „pošlete zprávu dál“, což je typické pro hoaxy.

### **strana 155**

**7. b)** Pro nedůvěryhodné zprávy je typické, že neuvádějí jasný zdroj, používají neurčitá tvrzení typu „podle nejmenovaných zdrojů“, „někteří lidé tvrdí“ nebo „anonymní svědek“. Často vyvolávají strach pomocí výrazů jako „šokující“, „nebezpečné“, „varujte ostatní“ a vyzývají k rychlému sdílení zprávy dál.

### **strana 156**

#### **9. – možné příklady**

**a)** A. Na fotografii vidím zvláštní zelený objekt, který připomíná UFO nebo mimozemskou loď.  
B. Fotografie ve mně vyvolává zvědavost a trochu tajemný pocit, protože není hned jasné, co na ní je.  
C. Fotografie asi chce ukázat něco neobvyklého, zvláštního nebo „mimozemského“.  
D. Takovou fotografii bychom mohli najít například na Facebooku, Instagramu, v článku o zajímavostech nebo na stránce s vtipnými obrázky.

#### **b) Záhadné UFO v noci**

**c)** Fotografie mohl na Facebook přidat někdo, kdo chce pobavit ostatní, vyvolat zvědavost nebo předstírat, že zahlédl UFO.

**d)** např.: Dnes večer se mi podařilo vyfotit opravdu zvláštní objekt. Na první pohled vypadá jako UFO, které přistálo někde ve tmě. Možná jde jen o hračku nebo dekoraci, ale fotografie působí tajemně. Zelená barva a malé světélkující detaily připomínají mimozemskou loď. Malá postavička vedle objektu celý dojem ještě zesiluje. Obrázek může být myšlený jako vtip nebo jako zajímavá iluze. Rozhodně by na sociálních sítích přitáhl pozornost.

**10. c)** Autor chtěl nejspíš zaujmout, pobavit nebo vyvolat senzaci. Záměrně píše tak, aby fotografie působila jako důkaz setkání s mimozemšťany. Cílí hlavně na lidi na sociálních sítích, kteří mají rádi záhady, tajemno nebo snadno uvěří neověřeným zprávám. Chtěl, aby čtenáři měli strach, byli zvědaví a příspěvek dál sdíleli.

**11. b)** Předlohou upravené fotografie byla zastávka Loosova v Brně-Lesné, které se kvůli vzhledu přezdívá „brněnské UFO“. Stojí na ulici Loosova v městské části Lesná. Autorem předlohy je architekt Jan Kaplický.

**c)** Někdo fotografii upravil a prezentoval ji jako UFO asi proto, aby pobavil, zmátl čtenáře nebo ukázal, jak snadno může fotomontáž vytvořit falešnou senzaci.

**d)** UFO znamená „neidentifikovaný létající objekt“.

### **strana 157**

**12. a)** Oba e-maily mají společné to, že jsou podezřelé a pravděpodobně podvodné. Snaží se příjemce přimět, aby klikl na odkaz, vyplnil osobní údaje nebo poslal citlivé informace. Používají nátlak, slibují výhru nebo hrozí zablokováním účtu.

**b)** Podvodné zprávy bychom rozpoznali podle toho, že vyvolávají strach nebo tlak na rychlou reakci, chtějí osobní údaje, hesla nebo číslo platební karty, obsahují podezřelý odkaz nebo přílohu, slibují nečekanou výhru, mají chyby v textu nebo zvláštní formulace, odesílatel působí podezřele nebo neodpovídá oficiální adrese.

**c)** chyby: „**na vašem účtu**“; **vaše údaje** → správně na Vašem účtu; Vaše údaje – oficiální komunikace; podpis **vaše banka** – působí nevěrohodně

„váš účet bude **deaktivován**“ → slovo deaktivován znamená zrušen/zablokován/vyřazen z provozu

d) V e-mailech postrádáme hlavně konkrétní a ověřitelné údaje. Chybí například přesná adresa odesílatele, oficiální kontakt, jméno konkrétní banky nebo firmy, číslo účtu/smlouvy, jasné vysvětlení problému a možnost ověřit zprávu jiným způsobem než kliknutím na odkaz. U druhého e-mailu také chybí důkaz, že se žák opravdu nějaké soutěže zúčastnil.

13. Rozhovor vyvolává podezření, obavy a nedůvěru. Působí jako pokus o podvod, protože volající chce rychle peníze a vytváří nátlak přes strach o vnuka.

„Kyberšmejdi“ se snaží se využít hlavně strach, stres, lásku k rodině a ochotu rychle pomoci blízkému člověku. Chtějí, aby babička nebo dědeček jednali okamžitě a neověřovali si informace.

#### **Možné dokončení rozhovoru:**

„Nejdřív si to ověřím. Zavolám Petrovi nebo jeho rodičům na číslo, které znám. Peníze nikomu neposílám ani nepředávám, dokud si nebudu jistá, že je to pravda.“ Potom by bylo vhodné telefonát ukončit a kontaktovat skutečného vnuka nebo policii.

## **strana 158**

### **5. REKLAMA**

2. a) A. V reklamě jsou uvedeny reálné vlastnosti výrobku. — **T**  
B. Reklama obsahuje nedostatečné informace o složení výrobku. — **K**  
C. Reklama na produkt odkazuje na důvěryhodné zdroje. — **T**  
D. Reklama užívá řadu odborných termínů, aby působila důvěryhodně. — **K**  
E. Reklama obsahuje informace o ceně výrobku a dalších nákladech. — **T**

2. b) A. **Klamavě:** V reklamě jsou uvedeny přehnané nebo nepravdivé vlastnosti výrobku.  
B. **Transparentně:** Reklama obsahuje jasné a úplné informace o složení výrobku.  
C. **Klamavě:** Reklama se tváří důvěryhodně, ale neuvádí žádné ověřitelné zdroje.  
D. **Transparentně:** Reklama používá srozumitelné informace a vysvětluje odborné pojmy.  
E. **Klamavě:** Reklama neuvádí konečnou cenu výrobku ani další možné náklady.

3. a) **A1 – transparentní reklama** – Uvádí reálnější vlastnosti výrobku, například že fritéza využívá minimum tuku, má dotyková tlačítka a nastavení teploty a času.

**A2 – klamavá reklama** – Používá přehnaná a neověřitelná tvrzení, například „100% zdravá“, „bez jakýchkoliv zdravotních rizik“, „patentované předními světovými laboratořemi“, „zaručené pokaždé“.

**B1 – klamavá reklama** – Slibuje nereálné výsledky, například „zaručeně odstraní všechny lupy již po prvním použití“, „zabrání tvorbě lupů jednou provždy“, „pro všechny bez rozdílů“.

**B2 – transparentní reklama** – Používá opatrnější a věrohodnější formulace, například „pomáhá redukovat lupy“, „výsledky se mohou individuálně lišit“, „před použitím se poraďte se svým lékařem“.

## **strana 159**

3. b) **A2:** „100% zdravá“, „bez jakýchkoliv zdravotních rizik“, „patentované předními světovými laboratořemi“, „naprosto zdravé jídlo bez tuku“.

**B1:** „zaručeně odstraní všechny lupy již po prvním použití“, „zabrání tvorbě lupů jednou provždy“, „pro všechny bez rozdílů“, „jediné šance“.

4. b) **V čem se uvedené reklamy liší?** – Reklama **A** je klamavá, protože slibuje nereálné výsledky, například zhubnutí 10 kg za týden bez diety a cvičení. Reklama **B** je transparentnější, protože uvádí, že jde o doplněk stravy, výsledky se mohou lišit a nejsou garantované.

**Jaké jazykové prostředky používají? Mají něco společného?** – Obě reklamy používají přesvědčovací jazyk a snaží se zákazníka zaujmout. Reklama A používá přehnaná tvrzení: „revoluční přípravek“, „100% spolehlivost“, „bez námahy“. Reklama B používá opatrnější výrazy: „může pomoci“, „výsledky se mohou lišit“, „doporučujeme“.

**Prostředky ovlivňování a přesvědčování:** – Reklama A využívá sliby rychlého zhubnutí, odkaz na „vědecké studie“, obraz ideální postavy a tlak na touhu vypadat lépe. Reklama B přesvědčuje spíše věcněji, uvádí složení, doporučení a upozornění.

**Jak se bránit manipulaci v reklamách?** – Je dobré ověřovat informace, nevěřit přehnaným slibům, číst příbalové informace, hledat důvěryhodné zdroje a poradit se s odborníkem, například s lékařem nebo lékárníkem.

## strana 160

**5. c) oslovení zákazníka:** „mladá dámo“, **slogany:** „Váš základ pro vydařený den“, „Cesta na dovolenou vás bude bavit“, **pozitivně zabarvená slova:** „chytrý“, „dokonalou“, „snazší“, **humor a slovní hříčky:** například „Grankoccino“, „Grankaše“, **cizí nebo nesrozumitelná slova,** která mají zaujmout: „Egészségetekre“.

**d)** Nejvíce nedává smysl bez obrazového doprovodu reklama **Mezinárodní cestování**, protože obsahuje cizí slovo „Egészségetekre“ a dialog, kterému bez hrané situace a obrazu hůř rozumíme.

**f)** Reklamy používají humor, příjemnou atmosféru, slib pohodlí, představu vydařeného dne nebo snadnější domácnosti. Snaží se vyvolat dobrý pocit a spojit výrobek s něčím příjemným. Manipulaci se můžeme bránit tak, že si všímáme, co nám reklama skutečně říká, ověřujeme informace, nenecháme se ovlivnit jen vtípem nebo hezkým obrazem a přemýšlíme, jestli výrobek opravdu potřebujeme.

**6. a)** Reklama se snaží zaujmout hlavně **šokem, humorem, překvapením a nadsázkou**. Působí především na **zrak** – výrazná situace, holčička, auto, airbagy – a také na **chuť**.

**b)** Reklama byla problematická proto, že v ní malá dívka hodí panenkou do auta, spustí airbagy a tím získá Fidorku od ženy ve voze. Kritici ji považovali za nevhodnou pro děti, protože mohla působit jako návod k násilnému nebo nebezpečnému chování.

## strana 161

**7. a)** Všechny letáky zvou děti nebo dospělé na nějakou volnočasovou aktivitu. Používají výrazné barvy, obrázky, velká písmena a krátká hesla, aby zaujaly. Většina obsahuje důležité informace, například název akce, místo, termín, kontakt nebo webové stránky. **Liší se:** Leták **A** nabízí pohybové a taneční aktivity, například zumbu, jógu, pilates nebo fitball. Leták **B** zve na vědecký kroužek pro děti a používá obrázek vědce. Leták **C** propaguje letní příměstský tábor s parkourem a dalšími aktivitami. Leták **D** zve na florbalový kroužek a obsahuje sportovní fotografii, cenu i kontakt.

**b)** Reklamní leták by měl obsahovat název akce, kroužku nebo produktu, komu je nabídka určena, stručný popis nabídky, místo konání, termín a čas, cenu, kontakt nebo webové stránky, výrazný nadpis, obrázek nebo fotografii, přehledné uspořádání informací.

**c)** Reklamní leták má být přehledný, stručný a nápadný. Důležité informace mají být snadno viditelné, hlavně co se nabízí, pro koho, kdy, kde a za kolik. Text by neměl být příliš dlouhý. Vhodné je použít výrazný nadpis, krátká hesla, obrázky, čitelné písmo a sladěné barvy. Leták by měl působit důvěryhodně a neměl by obsahovat nepravdivé nebo přehnané informace.

## Uč. str.162 X. PRÁCE S UMĚLOU INTELLIGENCÍ (AI)

### strana 162

**1. a)** Umělou inteligenci bychom mohli použít k úpravě textu tak, že by text přeformulovala do spisovnější a vyváženější podoby. Mohla by odstranit příliš jednostranná tvrzení, doplnit výhody i nevýhody knih a e-knih a upravit styl, aby text působil jako úvaha. AI by také mohla zkontrolovat pravopis, návaznost vět a navrhnout lepší závěr.

**b)** prompt

**c) např.:** Uprav následující text tak, aby měl podobu vyvážené úvahy. Zachovej téma knih a e-knih, ale odstraň příliš jednostranná tvrzení. Dopln výhody i nevýhody tištěných knih i e-knih. Použij spisovný jazyk, logicky propojené věty a přidej krátký závěr s vlastním zamýšlením.; *(k tomu přiložit text, který má být upraven)*

**2. a) Text ze cvičení 1** je hodně jednostranný a hovorový. Používá výrazy jako „knihy jsou super“, „nikdo už nechce“, „knížky jsou prostě zbytečné“. Působí spíš jako osobní názor. **Text vytvořený pomocí AI** je spisovnější, klidnější a vyváženější. Uvádí výhody e-knih, ale zároveň připouští, že tištěné knihy nemusí úplně zmizet. Používá neutrálnější formulace.

**b)** „Vyhledej jeden známý citát o významu knih nebo čtení. Uveď autora citátu a krátce vysvětli, co citát znamená. Citát by měl být vhodný pro žáky základní školy.“